

**Ventspils valstspilsētas pašvaldības un
Ventspils novada pašvaldības
kopīgās ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam
stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums**

Vides pārskata projekts

2022. gada jūlijs

SATURS

IEVADS	4
1. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA MĒRĶI UN KOPSAVILKUMS, SASAISTE AR CITIEM PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM	6
1.1. Ventspils valstspilsētas pašvaldības un Ventspils novada pašvaldības kopīgās ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam mērķi un kopsavilkums	6
1.2. Stratēģijas 2030 sasaiste ar citiem plānošanas dokumentiem	9
1.2.1. Stratēģijas 2030 vieta plānošanas dokumentu hierarhijā	9
1.2.2. Stratēģijas 2030 sasaiste ar nacionāla līmeņa plānošanas dokumentiem	10
1.2.3. Stratēģijas 2030 sasaiste ar Eiropas Savienības plānošanas dokumentiem	14
2. STRATĒGISKĀ IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMA (SIVN) MĒRĶIS, PAMATPRINCIPI UN METODES	20
2.1. Vispārējā pieeja un metodes	20
2.2. SIVN procedūras pamatprincipi	21
2.3. Sabiedrības iesaiste un konsultācijas ar institūcijām	23
3. VIDES PĀRSKATA SAGATAVOŠANAS PROCEDŪRA AR SABIEDRĪBAS LĪDZDALĪBU	26
4. ESOŠĀS SITUĀCIJAS ANALĪZE	27
4.1 Ventspils esošā vides stāvokļa apskats	27
4.1.1. Klimata pārmaiņas	27
4.1.2. Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomikas principu ieviešana	28
4.1.3. Gaisa kvalitāte	29
4.1.4. Vides troksnis	30
4.1.5. Bioloģiskā daudzveidība un ainavas	30
4.1.6. Ūdens kvalitāte	32
4.1.7. Ūdensapgāde un kanalizācija	32
4.1.8. Plūdu risks	33
4.1.9. Augsne un piesārņojums	34
4.1.10. Kultūrvēsturiskās vērtības	35
4.1.11. Degradētās teritorijas	35
4.2 Ventspils novada esošā vides stāvokļa apskats	36
4.2.1. Teritorijas raksturojums	36
4.2.2. Gaisa kvalitāte	36
4.2.3. Troksnis	37
4.2.4. Virszemes un pazemes ūdeņi un peldvietas	37

4.2.5. Ūdenssaimniecība un tās ietekme	39
4.2.6. Saimnieciskās darbības riska objekti.....	40
4.2.7. Kapsētas	41
4.2.8. Piesārņotās un potenciāli piesārņotās teritorijas.....	41
4.2.9. Degradētās teritorijas un objekti	42
4.2.10. Applūstošās teritorijas	42
4.2.11. Erozijas riska teritorijas.....	42
4.2.12. Derīgo izrakteņu un karjeru izstrādes teritorijas	42
4.2.13. Vēja elektrostacijas	43
4.2.14. Hidroelektrostacijas.....	44
4.2.15. Atkritumu apsaimniekošana.....	44
4.2.16. Dabas objekti.....	45
4.2.17. Bioloģiskā daudzveidība	48
4.2.18. Mežsaimniecības un lauksaimniecības teritorijas	51
4.2.19. Kultūrvēsturiskais mantojums un tūrisms	52
5. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANAS BŪTISKĀS IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMS.....	54
6. AR PLĀNOŠANAS DOKUMENTU SAISTĪTĀS VIDES PROBLĒMAS UN RISINĀJUMI...64	
7. ALTERNATĪVU IZVĒLES PAMATOJUMS, IZVĒRTĒJUMS UN REKOMENDĀCIJAS	68
8. IESPĒJAMIE KOMPENSĒŠANAS MEHĀNISMI UN RISINĀJUMI IETEKMJU UZ VIDI NOVĒRŠANAI UN SAMAZINĀŠANAI.....	72
9. IESPĒJAMĀS BŪTISKĀS PĀRROBEŽU IETEKMES NOVĒRTĒJUMS	73
10. PAREDZĒTIE PASĀKUMI MONITORINGA NODROŠINĀŠANAI	74

Pielikumi

1. pielikums. Ventspils valstspilsētas investīciju plāns 2021.-2027.gadam ar sadalījumu pa ietekmēm uz vidi
2. pielikums. Ventspils novada investīciju plāns 2020.-2026.gadam ar sadalījumu pa ietekmēm uz vidi
3. pielikums. Ventspils valstspilsētas un Ventspils novada kopīgais investīciju plāns 2021.-2027.gadam ar sadalījumu pa ietekmēm uz vidi
4. pielikums. Sabiedriskās apspriešanas laikā saņemtie sabiedrības priekšlikumi par Ventspils valstspilsētas pašvaldības un Ventspils novada pašvaldības kopīgo attīstības plānošanas dokumentu 2.redakcijām un Vides pārskata projektu un to izpildes/neizpildes atspoguļojums un pamatojums
5. Ventspils valstspilsētas pašvaldības un Ventspils novada pašvaldības kopīgās ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam Vides pārskata projekta sabiedriskās apspriešanas sanāksmes protokols

Vāka fotogrāfijas avots: Ventspils domes administrācijas Pilsētas mārketinga nodaļa

IEVADS

Ilgspējīgas attīstības mērķis ir nodrošināt pārdomātu sociālo, ekonomisko un vides resursu izmantošanu šodien tā, lai veidotu un saglabātu kvalitatīvu dzīves vidi savām un nākamajām paaudzēm. Termins attīstība plānošanas ietvaros ir saprotams kā kvalitātes jēdziens, kas ietver idejas un risinājumus turpmākai pašvaldības darbībai izaugsmei.

Saskaņā ar Latvijas ilgtermiņa attīstības stratēģiju līdz 2030.gadam (turpmāk – Latvija 2030) Ventspils ir viens no nacionālas nozīmes attīstības centriem, kurā ir attīstīta rūpniecība, transports, sabiedriskie pakalpojumi un sociālā infrastruktūra. Tajā pat laikā Latvija 2030 atzīts, ka mazajām pilsētām un atsevišķos gadījumos lielākajām lauku apdzīvotajām vietām ir jāpilda novadu nozīmes attīstības centru loma, sniedzot apkārtējo teritoriju iedzīvotājiem pakalpojumus un nodrošinot darba vietas. Latvija 2030 ir norādīts, ka pilsētu un lauku mijiedarbība un sadarbība sniedz iedzīvotājiem plašākas iespējas un dažādo kvalitatīvas vides pieejamību neatkarīgi no dzīves vietas.

Ventspils valstspilsētas pašvaldības un Ventspils novada pašvaldības kopīgā ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam (turpmāk – Stratēģija 2030) nosaka abu pašvaldību ilgtermiņa attīstības redzējumu, mērķus, prioritātes un telpiskās attīstības perspektīvu attiecīgajam laika periodam. Hierarhiski augstākais pašvaldības dokuments – ilgtspējīgas attīstības stratēģija – tiek izstrādāta, ņemot vērā nacionāla un reģionāla līmeņa augstākos plānošanas dokumentus, kā arī blakus esošo pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentus.

Stratēģijas tālākās nākotnes redzējums Ventspils valstspilsētas pašvaldībā un Ventspils novada pašvaldībā lielā mērā balstās uz jau apspriestiem un pieņemtiem attīstības plānošanas dokumentiem: Stratēģijā turpināts “*Ventspils pilsētas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam*”, “*Ventspils pilsētas attīstības programmā 2021.-2027.gadam*”, “*Ventspils novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam*” un “*Ventspils novada attīstības programmā 2020.-2026.gadam*” paustais. Attīstības programmas tika sagatavotas laika periodā no 2019.gada līdz 2021.gadam, balstoties uz detalizētas situācijas analīzes, tāpēc to saturs lielā mērā raksturo abās pašvaldībās aktuālās attīstības tendences un galvenos izaicinājumus.

Stratēģijas izstrāde uzsākta ar Ventspils pilsētas domes 2021.gada 25.marta lēmumu Nr.49 “*Par Ventspils valstspilsētas un Ventspils novada kopīgās ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam un Ventspils valstspilsētas un Ventspils novada kopīgās attīstības programmas 2021.-2027.gadam izstrādes uzsākšanu*” un Ventspils novada domes 2021.gada 25.marta lēmumu nr.81 “*Par Ventspils novada un Ventspils valstspilsētas kopīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam un Ventspils novada un Ventspils valstspilsētas kopīgās attīstības programmas 2021.-2027.gadam izstrādes uzsākšanu*”.

Šī stratēģija ir pamats citu Ventspils valstspilsētas pašvaldības un Ventspils novada pašvaldības un to struktūrvienību attīstības un teritorijas plānošanas dokumentu izstrādei, tai skaitā teritorijas plānojumam, lokālplānojumam, attīstības programmai, kā arī budžeta sastādīšanai, projektu izstrādei, valsts, ES finansējuma un cita ārvalstu finansējuma plānošanai, ārvalstu un vietējo privāto investīciju piesaistei.

Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma (turpmāk tekstā SIVN) mērķis ir izvērtēt iespējamo plānošanas dokumentu realizācijas radīto ietekmi uz vidi. SIVN rezultātā tiek sagatavots vides pārskats, kura apspriešanā tiek iesaistīta sabiedrība, un tiek izstrādāti priekšlikumi, lai novērstu vai samazinātu iespējamo negatīvo ietekmi. SIVN veic plānošanas dokumentu sagatavošanas laikā un novērtējuma rezultāti tiek atspoguļoti vides pārskatā.

Vides pārskata projektu Ventspils valstspilsētas pašvaldības un Ventspils novada pašvaldības kopīgās ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam stratēģiskais ietekmes uz vidi

novērtējums sagatavoja vides konsultāciju uzņēmums SIA “*Enviroprojekts*” saskaņā ar likumu “*Par ietekmes uz vidi novērtējumu*” un Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumiem Nr. 157 “*Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums*”.

1. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA MĒRĶI UN KOPSAVILKUMS, SASAISTE AR CITIEM PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM

1.1. Ventspils valstspilsētas pašvaldības un Ventspils novada pašvaldības kopīgās ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam mērķi un kopsavilkums

Virsrakstā norādītais plānošanas dokuments ir izstrādes stadijā, un šajā vides pārskatā (arī izstrādes – projekta stadijā) tiek vērtēta tā 3. redakcija.

Ventspils valstspilsētas pašvaldības un Ventspils novada pašvaldības kopīgās ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam (turpmāk – Stratēģija 2030) ir ilgtermiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā noteikts vietējās pašvaldības ilgtermiņa attīstības redzējums, mērķi, prioritātes un telpiskās attīstības perspektīva.

Stratēģija 2030 ir hierarhiski augstākais pašvaldību ilgtermiņa attīstības plānošanas dokuments, uz kura pamata tiek izstrādāta attīstības programma ar rīcības programmu, investīciju plānu u.c.. Stratēģijas izstrādē ir ievērota pēctecība plānošanā, saskaņotas teritoriju atšķirīgās intereses, panākta vienošanās par kopīgu – Ventspils valstspilsētas un Ventspils novada nākotnes stratēģisko vīziju, attīstības mērķiem un ilgtermiņa prioritātēm.

Stratēģija 2030 iekļauj Latvija 2030 redzējumu – cilvēks pirmajā vietā –, un Kurzeme 2030 vīziju: gudrs, radošs, zaļš, starptautiski konkurētspējīgs un pievilcīgs reģions Baltijas jūras krastā.

Ventspils valstspilsētas un Ventspils novada kopīgā vīzija ir “mierīga līdzāspastāvēšana”, saglabājot katrai savu pašreizējo statusu un sadarbojoties Stratēģijā 2030 un kopīgajā attīstības programmā definētajos rīcības virzienos. Abās pašvaldībās kopā deklarēto iedzīvotāju skaits 2021.gada sākumā bija 48 525: Ventspilī – 37 057, novadā – 11 468 (avots: Stratēģija 2030).

Ventspils valstspilsētas un Ventspils novada ilgtermiņa attīstībai ir noteikti trīs ilgtermiņa sadarbības mērķi un septiņas ilgtermiņa sadarbības prioritātes (skat. 1. att.). Tie ir pakārtoti abu pašvaldību kopīgajai vīzijai un to sasniegšana tiks veikta gan katrai pašvaldībai patstāvīgi, gan sadarbības formā, kur tas ir iespējams. Te jānorāda, ka Stratēģijas 2030 darbības termiņš ir tikai 8 gadi (tikai par 3 gadiem ilgāk, nekā tai pakārtotajam vidēja termiņa plānošanas dokumentam Ventspils valstspilsētas pašvaldības un Ventspils novada pašvaldības kopīgās attīstības programmai 2021.-2027.gadam), kas drīzāk atbilst vidējam, nekā ilgtermiņam, tātad uzskatāms, ka Stratēģijā 2030 nospraustie mērķi un prioritātes plānoti turpmākai virzībai arī nākamajās stratēģijās.

Mērķis paredz nodrošināt to, ka Ventspils valstspilsētas un Ventspils novada iedzīvotājiem ir vienlīdzīga un savlaicīga piekļuve kvalitatīviem un izmaksu ziņā pieejamiem pakalpojumiem neatkarīgi no to dzīves vietas. Ventspils valstspilsētā un Ventspils novadā mājo stipras ģimenes, iedzīvotāji ir veseli un gan fiziski, gan pilsoniski aktīvi. Tiek mazināta nevienlīdzība starp dažādu teritoriju iedzīvotājiem, attīstītas to prasmes un zināšanas konkurētspējīgākai abu pašvaldību attīstībai. Mērķa izpilde balstās uz iedzīvotāju apmierinātību ar valstspilsētas un novada sniegtajiem pakalpojumiem, jaunu izglītības, kultūras, sporta un sociālo iespēju attīstību, kas uzlabos dzīves vides pievilcību, tādējādi saglabājot iedzīvotāju skaitu.

Ilgtermiņa sadarbības mērķi →

Ilgtermiņa sadarbības prioritātes	Izglītota, radoša, sabiedriski aktīva, sociāli nodrošināta un veselīga sabiedrība	Pievilcīga un droša vide dzīvei, darbam un atpūtai	Sadarbībā balstīta ekonomiskā vide, kurā tiek realizēta investīciju piesaiste, digitalizācija un viedo tehnoloģiju izmantošana
	<p>P1: Veselīga dzīvesveida, radošas un izglītotas sabiedrības attīstība</p> <p>P2: Mūsdienīga un iedzīvotājiem tuva pārvalde; Sabiedrības pašiniciatīva; Sadarbība; Viedo tehnoloģiju ieviešana</p>	<p>P3: Videi draudzīgas un ilgtspējīgas infrastruktūras attīstība</p> <p>P4: Tīra vide un klimatneitralitāte</p>	<p>P5: Konkurētspējīgas un daudzveidīgas uzņēmējdarbības attīstība</p> <p>P6: Izglītības, zinātnes un biznesa kompleksa sadarbība; Energoefektivitāte; Inovāciju radīšana un inovāciju pārnese, viedo tehnoloģiju plaša izmantošana</p> <p>P7: Vienota tūrisma piedāvājuma attīstība</p>

↓

1. attēls. Ventspils valstspilsētas un Ventspils novada ilgtermiņa sadarbības mērķi un prioritātes

Stratēģijas 2030 izstrādē ir ievēroti šādi normatīvie akti:

- 2009. gada 1.janvāra likums “Attīstības plānošanas sistēmas likums”.
- 2011. gada 13. oktobra likums “Teritorijas attīstības plānošanas likums”.
- Ministru kabineta 2014. gada 14. oktobra noteikumi Nr.628 “Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem” (noteikumi Nr.628).
- Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumi Nr. 157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (noteikumi Nr.157).
- Ministru kabineta 2014. gada 8. jūlijā noteikumi Nr.392 “Teritorijas attīstības plānošanas informācijas sistēmas noteikumi” (noteikumi Nr.392).
- 2020. gada 10. jūnija Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums.

Stratēģijas 2030 izstrādē ir ņemti vērā ilgtspējīgas attīstības plānošanas pamatprincipi, īpašu uzsvāru liekot uz integrētās pieejas, pēctecības un atklātības principiem. Savstarpējās saskaņotības principa ievērošanai stratēģijas izstrādes procesā tika iesaistītas dažādas sabiedrības grupas, speciālisti, biedrības. Stratēģiskais ietvars paredz līdzsvarotu visas teritorijas attīstību. Stratēģijas 2030 izstrādē ir ņemta vērā plānošanas periodā no 2021.-2027.gadam akcentētā virzība uz klimatneitralitāti, procesu digitalizāciju, zaļu un viedu risinājumu ieviešanu infrastruktūras attīstībā un pārvaldības darbībā. Īpaši svarīga ir sadarbība un mijiedarbība kopīgā attīstības mērķa sasniegšanai gan starp nozarēm, pašvaldībām, gan arī sabiedrības un iedzīvotāju pašorganizēšanās un iesaiste kopienu attīstībā, lēmumu pieņemšanā.

Stratēģija 2030 izvirza vadlīnijas telpiskajai attīstībai atsevišķi Ventspils valstspilsētai un Ventspils novadam, tostarp tieši attiecībā uz dabasvides saglabāšanu:

Vadlīnijas Ventspils valstspilsētas dabas teritoriju izmantošanai

- Nākotnē veidojot jaunu apbūvi ārpus industriālajām teritorijām, svarīgi to sabalansēt ar zaļo struktūru, saglabājot zaļas pilsētas tēlu;
- Industriālajās teritorijās iespēju robežās saglabāt vai ieviest zaļās struktūras telpas un elementus;
- Attīstīt zaļās un zilās infrastruktūras risinājumus klimata pārmaiņu novēršanai, piemēram, risinājumus plūdu risku mazināšanai, virszemes noteces sistēmas pilnveidi.

Vadlīnijas Ventspils novada dabas teritoriju izmantošanai

- Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (ĪADT) izmantošanu nosaka to vispārējie un individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi;
- Jāievēro ĪADT dabas aizsardzības plānos noteiktie apsaimniekošanas pasākumi dabas vērtību saglabāšanai;
- Ar tūrismu un rekreāciju saistītas aktivitātes realizēt, ievērojot ĪADT izveidošanas mērķus un izmantošanas ierobežojumus;
- Atbalstīt alternatīvo saimniekošanas veidu attīstību ĪADT daļās, kur dabas aizsardzības mērķu noteiktie ierobežojumi ir minimāli un teritorijās, kas robežojas ar īpaši aizsargājamām dabas teritorijām.

Kopīgās interešu teritorijas ar citām pašvaldībām un plašākā mērogā

- Dabas parks Abavas senleja (Kuldīgas, Talsu un Tukuma novads);
- Dabas liegums „Stiklu purvi” (Talsu novads);
- Dabas liegums „Raķupes ieleja” (Talsu novads, Dundagas pagasts);
- Ventas baseina apsaimniekošana (Saldus, Skrundas un Kuldīgas novads un Lietuvas Republika);
- Usmas ezers (Talsu un Kuldīgas novads) ar Moricsalas dabas rezervātu;
- Baltijas jūras piekraste (Latvijas Republika u.c. valstis ap Baltijas jūru).

Eiropā un Latvijā daudz tiek domāts par pāreju uz klimatneitralitāti saskaņā ar 2015. gada decembra Parīzes nolīgumu, cenšoties līdz 2050. gadam ierobežot temperatūras pieaugumu 1,5°C

robežās. 2019. gada decembrī Eiropas Savienības politiskie līderi vienojās par ES klimata neitralitātes sasniegšanu 2050. gadā, uzstādot Eiropai mērķi kļūt par pirmo klimat-neitrālo kontinentu. Ietekmes uz klimatu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām, ko rada SEG emisiju pieaugums, ir arī viens no 17 ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem.

2020. gada 28. janvārī nacionālā līmenī apstiprināta Latvijas stratēģija klimata neitralitātes sasniegšanai līdz 2050. gadam un Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.-2030. gadam (NEKP).

ES Pilsētu Mēru Pakts ietver apņemšanos no 2005. bāzes gada līdz 2020. gadam samazināt CO₂ izmešus par vismaz 20%, to panākot, par 20% paaugstinot energoefektivitāti un 20% no izmantojamās enerģijas apjoma saražojot no atjaunojamiem energoresursiem (20/20/20). ES Pilsētu Mēru Pakta birojs ir izstrādājis vienotu metodoloģiju Ilgtspējīgas Enerģētikas un Klimata rīcības plānu (IEKRP jeb angļiski – SECAP) izstrādei un monitoringa pārskatiem, līdz ar to Pakta parakstītājiem ir līdzīga pieeja klimata pārmaiņu mazināšanas un pielāgošanās procesam. Saskaņā ar Mēru Pakta metodoloģiju, pašvaldības, izstrādājot Ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plānus, uz teritoriju un rīcībām skatās plašāk: ne tikai uz pašvaldībai piederošo vai tieši ietekmējamo daļu, bet aptverot pēc iespējas vairāk enerģijas ražotāju un patērētāju pašvaldības teritorijā – arī privātās dzīvojamās ēkas, terciāro (komerc-) sektoru, rūpniecību, privāto un komerctransportu. Ventspils valstspilsēta nav parakstījusi Mēru Paktu, tomēr plāno līdz 2027.gadam izstrādāt Ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plānu (IEKRP).

1.2. Stratēģijas 2030 sasaiste ar citiem plānošanas dokumentiem

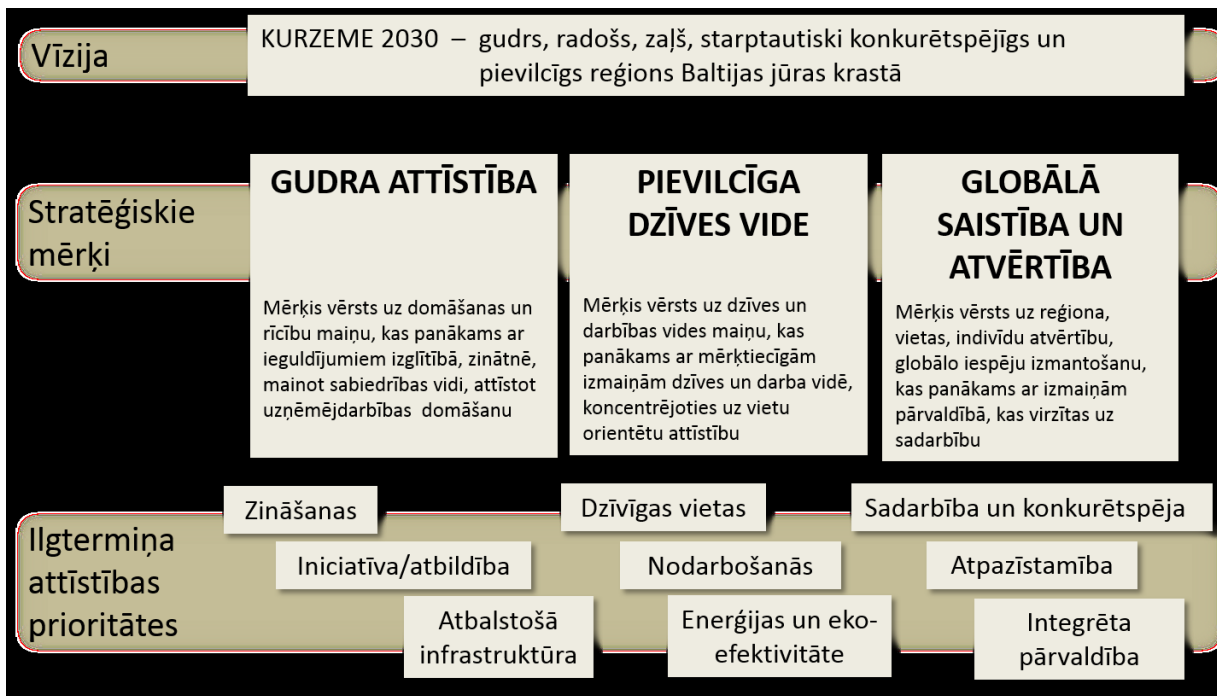
Stratēģija 2030 ir saistīta ar vietējiem, reģionālajiem, nacionālajiem un starptautiskajiem (Eiropas Savienības) plānošanas dokumentiem, no kuriem vairākos noteikto mērķu sasniegšanu veicinās arī izstrādāto plānošanas dokumentu īstenošana.

1.2.1. Stratēģijas 2030 vieta plānošanas dokumentu hierarhijā

Stratēģija 2030 ir pakārtota hierarhiski augstākajam ilgtermiņa attīstības plānošanas dokumentam – Latvijas ilgtermiņa attīstības stratēģijai līdz 2030.gadam, kā arī Kurzemes plānošanas reģiona (KPR) ilgtspējīgas attīstības stratēģijai 2015-2030. Izvirzot Ventspils valstspilsētas un Ventspils novada ilgtermiņa attīstības prioritātes, tika ņemti vērā šādi plānošanas dokumenti:

- Latvija 2030;
- Valsts ilgtermiņa tematiskais plānojums Baltijas jūras piekrastes publiskās infrastruktūras attīstībai;
- Nacionālais attīstības plāns 2021.-2027.gadam (turpmāk – NAP2027);
- Reģionālās politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam;
- KPR telpiskais plānojums 2006.-2026.gadam;
- KPR Ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2015.-2030.gadam;
- KPR Attīstības programma 2021.-2027.gadam;
- u.c. dokumenti.

KPR Ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2015.-2030.gadam vīzijas, stratēģiskie mērķi un ilgtermiņa attīstības prioritātes parādītas 2. attēlā.

2. attēls. KPR Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2015.-2030.gadam vīzijas, stratēģiskie mērķi un ilgtermiņa attīstības prioritātes.

1.2.2. Stratēģijas 2030 sasaiste ar nacionāla līmeņa plānošanas dokumentiem

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam (Latvija 2030)

Latvija 2030 ir valsts galvenais plānošanas instruments ar likuma spēku. Visiem valsts stratēģiskās plānošanas un attīstības dokumentiem, kas tiek izstrādāti pēc Latvija 2030 stāšanās spēkā, ir jābūt veidotiem saskaņā ar stratēģijā noteiktajiem virzieniem un prioritātēm. Stratēģijas pamata uzstādījumi ir laimīgs cilvēks labklājīgā valstī, ilgtspējīgs un veselīgs dzīvesveids, radoša, iecietīga un toleranta sabiedrība, sadarbībā radīta konkurētspēja un valsts kā atspējas partneris. Prioritātes “Daba kā nākotnes kapitāls” mērķis ir Latvijai kļūt par ES līderi dabas kapitāla saglabāšanā, palielināšanā un ilgtspējīgā izmantošanā.

Latvija 2030 cita starpā iekļauj tādus mērķus kā:

- valsts enerģētiskās neatkarības nodrošināšana, kas kā vienu no prioritārā ilgtermiņa rīcības virziena „atjaunojamo energoresursu (AER) izmantošana un inovācija” aspektiem min biodeģvijas ražošanai piemērotu enerģētisko kultūru audzēšanu neizmantojamās lauksaimniecības zemju platībās;
- būt ES līderei dabas kapitāla saglabāšanā, palielināšanā un ilgtspējīgā izmantošanā;
- radīt līdzvērtīgus dzīves un darba apstākļus visiem iedzīvotājiem, neatkarīgi no dzīvesvietas;

- saglabāt Latvijas savdabību – daudzveidīgo dabas un kultūras mantojumu, tipiskās un unikālās ainavas;
- u.c.

Augstākminētie Latvija 2030 mērķi ir saistoši visiem nacionāla un pašvaldību līmeņa politikas plānošanas dokumentiem.

Nacionālais attīstības plāns 2021.-2027. gadam (NAP 2027)

NAP 2027 ir hierarhiski augstākais vidējā termiņa attīstības plānošanas dokuments Latvijā, kura mērķi un rīcības virzieni ir jāņem vērā, izstrādājot KLP SP.

NAP 2027 ir vērsts uz Latvija2030 ietvertās vīzijas sasniegšanu, kas paredz:

- 2030. gadā Latvija būs plaukstoša aktīvu un atbildīgu pilsoņu valsts. Ikviens varēs justies drošs un piederīgs Latvijai, šeit katrs varēs īstenot savus mērķus. Nācijas stiprums sakņosies mantotajās, iepazītajās un jaunradītajās kultūras un garīgajās vērtībās, latviešu valodas bagātībā un citu valodu zināšanās. Tas vienos sabiedrību jaunu, daudzveidīgu un neatkārtojamo vērtību radīšanai ekonomikā, zinātnē un kultūrā, kuras novērtēs, pazīs un cienīs arī ārpus Latvijas;
- Rīga būs nozīmīgs kultūras, tūrisma un biznesa centrs Eiropā. Pilsētu un lauku partnerība nodrošinās augstu dzīves kvalitāti visā Latvijas teritorijā;
- Latvija – mūsu mājas: zaļa un sakopta, radoša un ērti sasniedzama vieta pasaules telpā, par kuras ilgtspējīgu attīstību mēs esam atbildīgi nākamo paaudžu priekšā.
- NAP 2027 ir vērsts uz ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķu 2030. gadam sasniegšanu.
- Plānu īsteno galvenokārt ar publiskiem resursiem, to atbalsta arī privātais un pašvaldību finansējums, kā arī ārvalstu finanšu palīdzība. Arī Eiropas Savienības fondu resursi ir ieguldījums Latvijas iedzīvotāju nākotnē, atbalstot un līdzfinansējot Nacionālā attīstības plāna (mērķu) īstenošanu.

NAP 2027 vīzija iezīmē fundamentālās pārmaiņas un izaugsmi četros virzienos:

- Vienlīdzīgas tiesības aptver Latvijas iedzīvotāju pamata tiesību īstenošanu caur valsts sniegtajiem pakalpojumiem.
- Dzīves kvalitāte raksturo vispārējo labklājības un ikviena Latvijas iedzīvotāja iespēju pieaugumu.
- Zināšanu sabiedrība ir kopējs virziens pārmaiņām izglītībā un zinātnē, pilsoniskajā apziņā, mediju telpā un tautsaimniecībā.
- Atbildīga Latvija ir atbilde klimata un demogrāfisko tendenču apdraudējumam šodien un tālākā nākotnē.

Saskaņā ar Latvijas lauksaimniecības sektora attīstības ilgtermiņa prognozēm 2050. gadam Latvija var paplašināt lauksaimniecības preču ražošanu, jo ir iespēja:

- palielināt zemes izmantošanas efektivitāti, iegūstot lielāku pievienoto vērtību no 1 ha lauksaimniecības zemes, piemēram, veicinot tādu kultūraugu plašāku ražošanu, kuriem ir lielāka pievienotā vērtība uz 1 ha;
- iesaistīt ražošanā ap 400 tūkst. ha šobrīd neizmantotās LIZ;
- iegūt lielāku pievienoto vērtību, efektīvāk izmantojot zālāju platību, kas patlaban tiek uzturēta labā lauksaimnieciskā stāvoklī, bet netiek izmantota augstas kvalitātes dabiskas produkcijas

ražošanā (piemēram, attīstot ekstensīvās lauksaimniecības produktu ražošanu, biškopības nozari).

NAP 2027 vadmotīvs ir “Paradumu maiņa – ceļš uz attīstību!”

Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027. gadam (VPP 2027) (projekts)

Vides aizsardzības nozares vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, izstrādāts atbilstoši NAP 2027 noteiktajām prioritātēm un Eiropas Zaļā kursa stratēģiskiem mērķiem. Vides politikas mērķi ir pakārtoti Latvija 2030.

VPP 2027 konstatēts, ka galvenie slodžu avoti attiecībā uz klimata pārmaiņām ir enerģētika, transports un lauksaimniecība.

VPP 2027 mērķi atbilst NAP2027 vadmotīviem un stratēģiskiem mērķiem un Eiropas Zaļā kursa prioritātēm. Tie ir:

- virzīties uz klimatneitralitāti un klimatnoturīgumu;
- veicināt ilgtspējīgu resursu izmantošanu un pāreju uz aprites ekonomiku;
- saglabāt un atjaunot ekosistēmas un bioloģisko daudzveidību;
- samazināt piesārņojumu.

Politikas dokumentā uzskaitīti pasākumi un rezultatīvie rādītāji minēto mērķu sasniegšanai. VPP 2027 iekļauta arī vides monitoringa programma. Sagaidāms, ka šis plānošanas dokuments stāsies spēkā 2022. gadā.

Latvijas Enerģētikas ilgtermiņa stratēģija 2030 – konkurētspējīga enerģētika sabiedrībai

Stratēģija nosaka rīcību līdz 2030. gadam, kas ietver noteiktus konkrētus enerģētikas un tās apakšnozaru attīstības pasākumus, lielos enerģētikas infrastruktūras projektus un valsts mērķus palielināt energoresursu un enerģijas pašnodrošinājumu. Tā veicina sabalansētu, efektīvu, ekonomiski, tautsaimnieciski, sociāli, ekoloģiski pamatotu tālāko attīstību, lai realizētu enerģijas pietiekamību un pieejamību. Viens no stratēģijas darbības virzieniem ir palielināt atjaunojamo energoresursu īpatsvaru.

Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030. gadam

Plānā ir apskatītas līdz šim Latvijā novērotās klimata pārmaiņas un noteikti pielāgošanās risinājumi dažādiem ar tām saistītiem riskiem un iespējām. Pasākumi ir balstīti uz pētījumiem par risku un ievainojamības novērtēšanu un pielāgošanās pasākumu identificēšanu sešās jomās: ainavu plānošana un tūrisms, bioloģiskā daudzveidība un ekosistēmu pakalpojumi, civilā aizsardzība un katastrofu pārvaldīšana, būvniecība un infrastruktūras plānošana, veselība un labklājība, lauksaimniecība un mežsaimniecība, kas tika izstrādāti Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) finanšu instrumenta 2009.-2014. gada programmas "Nacionālā klimata politika" iepriekš noteiktā projekta "Priekšlikuma izstrāde Nacionālajai klimata pārmaiņu pielāgošanās stratēģijai, identificējot zinātniskos datus un pasākumus pielāgošanās klimata pārmaiņu nodrošināšanai, kā arī veicot ietekmju un izmaksu novērtējumu" ietvaros. Izvēlētās nozares aptver visus klimata pārmaiņām visvairāk pakļautos, visjūtīgākos sektorus.

Latvijas nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.-2030. gadam (NEKP 2030)

NEKP 2030 ir ietvardokuments ilgtermiņa plānošanai, kas nosaka galvenos rīcības virzienus ekonomikas un sabiedrības pieejas maiņai. Būtisks plāna īstenošanas rezultāts ir enerģētiskās drošības uzlabošana un tuvošanās enerģētiskai neatkarībai.

Plāna mērķu sasniegšanai noteikti šādi rīcības virzieni:

1. Ēku energoefektivitātes uzlabošana;
2. Energoefektivitātes uzlabošana un AER tehnoloģiju izmantošanas veicināšana siltumapgādē un aukstumapgādē un rūpniecībā;
3. Ne-emisiju tehnoloģiju izmantošanas veicināšana elektroenerģijās ražošanā;
4. Ekonomiski pamatotas enerģijas pašražošanas un pašpatēriņa veicināšana;
5. Energoefektivitātes uzlabošana, alternatīvo degvielu un AER tehnoloģiju izmantošanas veicināšana transportā;
6. Enerģētiskā drošība, enerģētiskās atkarības mazināšana, pilnīga enerģijas tirgu integrācija un infrastruktūras modernizācija;
7. Atkritumu un notekūdeņu apsaimniekošanas efektivitātes uzlabošana un SEG emisiju samazināšana
8. Resursu efektīva izmantošana un SEG emisiju samazināšana lauksaimniecībā;
9. Ilgtspējīga resursu izmantošana un SEG emisiju samazināšana un CO2 piesaistes palielināšana zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības sektorā;
10. Fluorēto siltumnīcefekta gāzu (F-gāzu) izmantošanas samazināšanas veicināšana;
11. Nodokļu sistēmas “zaļināšana” un draudzīguma pievilcīguma energoefektivitātei un AER tehnoloģijām uzlabošana;
12. Sabiedrības informēšana, izglītošana un izpratnes veicināšana.

Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas un plūdu risku pārvaldības plāni (UBAP)

Saskaņā ar Ūdens apsaimniekošanas likumu, kurā ir pārņemtas Ūdeņu direktīvas prasības, Latvijā izdalīti četri – Daugavas, Lielupes, Gaujas un Ventas – upju baseinu apgabali. Katram no tiem ir jāizstrādā savs apsaimniekošanas plāns.

Patlaban pēdējo gadu ir spēkā otrā cikla Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas un pirmā cikla Plūdu risku pārvaldības plāni 2015.-2021. gadam, bet ir jau faktiski izstrādāti un iziet sabiedriskās apspriešanas un saskaņošanas procedūru jaunā 2022.-2027. gada perioda plāni, kuri būs aktuāli KLP SP darbības laikā.

Katra upes baseina otrā cikla Plūdu riska pārvaldības plāns tiek izstrādāts integrēti ar trešā cikla Upes baseina apgabala apsaimniekošanas plānu un apvienots ar to vienā dokumentā, tātad kopā ir četri, nevis astoņi plāni.

Atjaunotajos plānos izvirzītie mērķi – sasniegt labu ūdeņu stāvokli un samazināt ar plūdiem saistītu nelabvēlīgu ietekmi uz cilvēku veselību, vidi, kultūras mantojumu un saimniecisko darbību – atbilst Latvijas vidēja termiņa vides politikas pamatnostādņem un principiem.

ES ūdens politika ir cieši saistīta ar Kopīgo lauksaimniecības politiku, Kopīgo Zivsaimniecības politiku, ES transporta politiku, enerģētikas un klimata pārmaiņu politiku. Identificētie ūdens lietošanas veidi lauksaimniecībā, kas ir atkarīgi no laba ūdens stāvokļa, ir sējumu laistīšana, segto platību (siltumnīcu) laistīšana, lauksaimniecības dzīvnieku dzirdīšana. Identificētie ūdens lietošanas veidi, kas rada slodzi ūdens resursiem, ir barības vielu (pārsvarā slāpekļa un fosfora) novadīšana ūdenstilpēs un ūdenstecēs caur meliorācijas sistēmām, kas veicina ūdenstilpju eutrofikāciju, augu aizsardzības līdzekļu lietošana, kas veicina nevēlamu ķīmisko savienojumu

akumulāciju ūdenstilpēs, tāpat tā ir barības vielu noplūde ūdenstilpnēs no kūstmēslu krātuvēm, kas līdzīgi kā ietekme no barības vielu noplūdes no lauksaimniecības zemēm, veicina eutrofikāciju. Plānos prognozēts, ka kopumā lauksaimniecības radīto slodžu ietekme visos UBA mēreni pieaugs. Lauksaimniecībā pieaugošo ietekmi no segto platību apjoma un mēslošanas līdzekļu pielietojuma pieauguma daļēji kompensēs dzīvnieku kopējā skaita samazinājums, kā arī bioloģiski apsaimniekoto platību pieaugums.

Ventspils valstspilsēta un novads ietilpst Ventspils UBA.

Darbības programmas projekts 2021.–2027. gadam

Darbības programmas projekta 2021.–2027. gadam specifiskais atbalsta mērķis 2.1.3. – “Veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām” nosaka pasākumus attiecībā uz plūdiem. Pasākumi aizsardzībai pret plūdiem ir primāri nacionālās nozīmes plūdu risku teritorijās un noteikti atbilstoši nacionālajiem plūdu riska pārvaldības dokumentiem, līdz ar to ir saistīti arī ar Plūdu riska pārvaldības plānu. Iepriekš minētais atbalsta mērķis 2.1.3. nosaka sekojošus pretplūdu pasākumus:

- daudzfunkcionālu zaļās un zilās infrastruktūras risinājumu izveide plūdu risku novēršanai un pielāgošanās tiem, ietverot dabisko vai daļēji dabisko dzīvotņu un ekosistēmu atjaunošanu (piemēram, purvu ekosistēmu vai palieņu gar upēm atjaunošana, hidromorfoloģisko šķēršļu demontāža) vai jaunu uz dabas sistēmām balstītu risinājumu ieviešana (piemēram, mākslīgās mitraines, kaskādes dīķi, biofiltri u.c.), kā arī pilsētu lietus ūdens noteces sistēmu izveidei, paplašināšanai un pārbūvei (piemēram, caurlaidīgu segumu izbūve, zaļie jumti, u.c.);
- kombinēti infrastruktūras risinājumi vietās, kurās zaļās un zilās infrastruktūras pasākumi vien nevar nodrošināt pietiekamu aizsardzību vai hidrotehnisko būvju un pilsētu lietus ūdens noteces infrastruktūras izveide, paplašināšana un pārbūve, vietās, kurās zaļās un zilās infrastruktūras pasākumi nav iespējami.

Transporta attīstības pamatnostādnes 2021.-2027. gadam

Izsludinātas Valsts sekretāru sanāksmē 04.03.2021.; mērķis – ilgtspējīga cilvēka mobilitātes vajadzību apmierināšana, vienlaikus sniedzot ieguldījumu valsts ekonomiskajā izaugsmē. Politikas plānošanas dokumentā noteikts, ka tiks samazinātas SEG emisijas transportā un uzlabota vides kvalitāte.

1.2.3. Stratēģijas 2030 sasaiste ar Eiropas Savienības plānošanas dokumentiem

Stratēģija „Eiropa 2030”

Eiropa 2030 ir ES izaugsmes stratēģija, kas izvirza mērķus, kuri līdz 2030. gadam ir jāsasniedz nodarbinātībā, inovācijā, izglītībā, sociālajā integrācijā un enerģētikā (ieskaitot klimata pārmaiņu samazināšanu). Viens no Eiropa 2030 pamatmērķiem iekļauj sevī SEG emisiju samazinājumu par 55% salīdzinājumā ar 1990. gadu virzībā uz tālāko mērķi kļūt oglekļa neitrālai 2050. gadā. Šo mērķu sasniegšanā līdztekus enerģētikas sektoram būtiska loma ir arī lauksaimnieciskās prakses uzlabošanai.

ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija 2021.-2030. gadam

ES biodaudzveidības stratēģija līdz 2030. gadam ir visaptverošs, vērīgs un ilgtermiņa plāns dabas aizsardzībai un ekosistēmu degradācijas apturēšanai. Stratēģijas mērķis ir līdz 2030. gadam panākt, ka sāk atjaunoties Eiropas bioloģiskā daudzveidība, un tajā ir ietvertas konkrētas darbības un saistības. Tas ir priekšlikums par ES ieguldījumu gaidāmajās starptautiskajās sarunās par globālo bioloģiskās daudzveidības satvaru laikposmam pēc 2020. gada. Priekšlikums ir Eiropas zaļā kursa būtisks elements, un tas arī atbalstīs zaļo atveseļošanu pēc Covid-19 pandēmijas. Tā kā lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares var negatīvi ietekmēt bioloģisko daudzveidību, pasākumu plānošanas laikā ir jāņem vērā arī bioloģiskās daudzveidības stratēģijas mērķi.

Eiropas Komisijas sešas prioritātes 2019.-2024. gadam

Klimata pārmaiņas un vides degradācija ir eksistenciāls drauds Eiropai un pasaulei. Lai risinātu šīs problēmas, Eiropas zaļais kurss ES pārveidos par modernu, resursu ziņā efektīvu un konkurētspējīgu ekonomiku, kurā:

- līdz 2050. gadam pielikts punkts siltumnīcefekta gāzu neto emisijām,
- ekonomikas izaugsme ir atsaistīta no resursu izmantošanas,
- novārtā nav atstāts neviens cilvēks un neviens reģions.

Eiropas zaļais kurss ir arī risinājums, kā novērst Covid-19 pandēmijas sekas. Eiropas zaļo kursu finansēs no ES budžeta septiņiem gadiem, kā arī piešķirot vienu trešdaļu no 1,8 triljoniem eiro lielajām investīcijām atveseļošanas plānā *Next Generation EU*.

Zaļā kursa pamatā ir stratēģija “*no lauka līdz galdam*” (*Farm 2 Fork*), kuras mērķis ir padarīt pārtikas sistēmas godīgas, veselīgas un videi draudzīgas. Pārtikas sistēmas nevar būt izturīgas pret tādām krīzēm kā Covid-19 pandēmija, ja tās nav ilgtspējīgas. Pārtikas sistēmas rada gandrīz trešdaļu globālo SEG emisiju, patērē daudz dabas resursu, samazina bioloģisko daudzveidību un kaitē veselībai (gan nepietiekama, gan pārmērīga uztura dēļ), un nesniedz taisnīgu ekonomisko atdevi un iztiku visiem dalībniekiem, īpaši – primārajiem ražotājiem. Pārtikas sistēmu virzīšana pa ilgtspējīgu ceļu sniedz arī jaunas iespējas uzņēmējiem pārtikas vērtību ķēdē. Jaunās tehnoloģijas un zinātniskie atklājumi kopā ar pieaugošo sabiedrības informētību un pieprasījumu pēc ilgtspējīgas pārtikas dos labumu visām ieinteresētajām personām.

Atbilstoši ASV Lauksaimniecības departamenta pētījumam (*Economic and Food Security Impacts of Agricultural Input Reduction Under the European Union Green Deal's Farm to Fork and Biodiversity Strategies, 2020*) tas prasīs ES lauksaimnieciskās produkcijas apjoma samazināšanos par ~12% un vidējo pārtikas izmaksu pieaugumu par 153 USD uz iedzīvotāju 2030. gadā.

Ramsāres konvencija „Par starptautiskas nozīmes mitrājiem, īpaši kā ūdensputnu dzīves vidi”

Konvencija ir pieņemta 1971. gada 2. februārī (stājās spēkā 1975. gadā) un tās mērķis ir nodrošināt visa veida mitrāju aizsardzību un saprātīgu izmantošanu, atzīstot, ka mitrāji kā ekosistēmas ir ļoti nozīmīgi bioloģiskās daudzveidības aizsardzībā, kā arī cilvēku labklājības nodrošināšanā. Konvencijas 2. pants nosaka, ka katrai līgumslēdzēja pusei jānosaka attiecīgi mitrāji savā teritorijā, lai tos ietvertu "Starptautiskas nozīmes mitrāju sarakstā" (saukti Ramsāres vietas). Latvija ir noteikusi 6 Ramsāres vietas ar kopējo platību 148 145 ha: Kaņiera un Engures ezers, Teiču un Pelečāres purvs, Lubānas un Papes mitrāju komplekss un Ziemeļu purvi.

UNESCO konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma saglabāšanu

Konvencija ir pieņemta 1972. gadā, un tās mērķis ir veicināt kultūras un dabas mantojuma saglabāšanu. Konvencija definē „dabas mantojumu”, kā

- dabas pieminekļus, kas radušies no fizikāliem vai bioloģiskiem veidojumiem vai šādu veidojumu grupām, kam ir īpašas nozīmes universāla vērtība no estētikas vai zinātnes viedokļa;
- ģeoloģiskus vai fizioģeogrāfiskus veidojumus un stingri noteiktas zonas, kas ir kādas apdraudētas dzīvnieku vai augu sugas dzīves vieta, kam ir īpašas nozīmes universāla vērtība no zinātnes vai saglabāšanas viedokļa;
- ievērojamas dabas vietas vai ierobežotas dabas teritorijas, kam ir īpašas nozīmes universāla vērtība no zinātnes, saglabāšanas vai dabas skaistuma viedokļa.

Dalībvalstīm ir jānodrošina kultūras un dabas mantojuma identifikācija, aizsardzība, konservācija, popularizācija un nodošana nākamajām paaudzēm, cita starpā, īstenojot atbilstošu politiku un veicot atbilstošus juridiskus, zinātniskus, tehniskus, administratīvus un finanšu pasākumus, lai atklātu, aizsargātu, konservētu, popularizētu un atjaunotu šo mantojumu.

Bernes konvencija par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu

Konvencija pieņemta 1979. gadā. Saskaņā ar konvencijas prasībām, kas ir pārņemtas Latvijas likumdošanā, valstis uzņemas nodrošināt pasākumus savvaļas floras un faunas populāciju uzturēšanai tādā līmenī vai piemēros tās līmenim, kurš atbilst ekoloģiskajām, zinātniskajām un kultūras prasībām, tai pašā laikā ņemot vērā ekonomiskās un rekreācijas prasības un vietējā mērogā apdraudētu pasugu, varietāšu un formu vajadzības. Konvencijā minēts, ka katra dalībvalsts uzņemas pievērst uzmanību savvaļas floras un faunas saglabāšanai savas plānošanas un attīstības politikā un pasākumos pret piesārņošanu.

Bonnas konvencija par migrējošo savvaļas dzīvnieku aizsardzību

Bonnas konvencija ir pieņemta 1979. gadā un tās mērķis ir nodrošināt migrējošo sugu saglabāšanu un aizsardzību, nodrošinot šim mērķim piemērojamo pasākumu saskaņošanu starp areāla valstīm un, kur tas iespējams un ir mērķtiecīgi, sevišķu uzmanību veltot tām migrējošām sugām, kuru aizsardzības statuss ir nelabvēlīgs, kā arī individuālā kārtā vai sadarbībā veicot atbilstošus pasākumus, kas nepieciešami šādu sugu vai to dzīves vides saglabāšanai.

Riodežaneiro konvencija par bioloģisko daudzveidību

Konvencija ir pieņemta 1992. gadā. Šīs konvencijas uzdevumi, kas veicami saskaņā ar tajā ietvertajiem atbilstošajiem nosacījumiem, ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana un godīga un līdztiesīga ģenētisko resursu patērēšanā iegūto labumu sadale, ietverot gan pienācīgu pieeju ģenētiskajiem resursiem, gan atbilstošu tehnoloģiju nodošanu, ņemot vērā visas tiesības uz šiem resursiem un tehnoloģijām, gan pienācīgu finansēšanu. Izstrādājot valsts programmas, plānus un citus politikas dokumentus, ir jāievēro konvencijā iekļautās prasības attiecībā uz bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu.

Uz konvencijas pamata ir pieņemts Kartahenas protokols par bioloģisko drošību, kas attiecas uz visu tādu dzīvo modificēto organismu, kuri varētu radīt nevēlamu ietekmi uz bioloģiskās

daudzveidības saglabāšanu un ilglaicīgu izmantošanu, pārrobežu pārvietošanu, tranzītu, apstrādi un izmantošanu, ņemot vērā arī risku cilvēku veselībai.

Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējā konvencija par klimata pārmaiņām

Konvencijas (pieņemta 1992. gadā) un Kioto protokola (pieņemts 1997. gadā) mērķis ir samazināt siltumnīcas efektu izraisošo gāzu, kuru dēļ notiek globālā sasilšana, emisijas.

Ņemot vērā Latvijas dalību ES un ANO, Latvijas klimata politikas mērķi ir saistīti ar ES klimata politikas mērķiem, kā arī ar starptautisko klimata politiku – Konvenciju, tās Kioto protokolu un Parīzes nolīgumu. ES ietvaros ir noteikts kopējs ES SEG emisiju samazināšanas mērķis, un tas ir sadalīts divās daļās – ETS iekļautās darbības un ETS neiekļautās darbības (ne-ETS). ES noteiktie kopīgie mērķi periodam no 2021.gada līdz 2030.gadam:

- ETS operatoriem kopīgi visā ES ir jāsamazina SEG emisiju apjoms par 43 % periodā (salīdzinot ar šo ETS operatoru SEG emisiju apjomu 2005. gadā).
- kopējais ES ne-ETS SEG emisiju apjoms ir jāsamazina par 30 % periodā (salīdzinot ar šo ne-ETS darbību SEG emisiju apjomu 2005. gadā).

Lai panāktu šo mērķa sasniegšanu, protokolā ir piedāvāti vairāki līdzekļi, kā, piemēram – valstu emisiju samazināšanas politikas stiprināšana vai īstenošana (enerģijas efektivitātes palielināšana, ilgtspējīgu lauksaimniecības veidu veicināšana, atjaunojamo enerģijas avotu attīstība utt.). Savukārt Parīzes nolīgumā noteikts, ka “*Pusēm vajadzētu rīkoties tā, lai pienācīgā kārtā saglabātu un pilnveidotu (...) siltumnīcefekta gāzu piesaistītājsistēmas un krātuves, tostarp mežus*”.

Konvencija par robežšķērsojošo gaisa piesārņošanu lielos attālumos

Konvencija pieņemta 1979. gadā, un tās galvenais mērķis ir ierobežot, samazināt un novērst robežšķērsojošo gaisa piesārņošanu. Pēc konvencijas stāšanās spēkā tika pieņemti 8 protokoli, kuru prasību ievērošanai jānodrošina gaisa piesārņojuma monitorings, emisiju aprēķini, piesārņojuma novēršanas pasākumi u.c. Latvija ir parakstījusi pusi no protokoliem, to skaitā protokolu “Par noturīgajiem organiskajiem piesārņotājiem” (protokols attiecas uz 16 īpaši bīstamām vielām un vielu grupām – 11 pesticīdiem, diviem ķīmiskiem produktiem, kurus izmanto rūpniecībā un termisko procesu blakusproduktiem) un protokolu “Par paskābināšanas, eitrofikācijas un piezemes ozona līmeņa samazināšanu”.

Konvencija par noturīgajiem organiskajiem piesārņotājiem

Konvencija ir pieņemta 2001. gadā un tā nosaka pasākumus, kas jāveic, lai kontrolētu noturīgo organisko piesārņotāju ražošanu, importu, eksportu, apglabāšanu un izmantošanu. Valdībām jāveicina labākās pieejamās tehnoloģijas un prakses, lai aizstātu esošos noturīgos organiskos piesārņotājus un nepieļautu jaunu izstrādi. Kontroles pasākumi attiecas uz 12 vielām – 8 pesticīdi, 2 vielas, ko izmanto rūpniecībā un 2 blakusprodukti, kas rodas sadedzināšanas un rūpniecības procesos.

ANO konvencija par cīņu pret pārtuksnešanos / zemes degradāciju valstīs, kurās novērojami ievērojami sausuma periodi un/vai pārtuksnešanās, jo īpaši Āfrikā

Konvencija tika pieņemta 1994. gadā Parīzē. Konvencija attiecībā uz Eiropas valstīm nozīmē cīņu pret auglīgas augsnes izniekošanu, nosakot tās izmantošanu citiem mērķiem, tādiem kā

lauksaimniecība vai vides aizsardzība, kā arī novēršot augsnes auglības zudumu vai pat tās degradāciju. 200. gadā tika pieņemta V konvencijas pielikums, kurš attiecas uz Viduseiropas un Austrumeiropas valstīm (t.sk. Latviju) un nosaka šim reģionam raksturīgās problēmas, kā ievērojama lauksaimnieciskās ražošanas samazināšanās, zemes auglības pazemināšanās, vēja un ūdens erozijas pastiprināšanās, kā arī dažāda veida augsnes degradācija. Papildus pielikumā noteikts, ka dalībvalstīm jāizstrādā nacionālās rīcības programmas augsnes degradācijas samazināšanai.

ANO EEK konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem (Orhūsas konvencija)

Orhūsas konvencija ir pieņemta 1998. gadā ar mērķi aizsargāt ikvienas personas tiesības dzīvot vidē, kas atbilstu personas veselības stāvoklim un labklājībai, tādēļ katrai valstij, kas parakstījusi konvenciju, saskaņā ar šīs konvencijas noteikumiem ir jāgarantē tiesības piekļūt informācijai, sabiedrības dalība lēmumu pieņemšanā un iespēja griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem. Latvijā šī prasība ir iekļauta Satversmē, kuras 115.pants nosaka, ka valsts aizsargā ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, sniedzot ziņas par vides stāvokli un rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu. Sabiedrības līdzdalība vides jautājumos ir ietverta arī vairumā normatīvo aktu, tajā skaitā MK noteikumos Nr.1178 „Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi” (pieņemti 13.10.2009.), kas attiecas arī uz KLP SP izstrādi.

Eiropas ainavu konvencija

Eiropas ainavu konvencija (Latvijā pieņemta ar likumu „Par Eiropas ainavu konvenciju” 2007. gada 29. martā) definē ainavu šādi: „ainava” nozīmē teritoriju tādā nozīmē, kā to uztver cilvēki, un kas ir izveidojusies dabas un/vai cilvēku darbības un mijiedarbības rezultātā.

Konvencijā ir norādīts, ka ainava ir Eiropas dabas un kultūras mantojuma pamatkomponents, iedzīvotāju dzīves kvalitātes svarīga sastāvdaļa un saimnieciskajai darbībai labvēlīgs resurss, kas var dot ieguldījumu darba vietu radīšanā. Tomēr ainavas kvalitāte pārsvarā ir subjektīva, un par objektīvu kaitējumu ainavai kā dabas un kultūras mantojumam var runāt tikai tādos gadījumos, ja kādai ainavai piešķirts aizsardzības statuss sakarā ar kādu tās konkrētu dabisku vai kultūrvēsturisku vērtību, kas ir reti sastopama vai, gluži otrādi, tipiska un konkrētajai kultūrai izšķiroši nozīmīga, un kuras izmaiņa noplicinātu ainavu daudzveidību vai kaitētu šai kultūrai.

Eiropas lauku attīstības politika

2018. gada 1. jūnijā Eiropas Komisija iesniedza likumdošanas priekšlikumus par kopējo lauksaimniecības politiku (KLP) laika posmam no 2021. līdz 27. gadam. Tā kā pašlaik notiek sarunas starp Eiropas Parlamentu un ES Padomi, ierosinātās KLP reformas sākuma datums ir pārcelts uz 2023. gada 1. janvāri. Tas arī nosaka šajā SIVN vērtējamās Latvijas KLP SP darbības ietvaru un termiņu.

Būtiskas izmaiņas prioritātēs no 2023. gada nav prognozējamās, jo vairāk tāpēc, ka līdzšinējie mērķi nav pilnībā sasniegti, kas arī ir iemesls iepriekš minētajiem pārejas noteikumiem līdz 2022. gadam.

Tomēr saskaņā ar jauno Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu 2021.gada 28.jūlija regulu Nr.11102/21, ar ko nosaka noteikumus par atbalstu stratēģiskajiem plāniem, ko dalībvalstis izstrādā saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku (KLP stratēģiskie plāni) un finansē no Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda (ELGF) un Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai

(ELFLA) un ar ko atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1305/2013 un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr.1307/2013, ir definētas, citu starpā, šādas vajadzības:

HELCOM Baltijas jūras rīcības plāns

Vispārīgais HELCOM mērķis ir panākt, lai Baltijas jūru neskartu eitrofikācijas problēma. Paaugstinātas slāpekļa un fosfora slodzes, ko rada sauszemes avoti, kas atrodas dalībvalstu sateces baseinā un ārpus tā, ir galvenais Baltijas jūras eitrofikācijas cēlonis. Plāns nosaka, par cik Latvijai ir jāsamazina N un P daudzumi. Plānā noteikts, ka pilsētas teritorijā kanalizācijas sistēma un notekūdeņu attīrīšanas iekārtas jāuzskata par vienu vienību, risinot piesārņojuma slodzes jautājumu, jāpildveido kanalizācijas sistēmas un jāvērs uzmanība uz to, ka komunālie notekūdeņi ir būtisks jūras vides piesārņojuma avots. Atjaunotais Plāns apstiprināts 2021. gadā.

2. STRATĒĢISKĀ IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMA (SIVN) MĒRĶIS, PAMATPRINCIPI UN METODES

Saskaņā ar likumu „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (1998, ar vēlākiem grozījumiem), plānošanas dokumentiem, kuru īstenošana var būtiski ietekmēt cilvēku veselību un vidi, veic stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu. Atbilstoši MK 23.03.2004. noteikumiem Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”:

“2. (...) stratēģiskais novērtējums ir nepieciešams šādu veidu plānošanas dokumentiem:

2.2. reģionāla vai vietēja līmeņa plānošanas dokumentiem (turpmāk – reģionālais plānošanas dokuments):

2.2.1. valstspilsētu teritorijas plānojumiem”.

Šā stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma mērķis ir iegūt informāciju par plānošanas dokumentu īstenošanas sagaidāmajām ietekmēm uz vidi, lai varētu salīdzināt savā starpā alternatīvas un novērtēt, vai un kādus priekšnoteikumus nelabvēlīgām ietekmēm uz vidi rada katras alternatīvas (atbilstošās plānotās attīstības) īstenošana, vai šādu ietekmju intensitāte varētu būt nepieļaujama (normatīvajos aktos noteiktās robežvērtības pārsniedzīga), kura no alternatīvām ir ieteicamāka no vides viedokļa un kādi ir nepieciešamie pasākumi iespējamo nelabvēlīgo ietekmju uz vidi novēršanai vai mazināšanai.

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums kopumā sastāv no trim etapiem:

- 1) ietekmju identificēšana,
- 2) ietekmju kvalitatīvs novērtējums ar mērķi noteikt visbūtiskākās,
- 3) kvalitatīva un/vai kvantitatīva ietekmju analīze un alternatīvu salīdzinājums.

2.1. Vispārējā pieeja un metodes

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums (SIVN) ir process, kura mērķis ir uzlabot plānošanas dokumenta kvalitāti, vērtējot šā dokumenta īstenošanas iespējamo ietekmi uz vidi un laicīgi novēršot vai mazinot tā īstenošanas negatīvās ietekmes. SIVN process ir vērsts uz to, lai izvērtētu, kādas būtiskas tiešas vai netiešas pārmaiņas vidē var rasties politikas plānošanas dokumenta īstenošanas rezultātā un kā tās ietekmēs dabas kapitālu – resursus un pakalpojumus. SIVN ir veicams plānu un programmu sagatavošanas posmā, tā nepieciešamību un procesu nosaka starptautiskā un nacionālā likumdošana.

SIVN procedūras laikā tiek sagatavots Vides pārskats, kurā tiek iekļauta informācija par plānošanas dokumentu, tā mērķiem, saistību ar citiem plānošanas dokumentiem, tiek aprakstīta vides pārskata sagatavošanas procedūra un novērtējuma veikšanai lietoto galveno pamatprincipu un metožu apraksts. Vides pārskatā tiek analizēts vides stāvoklis teritorijās, kuras saistītas ar plānošanas dokumentu.

SIVN uzdevums ir novērtēt vides apstākļus un sniegt informāciju lēmumu pieņēmējiem, kā arī informēt plašāku sabiedrību par sagaidāmo ietekmi uz vidi plānošanas dokumenta ieviešanas gadījumā.

Vispārējo pieeju SIVN nosaka procedūru reglamentējošie normatīvie akti: likums „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (pieņemts 14.10.2008., ar grozījumiem, kas stājušies spēkā līdz 01.01.2015.) un uz likuma pamata izdotie Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumi Nr.157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums" (ar grozījumiem līdz 18.11.2009.). Ar šiem normatīvajiem aktiem Latvijā ir pārņemta Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/42/EK „Par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu”.

Plānošanas dokumenti novērtējuma procedūrā tiek vērtēti stratēģiskā līmenī, SIVN uzdevums nav sīki izvērtēt atsevišķu plānoto pasākumu plānotos nosacījumus konkrētu projektu īstenošanas specifiskajos apstākļos, kas pietiekamā detalizācijā nav definēti, un daudzas lietas saistībā ar ietekmi uz vidi tiek/tiks vērtētas, saskaņojot projektus jau projektēšanas un ieviešanas gaitā.

2.2. SIVN procedūras pamatprincipi

Integrācija – vides aspekti ir pilnībā jāintegrē plānošanas dokumentā, tādēļ, lai izvairītos no konceptuālām kļūdām, tie ir jāņem vērā plānošanas sākumstadijā, tādējādi SIVN palīdz veikt piedāvāto rīcības virzienu analīzi un identificēt tās rīcības, kurām no vides viedokļa nepieciešama papildus izpēte par to ietekmi.

Piesardzības princips – pieņemot lēmumus, nepieciešams izmantot piesardzības principu, pat ja plānotās darbības tieša negatīva ietekme nav pierādīta, jo ekosistēmu nestspēju jeb ietilpību un sakarību starp slodzēm un dabas kapitālu nav iespējams precīzi noteikt.

Ilgspējas princips – ilgtspējīga attīstība cita starpā ir definēta arī kā viens no trim ES stratēģijas „Eiropa 2020” mērķiem. Principa ievērošana paredz tagadnes vajadzību piepildīšanu, nodrošinot nākamajām paaudzēm kvalitatīvu vidi, līdzsvarotu ekonomisko attīstību, racionālu dabas, cilvēku un materiālo resursu izmantošanu, dabas un kultūras mantojuma attīstību un saglabāšanu.

Alternatīvu izvērtēšana – nepieciešams izvērtēt, kā plānošanas dokumentā paredzētās attīstības iespējamās alternatīvas ietekmēs vides resursus un to kvalitāti.

Pārskatāmība – SIVN ir atvērts un pārskatāms lēmumu pieņemšanas process, kas paredz interešu grupu un nevalstisko organizāciju iesaisti, balstās uz precīzi definētas metodoloģijas un lēmumu pieņemšanas mehānisma un sniedz pamatojumu novērtējumā iekļautajiem apgalvojumiem. SIVN pārskatāmību nodrošina arī Vides pārskata sabiedriskā apspriešana un tās rezultātu publiskošana.

Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma process kontekstā ar plānošanas dokumenta izstrādi ir atainots 1. attēlā.

Šajā SIVN tika izmantota metodika, kas balstīta uz atbilstības izvērtējuma vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības principiem, mērķu un uzdevumu un kvalitatīvu ietekmju novērtējuma.

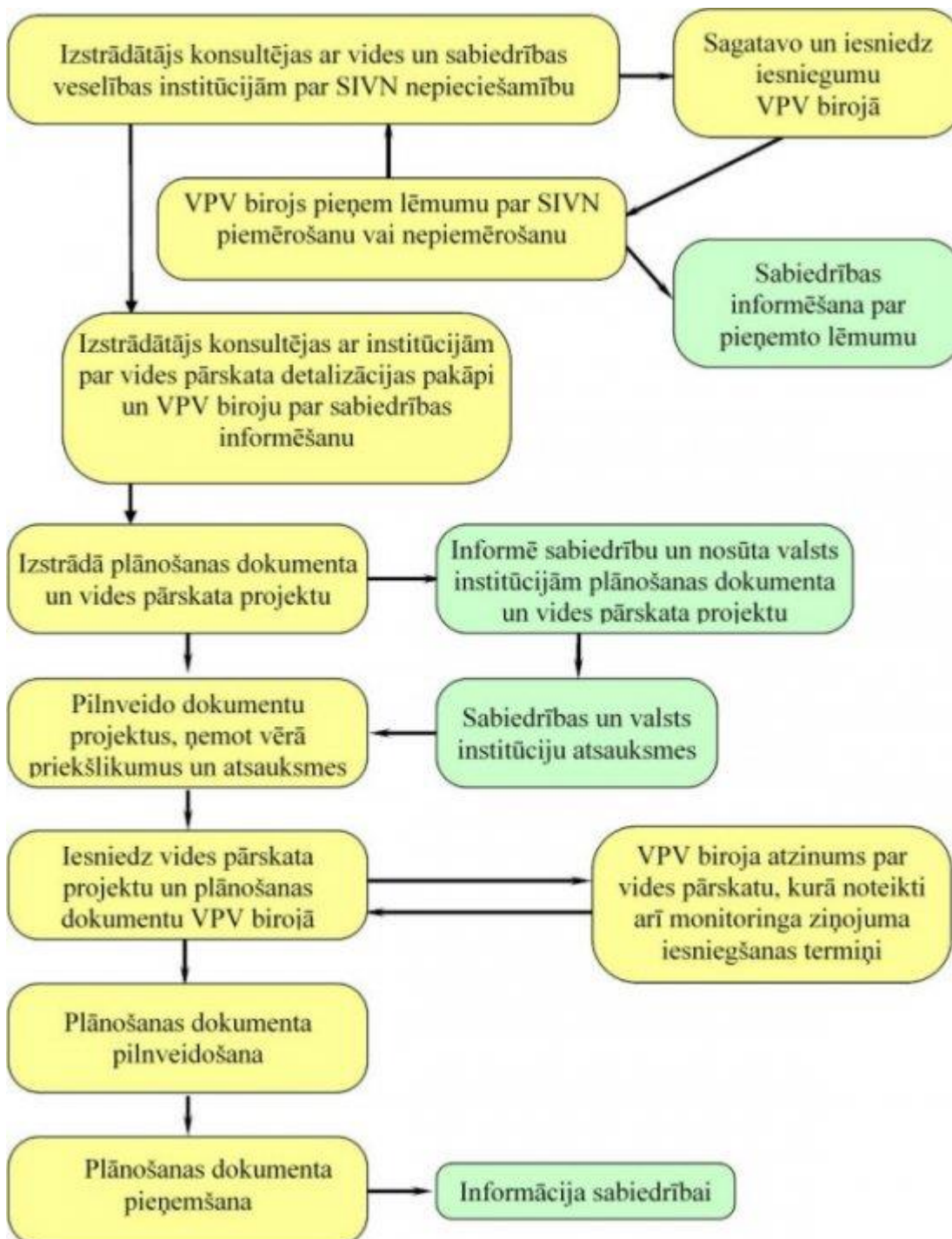
Vides pārskata sagatavošanā var izdalīt šādus būtiskākos etapus:

- *Plānošanas dokumentu sasaiste ar citiem plānošanas dokumentiem un atbilstība likumdošanas prasībām*

Īstenojot plānošanas dokumentus, ir svarīgi, lai tiktu ievērotas arī citos plānošanas dokumentos izvirzītās prioritātes un plānotie pasākumi, tādējādi nodrošinot nepieciešamo sinerģiju. Plānotajām aktivitātēm jāatbilst normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.

- *Pašreizējās situācijas novērtējums un „nulles” scenārijs*

SIVN vajadzībām plānošanas dokumentu īstenošanas ietekmes tiek salīdzinātas ar sagaidāmajām ietekmēm, ja plānošanas dokumenti netiktu īstenoti.

3. attēls. SIVN izstrādes shēma

- *Plānošanas dokumentu īstenošanas būtiskāko ietekmju uz vidi vērtējums*

SIVN process organizēts tā, lai identificētu plānošanas dokumenta īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi (ietver tiešo un netiešo, sekundāro, paredzētās darbības un citu darbību savstarpējo un kopējo ietekmi, īstermiņa, vidēji ilgu un ilglaicīgu ietekmi, kā arī pastāvīgo pozitīvo un negatīvo ietekmi), salīdzinot plānošanas dokumenta īstenošanas alternatīvas savā starpā un ar neīstenošanu (nulle alternatīvu).

- *Plānošanas dokumentu īstenošanas monitorings*

Plānošanas dokumenta ietekmju uz vidi monitoringu veic, lai konstatētu, kādas ir ar plānošanas dokumenta realizāciju saistītās vides ietekmes, t.sk. arī neparedzētās ietekmes un vai plānošanas dokumentā nav jāveic grozījumi. Šo plānošanas dokumentu gadījumā nepastāv speciālas monitoringa procedūras tieši paša plānošanas dokumentu īstenošanas ietekmju uzraudzībai kopumā, bet atsevišķas monitoringa procedūras paredzamas konkrētām darbībām, kuru veikšanas priekšnoteikumus nākotnē rada plānošanas dokumentu īstenošana.

- *Konsultācijas un sabiedrības iesaiste*

Konsultācijām ir svarīga loma SIVN. To realizācijas kartību nosaka likums „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”. Šis process ietver kompetento institūciju un sabiedrības informēšanu, dodot iespēju komentēt novērtējumu dažādos SIVN posmos. Kad plānošanas dokuments ir pieņemts, sabiedrība un kompetentās institūcijas jāinformē arī par plānošanas dokumenta pieņemšanu.

2.3. Sabiedrības iesaiste un konsultācijas ar institūcijām

Pirms stratēģiskā ietekmes novērtējuma (SIVN) notika konsultācijas ar kompetentajām institūcijām par SIVN nepieciešamību un tajā vērtējamajām ietekmēm.

Dabas aizsardzības pārvalde savā 07.07.2021. vēstulē Nr.4.8/3918/2021-N ir paudusi viedokli, ka būtībā Stratēģijai 2030 nav nepieciešams veikt stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu, bet gadījumā, ja kāda no plānošanas dokumentos noteiktajām prioritātēm un rīcībām atbilst likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” kritērijiem un nav iekļauta Kurzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2015.-2030.gadam, to veikt tomēr ir nepieciešams.

VVD Kurzemes reģionālā vides pārvalde savā 21.07.2021. vēstulē Nr.11.2/2634/KU/2021 konstatē, ka Ventspils pilsētas domes materiālos par Ventspils valstspilsētas un Ventspils novada attīstības plānošanas dokumentu izstrādi nav norādes, ka jaunizstrādājamie attīstības plānošanas dokumenti ievieš jaunus aspektus, kas varētu apdraudēt vidi un cilvēku veselību, tomēr vērš uzmanību, ka īpaši aizsargājamās dabas teritorijas pārklāj ievērojamu Ventspils novada teritorijas daļu, tādēļ, lai izvērtētu plānošanas dokumentu iespējamo ietekmi uz Natura 2000 teritorijām, pārvaldes ieskatā Stratēģijai 2030 būtu nepieciešams veikt stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu.

Veselības inspekcija savā 05.08.2021. vēstulē Nr.4.6.1.-1/24312 konstatē, ka Stratēģijā 2030 nav plānoti tādi būtiski pasākumi, kuriem varētu būt tāda ietekme uz vidi un cilvēka veselību, kas nebūtu jau iekļauti Ventspils pilsētas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam, Ventspils novada

ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam, Ventspils pilsētas attīstības programmas 2021.-2027. gadam 1. redakcijā vai Ventspils novada attīstības programmā 2020.-2026. gadam.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Inspekcija informē par nepieciešamajiem jautājumiem, attiecībā uz kuriem situācija ir jāanalizē un attīstība jāparedz, aktualizējot attīstības plānošanas dokumentus :

- Dzeramā ūdens kvalitāte: situācijas analīze un nepieciešamie uzlabojumi centralizētajās ūdensapgādes sistēmās, tiem nepieciešamais finansējums un tā avoti. Būtu nepieciešams izvērtēt situāciju arī ar decentralizēti piegādātā dzeramā ūdens kvalitāti (grunts akas, individuālie urbumi). Jāanalizē arī situācija ar notekūdeņu attīrīšanu un nepieciešamie uzlabojumi šajā jomā.
- Peldvietu ūdens kvalitāte: situācija gan oficiālajās peldvietās, gan neoficiālajās peldvietās, peldvietu tālākā attīstība – papildu oficiālo peldvietu izveide, neoficiālo peldvietu skaita palielināšanas nepieciešamība, lai iedzīvotājus nodrošinātu ar viegli pieejamiem un labas kvalitātes rekreācijas ūdeņiem un kurās pašvaldība paredz finansēt vairāk vai mazāk regulāru ūdens kvalitātes monitoringu. Tajā skaitā jāanalizē peldvietu attīstība „Zilā karoga” sertifikāta iegūšanas kontekstā un jāapsver, kādai jābūt „Zilā karoga” peldvietu tālākai attīstībai.
- Attīstot ražošanas uzņēmumus, jāparedz to iespējamās ietekmes uz vidi un cilvēku veselību izvērtēšana, akcentējot šādu veselību ietekmējošo faktoru paredzamo intensitāti: emisijas gaisā un tā iespējamais piesārņojuma lielums; iespējamais smaku piesārņojums; radītais trokšņa piesārņojums.
- Attīstot transporta infrastruktūru, jāparedz iespējamās izmaiņas gaisa piesārņojumā un radītā trokšņa līmenī.
- Attīstot vēja parkus, jāparedz iespējamā ietekmē uz iedzīvotāju veselību – trokšņa piesārņojums un mirgošanas efekta ietekme.

Pamatojoties uz augstāk minēto, Inspekcijas viedoklis ir, ka Stratēģijai 2030 ir jāveic ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums, ja dokumenti paredz tādu objektu attīstību vai radīšanu, kas radīs gaisa un ūdens piesārņojumu, smaku un trokšņa piesārņojumu, kā arī radīs būtiskas izmaiņas vizuāli uztveramajā ainavā iedzīvotāju dzīvesvietas tuvumā.

Vides pārraudzības valsts birojs 15.09.2021 pieņēma Lēmumu Nr.4-02/87 “Par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras piemērošanu” Stratēģijai 2030, balstoties uz šādiem apsvērumiem:

1. Vērtējot Stratēģijas ietvaru un tās vietu plānošanas sistēmā, Birojs konstatē, ka Stratēģija paredzēs priekšnoteikumus teritorijas attīstībai, arī paredzēto darbību īstenošanai, turklāt priekšnoteikumi darbību īstenošanai tiks izstrādāti, lai risinātu arī ar vidi saistītas problēmas (piekrastes pieejamība, transporta infrastruktūras attīstība un tūrisma attīstība, applūstošās teritorijas, centralizēto ūdensapgādes un kanalizācijas risinājumu nodrošināšana, atkritumu apsaimniekošana, degradētās un piesārņotās teritorijas u.c.). Tā kā iepriekš ilgtspējīgas attīstības stratēģijām, kuras paredzēts pārskatīt un ņemt vērā, nosakot Ventspils valstspilsētas un Ventspils novada ilgtermiņa attīstības redzējumu, mērķus, prioritātes un telpiskās attīstības perspektīvu, Stratēģiskais novērtējums nav bijis veikts, šajā gadījumā nav iespējams atsaukties uz ietekmēm, kas būtu izvērtētas un savlaicīgi novērstas jau iepriekšējos attīstības periodos.

2. Stratēģija būs dokuments, caur kuru tiks likts pamats arī nozīmīgām izmaiņām un pārkārtojumiem, kas loģiski izrietēs no teritoriālās sadarbības uzdevumiem. Plānošanas dokumenta izstrādē arī paredzēts ņemt vērā nacionālā un reģionālā līmeņa plānošanas dokumentus, tostarp Reģionālās politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam, kā rezultātā tiks pārskatīti un sagatavoti priekšlikumi arī transporta infrastruktūras un citu Likuma 1. un 2. pielikuma objektu attīstībai. Tiks vērtēta dabas resursu, tai skaitā Baltijas jūras piekrastes, potenciāla izmantošana un telpiskā struktūra, ietverot

vides aizsardzības un klimata pārmaiņu jautājumus. Tā kā Stratēģija ietver arī telpiskās attīstības perspektīvu, minēto risinājumu izvērtējums pēc iespējas agrākā plānošanas stadijā ir pamatots.

3. Daļā no plānošanas teritorijas kā Ventspils novadā, tā arī Ventspils valstspilsētā attīstības specifiku lielā mērā ietekmē atrašanās Baltijas jūras piekrastē, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kā arī vēsturiski izveidotie rūpnieciskās ražošanas uzņēmumi un osta. Minētie aspekti paredz savstarpēji salāgojamus attīstības virzienus gan saistībā ar ekonomisko izaugsmi (un tai nepieciešamo infrastruktūru), gan apdzīvojuma struktūru, gan arī vides aizsardzības prasībām. Tādējādi Birojs secina, ka plānošanas teritorijas ilgtermiņa attīstības redzējums, mērķi, prioritātes un telpiskās attīstības perspektīva var tikt potenciāli saistīta ar Likuma pielikumos minētajām darbībām un to apjomiem.

4. Jāņem vērā, ka Stratēģijā risināmie jautājumi un no tiem izrietošās vides ietekmes būs ilgtermiņa, tās skars plašu teritoriju un var būt saistītas arī ar slodzi uz jutīgām vides teritorijām. Pie šādām teritorijām var pieskaitīt arī Baltijas jūras piekrastes aizsargjoslu, virszemes ūdensteču (piemēram, Ventas, Dzirnāvupes, Stendes, Rindas, Lonastes, Spāres u.c.) applūstošās teritorijas, kā arī Užavas un Upatu polderu applūstošās teritorijas un plānošanas dokumenta teritorijā esošās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas.

Atbilstoši MK noteikumu Nr.157 (23.03.2004) prasībām plānošanas dokumenti un to SIVN vides pārskata projekts tiek nodots sabiedrībai iepazīšanai. Vides pārskata projekta sabiedriskā apspriešana tika rīkota vienkop ar Stratēģijas 2030, kā arī Ventspils valstspilsētas pašvaldības un Ventspils novada pašvaldības kopīgās attīstības programmas 2021.-2027.gadam 2.redakciju sabiedrisko apspriešanu no 2022. gada 19.aprīļa līdz 20.maijam. Sabiedriskās apspriešanas sanāksme notika 2022. gada 20.maijā plkst.10:00 tiešsaistē (attālināti) ZOOM platformā. Sabiedriskās apspriešanas procedūrā iedzīvotāji un institūcijas varēja iesniegt savus priekšlikumus par apspriežamajiem plānošanas dokumentiem un Stratēģijas 2030 Vides pārskata projektu. Sabiedriskajā apspriešanā saņemtie sabiedrības priekšlikumi par Ventspils valstspilsētas pašvaldības un Ventspils novada pašvaldības kopīgo attīstības plānošanas dokumentu 2.redakcijām un Vides pārskata projektu un to izpildes/neizpildes atspoguļojums un pamatojums pievienoti 4.pielikumā. Ventspils valstspilsētas pašvaldības un Ventspils novada pašvaldības kopīgās ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam Vides pārskata projekta sabiedriskās apspriešanas sanāksmes protokols pievienots 5.pielikumā.

3. VIDES PĀRSKATA SAGATAVOŠANAS PROCEDŪRA AR SABIEDRĪBAS LĪDZDALĪBU

1. Vides pārskata sagatavošana. Vides pārskatu ierosinātājas – Ventspils valstspilsētas pašvaldības un Ventspils novada pašvaldības – uzdevumā ir sagatavojusi SIA „Enviroprojekts”.

2. Sabiedrības un ieinteresēto institūciju informēšana par iespējam iepazīties ar izstrādāto vides pārskatu un plānošanas dokumenta projektu.

3. Pēc sabiedrības un ieinteresēto institūciju komentāru un ierosinājumu saņemšanas, izstrādātājs pilnveido vides pārskatu.

4. Izstrādātājs iesniedz Vides pārraudzības valsts Birojam pilnveidoto vides pārskatu ar saņemtajiem komentāriem un atskaiti par to rezultātā ieviestajiem pilnveidojumiem.

5. Birojs sniedz savu atzinumu par vides pārskatu. Ja vides pārskats neatbilst likumdošanas prasībām, vai arī plānošanas dokumenta īstenošana būtiski var ietekmēt cilvēku veselību vai vidi vai nav ievērota SIVN procedūra, birojs nosūta vides pārskatu izstrādātājam pārstrādāšanai.

6. Izstrādātājs informē sabiedrību par plānošanas dokumenta apstiprināšanu.

4. ESOŠĀS SITUĀCIJAS ANALĪZE

Atbilstoši VARAM 2021.gada dokumentam “Vadlīnijas pašvaldību ilgtspējīgas attīstības stratēģiju izstrādei”, nav nepieciešams katram plānošanas dokumentam no jauna radīt apjomīgus esošās un vēsturiskās situācijas aprakstus, iekļaut statistikas datus un citu informāciju, kas nereti veido plānošanas dokumenta lielāko apjomu, ja iespējams norādīt atbilstošu atsauci uz pašreizējās situācijas raksturojumu atsevišķā dokumentā.

Vides pārraudzības valsts birojs 15.09.2021. ir pieņēmis Lēmums Nr. 4-02/88 “Par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras nepiemērošanu” Ventspils valstspilsētas un Ventspils novada kopīgajai attīstības programmai 2021.-2027. gadam, cita starpā, tā iemesla dēļ, ka SIVN ir jau veikts Ventspils novada attīstības programmai 2020.-2026. gadam un tiek veikts Ventspils pilsētas attīstības programmai 2021.-2027. gadam, tātad faktiski SIVN ir piemērots tikai Stratēģijas 2030 stratēģiskajai daļai, atsaucoties uz jau veiktiem SIVN, kuri satur, cita starpā, arī pilnu Ventspils valstspilsētas un Ventspils novada esošās situācijas raksturojumu. Līdz ar to šajā vides pārskatā esošās situācijas raksturojumam tiek konspektīvi atspoguļota informācija no Ventspils pilsētas attīstības programmas 2021.-2027.gadam Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata (SIA “*Estonian, Latvian & Lithuanian Environment*”, 2021) un Ventspils novada attīstības programmas 2020.-2026. gadam stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata (SIA “*Reģionālie projekti*”, 2020).

4.1 Ventspils esošā vides stāvokļa apskats

(avots: SIA “*Estonian, Latvian & Lithuanian Environment*”, 2021)

4.1.1. Klimata pārmaiņas

Balstoties uz ilglaicīgiem klimata novērojumiem, vidējā gaisa temperatūra konstanti paaugstinās gan Latvijā, gan citviet pasaulē. 2015.-2016. gada laikā LVĢMC pirmo reizi Latvijā veica apjomīgu vēsturisko klimatisko datu analīzi, izvērtējot meteoroloģisko parametru izmaiņas laika periodā no 1961. līdz 2010. gadam. Apskatītajā laika periodā gada vidējās gaisa temperatūras vērtības ir paaugstinājušās par 0,7°C, viskrasāk palielinoties vidējās gaisa temperatūras gada minimālajai vērtībai – par vidēji 1,7°C. Latvijā līdz šim augstākā gaisa temperatūra +37,8°C reģistrēta 2014. gada 4. augustā Ventspilī. Maksimālā diennakts vidējā gaisa temperatūras vērtība Latvijā visvairāk ir mainījies tieši Ventspilī: pieaugums pārsniedz 1°C robežu, kamēr lielākajā daļā meteoroloģisko novērojumu staciju tas ir 0,2-0,7°C robežās. Salīdzinot ar klimatiskās references periodu, mūsdienās siltu nakšu īpatsvars Latvijā ir par 2-6% palielinājies, un īpaši lielas silto nakšu īpatsvara izmaiņas ir konstatētas Ventspils un Rīgas meteoroloģisko novērojumu stacijās. Pilsētas siltumsalas efekta ietekme visvairāk izpaužas attiecībā uz gaisa temperatūras vērtībām tieši naktī.

Attiecībā uz nokrišņiem Ventspilī nav novērojama izteikta izmaiņu tendence.

Novērotās klimata pārmaiņas ir lielā mērā saistītas ar CO₂ un citu SEG emisijām atmosfērā. Lai gan nav iespējams pilnībā novērst klimata pārmaiņas, ir būtiski tās laicīgi ierobežot, samazinot kopējo SEG emisiju apjomu.

Nozīmīga ietekme uz gaisa kvalitāti un klimata pārmaiņām ir siltumapgādei: vienai no visvairāk dabas resursu (kurināmā) patērētājošajai nozarei, kas rada siltumnīcefektu izraisošo gāzu emisijas. Pēdējo 7 gadu laikā Ventspilī ir gandrīz divkārtšojies šķeldas, granulu un koksnes apjoms, kas tiek

izmantots siltuma vai elektroenerģijas ražošanai. Būtiski ir samazinājies ogļu un dīzeļdegvielas patēriņa apjoms, ko izmanto kā kurināmo, kā arī pilnīgi pārtraukta mazuta un šķidrā kurināmā izmantošana.

Lai paaugstinātu centralizētās siltumapgādes sistēmas efektivitāti, ar Eiropas Savienības līdzfinansējumu veikta siltumtrašu rekonstrukcija. Līdz ar to Ventspilī 100% siltumtīklu ir rekonstruēti ar rūpnieciski izolētām caurulēm, tādējādi samazinot siltumenerģijas zudumus siltumtrasēs. Pēdējo trīs gadu laikā Ventspilī izbūvēti jauni siltumtīkli 5 km garumā. Šobrīd kopējais siltumtrašu garums Ventspilī ir 53,5 km. ES Kohēzijas fondu finansēto projektu ietvaros Ventspils centralizētās siltumapgādes katlumājās Talsu ielā 69 un Brīvības ielā 38 biomasas katliem ir uzstādīti dūmgāzu kondensatori, kas ļauj samazināt kurināmā patēriņu un emisijas, kā arī nodrošināt elektroenerģijas ražošanu.

Kopējā emisiju apjomā vislielākās emisijas – 95-98% – no stacionārajiem piesārņojuma avotiem veido oglekļa dioksīds (CO₂). Tā visstraujākais kritums (vairāk nekā 2 reizes) bija novērojams 2014. gadā, kad pašvaldības SIA “Ventspils siltums” pārgāja uz atjaunojamo energoresursu izmantošanu sadedzināšanas iekārtās. Ventspilī no stacionārajiem iekārtām 2013. līdz 2020. gadam novērojams liels kopējo CO₂ emisiju kritums 2014. gadā, bet pēdējo gadu laikā tendence neuzrāda CO₂ emisiju samazinājumu. SEG emisiju atļauja ir arī AS “Ventbunkers”. Informācijas par citiem SEG emisiju avotiem un emitētajiem SEG apjomiem Ventspilī nav.

Būtiska loma klimata pārmaiņu pielāgošanās un klimatnoturīguma palielināšanas kontekstā ir zaļajai infrastruktūrai un zaļajām teritorijām. Atbilstoši Valsts zemes dienesta sniegtajai informācijai zaļo teritoriju īpatsvars Ventspilī 2019. un 2020. gadā sastāda 33%.

Te gan jāuzsver, ka klimata pārmaiņām ir globāls raksturs, un klimata pārmaiņām tieši Ventspilī nav tiešas saistības ar tieši Ventspilī izmestajām SEG emisijām un tieši Ventspils zaļajām teritorijām: klimata pārmaiņu neveicināšanai ir jēga tikai globālā sadarbībā, kur katrs iegulda savu artavu.

4.1.2. Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomikas principu ieviešana

Ventspilī sadzīves atkritumu savākšanu saskaņā ar Ventspils valstspilsētas pašvaldības noslēgto līgumu centralizēti nodrošina pašvaldības SIA “Ventspils labiekārtošanas kombināts”.

Ventspils administratīvajā teritorijā savāktos atkritumus nodod cieto sadzīves atkritumu poligonā “Pentuļi” Ventspils novada Vārves pagastā, kur ne vien apglabā nepārstrādājamus atkritumus, bet galvenokārt nodrošina atkritumu pārstrādi un reģenerāciju.

Saskaņā ar Padomes 1999. gada 26. aprīļa direktīvas 1999/31/EK par atkritumu poligoniem prasībām, līdz 2020. gada 16. jūlijam atkritumu apglabāšanas kā atkritumu utilizācijas metodes īpatsvars ir jāsamazina līdz 50%, pēc 2020. gada 16. jūlija līdz 35% un līdz 2035. gadam jānodrošina, ka tiek apglabāti ne vairāk kā 10% no radītā sadzīves atkritumu apjoma. 2019. gadā tika parakstīts līgums ar CFLA (Centrālā finanšu un līgumu aģentūra) par projekta “No atkritumiem iegūtā kurināmā reģenerācijas iekārtu izbūve Ventspilī, Talsu ielā 69” realizāciju, kura mērķis ir samazināt apglabājamo atkritumu daudzumu un attīstīt atkritumu reģenerāciju ar enerģijas atguvi no Ventspils atkritumu apsaimniekošanas reģiona teritorijā radītajiem atkritumiem. Kaut arī sadedzinot atkritumus ar enerģijas atguvi tiks pagarināts poligonā “Pentuļi” esošās atkritumu apglabāšanas šūnas darbības laiks, šāda rīcība tiek vērtēta negatīvi no aprites ekonomikas principu ieviešanas aspekta. Eiropas Parlamenta un Padomes regulas (ES) 2020/852 “Par regulējuma izveidi ilgtspējīgu ieguldījumu veicināšanai” (Taksonomijas regula) 17. pantā ir noteikts, ka saimnieciskā darbība būtiski kaitē aprites ekonomikai, tostarp atkritumu rašanās novēršanai un reciklēšanai, ja minētās darbības

rezultātā būtiski palielinās atkritumu rašanās, sadedzināšana vai apglabāšana, izņemot nepārstrādājamu bīstamo atkritumu sadedzināšanu.

Ventspilī 2017. gadā tika izbūvēti pirmie trīs pazemes atkritumu konteineri, kā arī iegādāts specializēts transports šo konteineru iztukšošanai. 2019. un 2020. gadā tika izvietoti vēl trīs šāda tipa konteineri.

Samazinoties iedzīvotāju skaitam Ventspilī, bet pieaugot radītajam atkritumu daudzumam, aprēķinātais radīto sadzīves atkritumu apjoms uz vienu iedzīvotāju uzrāda pieaugošu tendenci: 2018. gadā tas veidoja 573,9 kg, kas pārsniedz aprēķināto apjomu uz vienu iedzīvotāju valstī 2018. gadā¹ – 407 kg. Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā 2021.-2028. gadam noteikts mērķis līdz 2028. gada beigām šo radītāju samazināt līdz 400 kg uz vienu iedzīvotāju gadā.

Ministru kabineta 2017. gada jūnija noteikumos Nr. 328 “Kritēriji un kārtība, kādā novērtē atkritumu dalītās savākšanas pakalpojuma pieejamību iedzīvotājiem” ir norādīts, ka republikas pilsētās jābūt vismaz vienam šķirotu atkritumu savākšanas punktam uz katrām 700 iedzīvotājiem. Sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punktā jānodrošina vismaz papīra un kartona, plastmasas, stikla un metālu atkritumu dalītu savākšana.

2020. gadā dalīto atkritumu vākšanas punktu skaits Ventspils pilsētas teritorijā bija 88 (viens šķirotu atkritumu savākšanas punkts uz 384 iedzīvotājiem), kuri atrodas daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pagalmos, pie lielveikaliem un skolām atkritumu dalītai savākšanai un kuros var nodot sašķirotu stikla, metāla un plastmasas iepakojumu, kā arī papīru un kartonu, savukārt šķirotu atkritumu pieņemšanas laukumu skaits – 2, kur no iedzīvotājiem pieņem otrreiz pārstrādājamus atkritumus, zaļos atkritumus, videi kaitīgus atkritumus, sadzīvē radušos bīstamos atkritumus, liela izmēra atkritumus un būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumus līdz 1m³.

Ventspilī nav pieejami dalītās vākšanas konteineri tekstilmateriālu atkritumu savākšanai. Tāpat daudzdzīvokļu māju iedzīvotājiem nav nodrošināta iespēja šķirot bioloģiski noārdāmos atkritumus. Tā kā šo atkritumu dalīta vākšana jāuzsāk attiecīgi 2023. un 2025. gadā, atkritumu veidu savākšanas infrastruktūras izveide ir paredzēta Rīcības plānā.

4.1.3. Gaisa kvalitāte

Gaisa kvalitāti Ventspilī ietekmē gan stacionārie gaisa piesārņojuma avoti – siltumapgādes uzņēmumi, Ventspils brīvdostas uzņēmumi un citi ražošanas un pārstrādes uzņēmumi –, gan mobilie gaisa piesārņojuma avoti – autotransports, dzelzceļa transports un kuģi.

Ventspils uzņēmumus var nosacīti iedalīt trīs grupās: komunālās saimniecības uzņēmumi, Ventspils brīvdostas uzņēmumi, kas nodarbojas ar dažādu kravu tranzītu, un ražošanas uzņēmumi. Katra šo uzņēmumu grupa rada tai raksturīgas piesārņojošo vielu emisijas gaisā.

Saskaņā ar LVĢMC datu bāzē “2-Gaiss” pieejamo informāciju Ventspilī piesārņojuma avotu skaits pēdējo gadu laikā samazinās: gan kopējo emisiju apjoms, gan viskrasāk – gaistošo organisko savienojumu (GOS) īpatsvars kopējā emisiju apjomā. GOS emisiju samazinājums bija ļoti izteikts 2018. gadā, kad naftas produktu pārkraušanas termināļi uzstādīja tvaiku savākšanas iekārtas. Prasību ierobežot GOS emisijas, veicot kravas operācijas Ventspils brīvdostā, nosaka likums “Par piesārņojumu” un Ministru kabineta 2020. gada 4. februāra noteikumi Nr. 78 “Ventspils brīvdostas noteikumi”.

¹ <https://www.europarl.europa.eu/news/lv/headlines/society/20180328STO00751/atkritumu-apsaimniekosana-es-infografika-ar-faktiem-un-skaitliem>

Gaisa kvalitātes novērtējumā (SIA “*Estonian, Latvian & Lithuanian Environment*”, 2018) nozīmīgu daļu (vairāk nekā 50%) benzola emisiju 2017. gadā pilsētā radīja individuālās apkures iekārtas, un Ventspilī nav dabasgāzes infrastruktūras, kā rezultātā kurināmā struktūrā dominē biomasa. Savukārt daļiņu PM_{2,5} emisijas apjomos aiz individuālajām apkures iekārtām, kas rada pusi, nākamā lielākā grupa ir kuģu dzinēju emisijas ar 20% devumu.

Saskaņā ar LVĢMC ikgadējos pārskatos par gaisa kvalitāti Latvijā apkopoto informāciju daļiņu PM₁₀ un PM_{2,5} gada vidējā koncentrācija kopš 2013. gada nav būtiski mainījusies.

Laika periodā no 2015. līdz 2020. gadam nevienas gaisu piesārņojošās vielas (sēra dioksīda, slāpekļa dioksīda, benzola, putekļu daļiņu, ozona) vidējā koncentrācija Ventspilī nav pārsniegusi normatīvajos aktos noteiktos robežlielumus cilvēka veselības aizsardzībai. Novērtēta benz(a)pirēna koncentrācijas atbilstība mērķlielumam cilvēka veselības aizsardzībai, veikti arī smago metālu (svina, kadmija, niķeļa un arsēna) koncentrāciju mērījumi putekļu sastāvā. Daļiņu PM₁₀ un PM_{2,5} 2020. gada vidējās vērtības nav pārsniegušas MK noteiktos robežlielumus cilvēka veselības aizsardzībai. Pārskatā LVĢMC salīdzinājusi mērījumus arī ar Pasaules Veselības Organizācijas (PVO) rekomendētajiem gaisa piesārņojuma rādītājiem, kas visām vielām ir zemāki (stingrāki) nekā ES un Latvijas normatīvajos aktos noteiktie. Atbilstoši šim vērtējumam daļiņu piesārņojuma līmenis ir tuvu vai dažos gados pārsniedz rekomendētos gaisa piesārņojuma rādītājus. Vērtējot slāpekļa dioksīda piesārņojuma līmeni, jāsecina, ka arī šie rezultāti nepārsniedz apakšējo piesārņojuma novērtēšanas sliekšni, vienlaikus gan jānorāda, ka vismaz vienā monitoringa stacijā (Ventspils 1. stars) mērījumu rezultātiem laika periodā no 2015. līdz 2020. gadam ir pieaugoša tendence, kas visticamāk saistīta ar pieaugošu autotransporta plūsmas intensitāti pilsētā šajā periodā.

4.1.4. Vides troksnis

Ventspilī vides trokšņa piesārņojumu rada 3 nozīmīgas avotu grupas: autotransporta kustība, dzelzceļa transports, kā arī rūpnieciskā darbība. Lai gan Ventspils nav aglomerācija, kam jāizstrādā vides trokšņa stratēģiskā karte, domājams, ka līdzīgi kā citās Latvijas un Eiropas pilsētās nozīmīgāko vides trokšņa piesārņojumu rada autotransports. Neapšaubāmi lokāli trokšņa piesārņojumu rada arī kravu pārvadājumi pa dzelzceļu un rūpniecisko iekārtu darbība, kas atsevišķās pilsētas daļās pat varētu būt dominējošie trokšņa avoti, tomēr kopumā visas pilsētas mērogā to loma ir mazāka nekā autotransporta radītajam troksnim.

Relatīvi labāk novērtēts ir rūpnieciskās darbības avotu radītais troksnis, jo, lai saņemtu atļauju piesārņojošās darbības veikšanai, operatori ir jāveic savas saimnieciskās darbības radītā trokšņa novērtēšana, tomēr arī rūpniecisko trokšņa avotu kontekstā var secināt, ka šobrīd informācijas pieejamība ir fragmentāra, jo katra operatora veiktais individuālais trokšņa novērtējums nesniedz priekšstatu par kopējo rūpnieciskās darbības radīto trokšņa piesārņojuma līmeni pilsētā.

Kopumā vides troksnis Ventspils valstspilsētā nav problēma.

4.1.5. Bioloģiskā daudzveidība un ainavas

Valsts meža dienesta sagatavotie statistikas pārskati, kas sagatavoti, izmantojot informācijas sistēmā “Meža valsts reģistrs” esošo informāciju, norāda, ka meža zemju platība Ventspilī ir salīdzinoši nemainīga ar nelielu pieauguma tendenci: ~1500 ha.

Nozīmīgākās dabas vērtības Ventspilī atrodamas apstādījumu un dabas teritorijās. Apstādījumu teritorijas veido parki, skvēri, dendroloģiskie stādījumi, kapsētas un citi apstādījumi. Dabas teritorijas jeb dabiskās ekosistēmas, saskaņā ar Ventspils pilsētas teritorijas plānojumu 2006.-2018. gadam ar

grozījumiem, aizņem ap 45% pilsētas teritorijas. Tie galvenokārt ir melnalkšņu meži pilsētas dienvidu daļā un priežu meži ziemeļu daļā, kā arī purvi un pļavas Staldzenē, Maurciemā un lidlauka apkārtnē.

Parki bieži apvieno gan arhitektūras un vēstures, gan dabas vērtības. Tajos stādītas gan vietējās, gan eksotiskās svešzemju kokaugu sugas. Daudzas no tām ir veiksmīgi piemērojušās vietējiem klimatiskajiem un augsnes apstākļiem, sasniedzot dižkoku izmērus. Parkos ir arī daudz bioloģiski vecu vietējo sugu koku. Parkiem raksturīgas arī interesantas un dekoratīvas senu kultūraugu un nejauši ievestu svešzemju lakstaugu sugas. Dabas datu pārvaldības sistēmā (DDPS) "Ozols" ir reģistrēts 81 dižkoks Ventspils pilsētas teritorijā. Ventspils pilsētas Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu ar grozījumiem 1/4.9. pielikumā uzskaitīti 79 valsts nozīmes īpaši aizsargājami koki: dabas pieminekļi un pilsētas nozīmes retie un savdabīgie koki.

Sevišķi vērtīgas teritorijas no bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas un veicināšanas viedokļa ir valsts vai vietējas nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas. Ventspils pilsētas teritorijā ir trīs šādas teritorijas:

- 1) dabas liegums „Būšnieku ezera krasts”;
- 2) ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas pieminekļis „Staldzenes stāvkrasts”;
- 3) ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas pieminekļis „Dampeļu atsegums”.

Dabas liegums "Būšnieku ezera krasts" ir valsts nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorija, tāpat šī teritorija ir iekļauta Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (*Natura 2000*) tīklā, teritorijas kods – LV0532800. Tā ir B tipa teritorija – teritorija, kas noteikta īpaši aizsargājamo sugu, izņemot putnus, un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai. Teritorija nodibināta 2004. gadā Eiropas nozīmes biotopu un tajā sastopamo aizsargājamo un reto augu aizsardzībai. Teritorijas mērķis ir aizsargāt pārejas purvus un slīkšņus un mežainas piejūras kāpas. Šajos biotopos konstatētas 17 retas un aizsargājamas vaskulāro augu sugas un četras sūnu sugas. Dabas lieguma robežas noteiktas 15.06.1999. MK noteikumos Nr. 212 "Noteikumi par dabas liegumiem", bet lieguma aizsardzības un apsaimniekošanas režīmu nosaka 16.03.2010. MK noteikumi Nr. 264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi". Individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi dabas liegumam „Būšnieku ezera krasts” nav izstrādāti, bet dabas aizsardzības plāns tika izstrādāts 2008.-2018. gadam un pagaidām nav atjaunots.

Ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas pieminekļis „Staldzenes stāvkrasts” ir valsts nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorija. Teritorija nodibināta 2001. gadā, lai aizsargātu un saglabātu unikālus Kurzemes apledošanas morēnas atsegumus, Latvijas apledošanas beigu fāzes māla un dažādu stadiju Baltijas baseina nogulumus. Šeit atrodami arī vairāki Latvijas un Eiropas nozīmes īpaši aizsargājami kāpu un mežu biotopi, kā arī aizsargājamas augu sugas. Pieminekļa robežas noteiktas ar 17.04.2001. MK noteikumiem Nr. 175 "Par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem pieminekļiem", bet apsaimniekošanas režīmu nosaka 16.03.2010. MK noteikumi Nr. 264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi". Individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi nav izstrādāti, bet dabas aizsardzības plāns tika izstrādāts 2008.-2018. gadam un pagaidām nav atjaunots.

Ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas pieminekļis „Dampeļu atsegums” ir valsts nozīmes īpaši aizsargājamā dabas teritorija. Teritorija iekļauta 17.04.2001. MK noteikumos Nr. 175 "Par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem pieminekļiem". Teritorijas apsaimniekošanas režīmu nosaka 16.03.2010. MK noteikumi Nr. 264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi". Individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi nav izstrādāti, bet dabas aizsardzības plāns tika izstrādāts 2008.-2018. gadam un pagaidām nav atjaunots.

Dabas lieguma “Būšnieku ezera krasts” infrastruktūras sakārtošanai ir izbūvēts veloceliņš, kas dod iespēju mērot velomaršrutu visapkārt Būšnieku ezeram. Veloceliņa posmā ir uzstādīti informatīvie stendi par dabas liegumu un tajā sastopamo floru un faunu. Tāpat ir izveidota 187 m gara gājēju laipa un tās galā skatu platforma putnu vērošanai.

Pilsētas robežās ir precizēta Ventas aizsargjosla, paredzot, ka tā sakrīt ar tauvas joslu, iekļaujot tajā aizsargājamo ģeoloģisko un ģeomorfoloģisko dabas pieminekli “Dampeļu atsegums”, tādējādi nodrošinot tā aizsardzību.

Kopumā Ventspils pilsētas teritorijā konstatēto ES nozīmes aizsargājamo biotopu platība ir 1482,79 ha, kas atrodas gan īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, gan ārpus tām. Pavisam pilsētas teritorijā konstatēti 22 dažādi ES nozīmes biotopu veidi. Lielākās platības aizņem *Mežainas piejūras kāpas* un *Ezeri ar mieturalģu augāju*.

Informācija par invazīvo sugu izplatību Ventspils pilsētas teritorijā ir nepilnīga. Paredzams, ka informācija tuvākajos gados tiks papildināta un informācija par invazīvo sugu izplatību Ventspils pilsētas teritorijā būs pilnvērtīgi izmantojama situācijas novērtējumam.

4.1.6. Ūdens kvalitāte

~12,6% Ventspils teritorijas aizņem ūdensobjekti (upes, atekas, kanāli, meliorācijas grāvji, ezers un dīķi). Nozīmīgākie ir Venta, kas šķērso Ventspili ~8 km garumā, un Būšnieku ezers ar platību 3,3 km². Ventspils ietilpst Ventas upju baseinu apgabalā, kurā atbilstoši apsaimniekošanas plānam 2016. - 2021. gadam identificētas 18 piesārņotas vietas ūdensobjektos, visvairāk – Ventspils apkārtnē.

Ventas UBAAP 2022.-2027. gada projektā Ventspils teritorijā ietilpst 4 ŪO: 3 upju ŪO un viens ezera ŪO.

Saskaņā ar LVĢMC uzturētajā datu bāzē “2-Ūdens” pieejamo informāciju ikgadējais kopējais notekūdeņu paliekošā piesārņojuma apjoms Ventspils pilsētas teritorijā kopš 2013. gada ir samazinājies gandrīz par 30%. Galvenais iemesls tam ir arī notekūdeņu daudzuma samazināšanās. Lielāko daļu paliekošā piesārņojuma veido KSP, suspendētās vielas un kopējais slāpekļis.

2019. un 2020. gadā ir palielinājies vidē novadītais ūdens videi bīstamo vielu un prioritāro vielu apjoms.

Ventspilī atrodas trīs oficiālās peldvietas. 2021. gadā Ventspils pludmalei Zilais karogs piešķirts divdesmit trešo reizi pēc kārtas.

Regulāras peldūdeņu analīzes tiek veiktas ne tikai Ventspils Zilā karoga pludmalē, bet arī citās peldvietās: Staldzenē un Būšnieku ezera peldvietā. Saskaņā ar Veselības inspekcijas monitoringa datiem peldvietās ūdeņu kvalitāte atbilst normatīvu prasībām. Ūdens kvalitāte tiek vērtēta vizuāli un pēc mikrobioloģiskā piesārņojuma indikatoriem: *Escherichia coli* un zarnu enterokoku baktēriju skaita. Ūdens kvalitāte Ventspils oficiālajās peldvietās pēc kvalitātes rādītājiem novērtēta kā izcila.

4.1.7. Ūdensapgāde un kanalizācija

Ventspils pilsētā centralizētos ūdenssaimniecības pakalpojumus sniedz Ventspils pašvaldības kapitālsabiedrība PSIA “ŪDEKA”. Ventspilī dzeramais ūdens padevei centralizētajā ūdensapgādes sistēmā tiek iegūts no ūdensgūtnes vietas “Ogsils”, kas atrodas Ventspils novadā. No pazemes iegūtais ūdens nonāk Ventspils pilsētas dzeramā ūdens atdzelžošanas stacijā, kur tas tiek attīrīts, izmantojot aerāciju un filtrēšanu smilšu filtros.

Ikgadējie statistikas pārskatu “2-Ūdens” kopsavilkumi par ūdens ieguves apjomu un notekūdeņu novadīšanu rāda, ka pēdējo gadu laikā Ventspils pilsētā paceltā ūdens daudzums un attiecīgi arī notekūdeņu kopējais apjoms ir samazinājies. Kopš 2013. gada normatīvi neattīrīti notekūdeņi vidē nav novadīti.

PSIA “ŪDEKA” kopš 2000. gada realizē projektu “Ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu attīstība Ventspilī”, ko līdzfinansē Eiropas Savienība un kas tiek īstenots secīgās kārtās, lai mērķtiecīgi uzlabotu ūdens apgādes un kanalizācijas pakalpojumus Ventspilī. Uz 2020. gada 31. decembri kopējais ūdensvada tīklu garums Ventspils pilsētas aglomerācijā bija 185 km, bet sadzīves kanalizācijas tīklu garums – 168 km, kopējai apkalpošanas platībai sasniedzot 55 km².

Atbilstoši Veselības inspekcijas veiktā dzeramā ūdens kvalitātes auditmonitoringa datiem, laika periodā no 2013. gada līdz 2020. gadam, neatbilstības nav konstatētas.

Ventspils aglomerācijā attīrītie notekūdeņi no Notekūdeņu attīrīšanas ietaisēm Dzintaru ielā 52A, Ventspilī (turpmāk – NAI), tiek izvadīti Baltijas jūrā pa kanalizācijas kolektoru (turpmāk – “kolektors”). Kolektora kopējais garums ir ~2,3 km, bet daļa šī cauruļvada (apt. 1,5 km) iet Baltijas jūrā.

Pēdējo 10 gadu laikā Baltijas jūras akmeņainā piekraste uz ziemeļiem no Ventas ietekas jūrā un ostas atrodas Ventspils administratīvajā teritorijā. Pie dabas pieminekļa “Staldzenes stāvkrasts” krasta erozija negatīvi ietekmē infrastruktūras objektus Ventspilī, tostarp pašvaldības PSIA “ŪDEKA” īpašumā esošo kolektoru. Ventspils ziemeļdaļā jūras piekraste ir šaura, oļaina, ar 5-10 m augstiem stāvkrastiem. Pēc pilsētas ostas molu izbūves 20. gs. sākumā uz ziemeļiem no ostas ir izveidojušies mežaini stāvkrasti, kas vietām tiek noskaloti un noskalojumu radītie oļi, grants un smilts vētru laikā pakāpeniski ceļo Ventspils virzienā un uzkrājas pludmalē.

Kopš 2018. gada ir izveidojusies kritiska situācija, kad kolektorā vairākkārt notikušas avārijas un cauruļvada plīsumi, kas ir novērsti, tomēr ilgtspējīgai ūdenssaimniecības attīstībai kolektora pārbūve jūrā un daļēji arī krasta zonā ir aktuāla.

4.1.8. Plūdu risks

Vides aizsardzības un reģionālās aizsardzības ministrijas 2020. gada 11. martā apstiprināja iespējamo plūdu postījumu vietu kartes, kurās iekļauta arī Ventspils kā nacionālas nozīmes teritorija. Ventas UBA nacionālas nozīmes plūdu riska teritoriju kopējā applūstošā platība pavasara plūdus ar vidēju varbūtību (1%) ir 64,03 km², bet applūstošo teritoriju kopējā platība vējuzplūdus ar vidēju varbūtību (1%) ir 49,55 km².

Pēc LVGMC izstrādātā Ventas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāna un plūdu riska pārvaldības plāna 2022.-2027. gadam projekta sniegtajiem datiem Ventspilī plūdu riskam pakļauto iedzīvotāju skaits pavasara plūdus ir visaugstākais (1138 cilvēki mazas varbūtības plūdus, attiecīgi sociālā riska grupā cilvēku skaits applūstošajā teritorijā ir 728). Savukārt iepriekšējā plānošanas periodā (2016.-2021. gadā) iedzīvotāju skaits applūstošajās teritorijās ar mazu plūdu riska varbūtību Ventspils pilsētā bija 2050-2100 pavasara plūdus, bet 1850-1900 jūras vējuzplūdus, kas norāda uz samazinājuma tendenci. Paredzams, ka klimata pārmaiņu ietekmē vējuzplūdu un lietusplūdu risks Ventspils pilsētā paaugstināsies, bet samazināsies paļi.

Vislielākie ekonomiskie zaudējumi saistīti ar apdraudēto ēku atjaunošanu un ceļu rekonstrukciju. Kopumā pavasara plūdus ar mazu varbūtību potenciālie ekonomiskie zaudējumi Ventspils pilsētā var sasniegt 2,7 milj. EUR.

Ventspils teritorija ilglaicīgi ir pakļauta jūras krasta erozijas riskam. Dabiskas plūdu apdraudētas teritorijas ir palieņu teritorijas (upju un ezeru ielejas), kas applūst palu vai plūdu gadījumā, un jūras vējuzplūdu apdraudētas teritorijas, kurās stipra vēja laikā jūras ūdeņi ieplūst upju ietekās un piejūras ezeros, kā arī teritorijas, kas applūst jūras krastu erozijas dēļ. Spēcīgu lietusgāžu laikā īslaicīgi lokāli plūdi bieži ir novērojami arī Ventspilī.

Pavasara plūdu laikā applūstošo teritoriju platība ar mazu plūdu riska varbūtību sasniedz 1,86 km², ar vidēju plūdu riska varbūtību 1,14 km², bet ar lielu – 0,69 km². Lietus plūdi Plūdu riska pārvaldības plāniem 2022.-2027. gadam netika modelēti.

Ventspils pilsētas pašvaldība 2020. gada anketā par plūdu risku norādījusi jūras krastu Staldzenē kā erozijas ietekmētu teritoriju. Ventspils pilsētā 2017. gadā uzsākta Vidumupītes nogāžu un gultnes pārbūve, vairāki posmi stiprināti ar fašīnām un velēnām projekta "Plūdu riska samazināšanas pasākumi Ventspils pilsētā" (Nr.5.1.1.0/17/I/002) ietvaros. 2019. gadā projekta ietvaros tika īstenoti citi pretplūdu pasākumi: Sarkanmuižas un Brīvības ielas krustojumā tika pārbūvēts lietus ūdens kolektors, palielinot tā caurplūdes iespējas. Žāžciemā pie Rūpniecības ielas tika veikta grāvja pārbūve un savienošana ar Ventas upi, izbūvējot lietusūdens kolektoru. Pie Ventspils lidostas tika pārbūvēts grāvis vairāk nekā kilometra garumā, kā rezultātā lietusūdens tiek novadīts īsākā ceļā uz Ventas upi. Vidumupītes posmā no Ventas upes līdz Brīvības ielai un no Brīvības ielas līdz Kuldīgas ielai tika veikti gultnes tīrīšanas darbi un nostiprināti krasti ar fašīnām un velēnām, tādējādi samazinot arī krasta erozijas risku. Īstenoto pasākumu rezultātā Ventspilī tiek samazināts lietus plūdu risks un iespējamie zaudējumi. Turpinot plūdu riska samazināšanas pasākumu īstenošanu līdz 2027. gadam, Ventspils teritorijā plānots samazināt lietus plūdu izraisīto apdraudējumu 616 iedzīvotājiem aptuveni 200 hektāru platībā.

4.1.9. Augsne un piesārņojums

Piesārņotās vietas ir bijušās PSRS armijas teritorijas, kolhozu darbnīcas, pesticīdu un minerālmēsļu noliktavas, sadzīves atkritumu izgāztuves, degvielas uzpildes stacijas u.c. Piesārņojums ar naftas produktiem ir viens no visvairāk izplatītajiem un arī bīstamākajiem. Tā galvenie avoti ir DUS, ostu termināļi, bijušie un esošie militārie objekti, vecas rūpnieciskas teritorijas. Ventspilī kā ostu teritorijā novērojams lielāks naftas produktu piesārņojums, un piesārņotie gruntsūdeņi var ietekmēt Baltijas jūru un Ventu.

Ūdensobjektā *V029SP Ventspils ostas teritorija* kā būtiskas piesārņotās vietas novērtēti 3 ķīmiskās un naftas rūpniecības objekti, 2 dzelzceļa objekti, 2 noliktavu teritorijas, 1 piestātne/pārkraušanas teritorija, 1 katlu māja, 1 NAI teritorija, 7 DUS/GUS. Būtisks PPPV izvietoējums un skaits, grunts un gruntsūdeņu piesārņojums ar naftas produktiem, mazutu, dažviet konstatēts peldošs naftas produktu slānis. Iespējama piesārņojuma ieskalošānās Ventas upē. Dažos objektos veikti sanācijas darbi, bet nepieciešams turpmāks monitorings kvalitātes kontrolei.

Ventspilī ir izdalītas 23 piesārņotas vietas (2011. gadā – 24), 41 potenciāli piesārņota vieta (2011. gadā – 43) un 16 vietas, kuras atbilst kategorijai "nav piesārņota vieta". Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu platība Ventspilī 2016. gadā sastādīja 495 ha jeb 38% kopējās Latvijas piesārņoto vietu platības.

2014. gadā Ventspils brīvdostā tika pabeigta ar naftas produktiem piesārņotā 1. muliņa demontāža. Naftas muliņa demontāža palīdzēja atrisināt divus jautājumus: likvidēt nopietnu ostas akvatorijas piesārņojuma ar naftas produktiem avotu un nodrošināt iespēju vienlaikus pietaukoties diviem kuģiem pie ogļu termināļa. Projekta gaitā kopumā tika attīrīts vairāk par 32 000 m³ ar naftas produktiem piesārņotas grunts, pielietojot Latvijā speciāli šim projektam izstrādātu mikrobioloģijas

tehnoloģiju šāda veida piesārņojumu attīrīšanai. Tā ir Latvijā līdz šim lielākā apjoma ar naftas produktiem piesārņotas grunts attīrīšana.

Ventspils novada rekultivētās izgāztuves “Platene” teritorijā atkritumu deponēšanas laukuma tiešā tuvumā vēl joprojām ir piesārņoti gruntsūdeņi un grunts, tomēr pēc monitoringa datiem piesārņojuma līmenis pēdējos gados ir stabilizējies un paredzams, ka notiks pakāpeniska piesārņojuma samazināšanās.

4.1.10. Kultūrvēsturiskās vērtības

Latvijas Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā iekļauti vairāk nekā 7370 pieminekļi, kas iedalīti sekojošās grupās: arheoloģija, arhitektūra, pilsētībūvniecības, vēsturiska notikumu vieta, kā arī industriālie, mākslas un vēstures pieminekļi. No tiem Ventspils pilsētas administratīvajās robežās atrodas 53 kustamie un nekustamie kultūras pieminekļi (informācija par kustamajiem mākslas pieminekļiem drošības apsvērumu dēļ datu bāzes publiskajā daļā nav pieejama).

Visvairāk Ventspilī ir mākslas un arhitektūras pieminekļu. Mākslas pieminekļi iekļauj tēlotājas, dekoratīvās un lietišķās mākslas darbus un mākslas amatniecības izstrādājumus, kas raksturo vēsturisko stilu periodus un latviešu nacionālo mākslu, bet arhitektūras pieminekļi ir vēsturiskas dzīvojamās ēkas, baznīcas, mācību iestādes u.c. celtnes.

Arheoloģijas pieminekļi iekļauj senās dzīves vietas. Ventspilī ir divi arheoloģiskie pieminekļi: Ventspils viduslaiku pils un senkapi Kuldīgas ielā.

4.1.11. Degradētās teritorijas

Saskaņā ar Ventspils pilsētas attīstības programmas 2014.-2020. gadam pārskatu par īstenošanu 2019. gadā Ventspils pilsētas teritorijā 2015. gadā bija vairākas degradētas teritorijas, t.sk. stratēģiski svarīgās vietās, kuru kopējā platība sasniedza 716 ha, taču 2017. gadā tā bija jau ~734 ha.

Lai veicinātu sabiedrisko funkciju un apdzīvotības veidošanos Vecpilsētā, 2019. gadā ERAF līdzfinansētā projekta Nr.5.6.2.0/18/I/006 ietvaros uzsākta ēku Pils ielā 45 un Pils ielā 47 pārbūve un teritorijas labiekārtojums. Projekta īstenošanas sagaidāmie rezultāti un ieguvumi ir degradētās teritorijas atjaunošana 1527 m² platībā, pilsētas vēsturiskās apbūves teritorijā Pils ielā, Ventspilī, jaunizveidotās darbavietas, nefinanšu investīcijas komercdarbības infrastruktūrā, daudzfunkcionālu biroju telpu izveide.

2019. gadā tika pabeigts projekts “Degradētās teritorijas atjaunošana Pārventas industriālajā zonā Ventspilī” Nr.5.6.2.0/18/I/004.

Lai veicinātu vidi degradējošo ēku un būvju sakārtošanu, ir paaugstināts nekustamā īpašuma nodoklis sabiedrisko drošību apdraudošām un vidi degradējošām ēkām un būvēm līdz 3%.

4.2 Ventspils novada esošā vides stāvokļa apskats

(avots: SIA “Reģionālie projekti”, 2020)

4.2.1. Teritorijas raksturojums

Ventspils novads atrodas Latvijas ziemeļrietumos, Kurzemes plānošanas reģionā. Aizņem 2457,56 km² lielu teritoriju un novada administratīvajā teritorijā ietilpst Piltenes pilsēta un 12 pagasti – Ances, Jūrkalnes, Piltenes, Popes, Puzes, Tārgales, Ugāles, Usmas, Užavas Vārves, Ziru un Zlēku pagasti. Novads robežojas ar Ventspils pilsētu un Dienvidkurzemes, Talsu un Kuldīgas novadu.

Pēc zemes lietošanas veida Ventspils novadā dominē meži – 67%, tad seko lauksaimniecības zemes – 20%, ūdeņi – 4%, purvi – 3% u. c. (4. attēls).² Baltijas jūras krasta līnija Ventspils novada administratīvajā teritorijā stiepjas nepilnu 92 km garumā.

Populārākās uzņēmējdarbības nozares novadā ir jauktā lauksaimniecība, mežkopība un citas mežsaimniecības darbības, kravu pārvadājumi pa autoceļiem, mežistrāde, sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana u.c.

4.2.2. Gaisa kvalitāte

Gaisa kvalitāti Ventspils novadā ietekmē vairāki faktori – apkures sistēmas, transports, piesārņojošo vielu emisijas no ražošanas uzņēmumiem u. c. Potenciāli piesārņotākais gaiss veidojas pie intensīvākās satiksmes ielām un ceļiem, dzelzceļa, ap ražošanas un tehniskajiem objektiem.

Regulāri gaisa mērījumi Ventspils novadā netiek veikti, tuvākās gaisa novērojumu stacijas atrodas Ventspils pilsētā (stacija “Ventspils – Pārventa”, stacija “Ventspils – Talsu un Tārgales ielu krustojums”).

Pēdējos piecos gados, laika posmā no 2014. gada līdz 2018. gadam, tiek novērota piesārņojošo vielu emisiju pieaugšana. Vidē visvairāk tiek novadītas smakas, oglekļa dioksīds, oglekļa oksīds, slāpekļa dioksīds, cietās izkliedētās daļiņas u.c.

Ances pagastā atrodas viena organizācija, kas atskaitās par gaisā emitētajām piesārņojošajām vielām - Ventspils novada pašvaldības Ances pagasta pārvaldei ir izsniegta C kategorijas piesārņojošās darbības atļauja. Darbinot sadedzināšanas iekārtas siltumenerģijas ražošanai, gaisā tiek novadītas cietās izkliedētās daļiņas, oglekļa dioksīds un slāpekļa oksīdi.

Centrālās siltumapgādes pakalpojumi Ventspils novadā, līdzīgi, kā citur Latvijā, ārpus pilsētām ir saglabāta un uzturēta vien atsevišķos ciemos: Jūrkalnē, Piltenē, Blāzmā, Tārgalē, Stiklos, Ugālē, Usmā, Užavā un Ventavā. Centralizēto siltumapgādes sistēmu sakārtošana un attīstīšana ciemos prasa lielus finansiālus līdzekļus. 2018. gadā būtiski ieguldījumi veikti Užavā. Ciemos, kuros nav nodrošināta centralizēta siltumapgāde, ar siltumu tiek nodrošinātas atsevišķas sabiedriskās, dzīvojamās vai uzņēmumu ēkas uzstādot lokālos vai individuālos apkures risinājumus.

Viena no novada problēmām, kas raksturīga visā Latvijā, daudzdzīvokļu ēkās, kurām nav pieejami centralizētās siltumapgādes pakalpojumi vai nav izbūvēti individuālie apkures katli visai ēkai: iedzīvotāji ierīko apkures sistēmas dzīvokļos, kas neatbilst ēku sākotnējiem projektam un rada ugunsgrēka draudus un neatbilstošu mikroklimatu, telpās veidojas pelējums. SIA “VNK Serviss” mēģina rast risinājumu Ances, Jūrkalnes, Stiklu, Vārves, Ziras, Zlēkas un Zūru ciemiem, kuros ir dramatiska situācija šajā jomā.

Par kurināmo siltuma un tehnoloģiskajiem procesiem Ventspils novadā, lielākoties, izmanto šķeldu, malku un koksni, bet arī dīzeļdegvielu (SIA “Užavas alus” un SIA “Vecventa”) un sašķidrināto gāzi

(SIA “VIA” un SIA “Užavas alus”), bet šādu iekārtu skaits pēdējos gados ir nemainīgs, palielinās tikai patērētais apjoms. Ventspils novadā kurināmā sadedzināšana individuālajās apkures krāsnīs, pagastu pārvalžu un uzņēmumu apkures katlos u.c. galvenokārt piesārņo gaisu ar oglekļa oksīdu, oglekļa dioksīdu, slāpekļa oksīdiem, sēra dioksīdu, gaistošiem ogļūdeņražu savienojumiem un cietajām daļiņām.

Iekārtu skaits, par kurām atskaitās organizācijas par emitētajām piesārņojošajām vielām, kopš 2016. gada nedaudz samazinās, kā arī novadā neatrodas daudz ražošanas uzņēmumu, kuru darbības ietvaros veidots nozīmīgs gaisa piesārņojums, kas ietekmētu lielāka mēroga teritorijas. Galvenokārt novadā darbojas iekārtas siltumenerģijas ražošanai, izmantojot koksni (t.sk. šķeldu un malku), tātad stacionāro avotu ietekme kopumā uz gaisa kvalitāti novadā nav liela.

Bez stacionārajiem avotiem nozīmīgs gaisa kvalitātes ietekmes avots ir transporta infrastruktūra: dzelzceļš un autotransports. Transportlīdzekļi izdala tādas kaitīgās vielas, kā slāpekļa oksīdus, oglekļa oksīdus, ogļūdeņražus, tvana gāzi, kvēpus, cietās daļiņas, sēra dioksīdu, benzolu u. c.

Nozīmīgākas transporta ietekmes telpas novadā veidojas abpus valsts galvenajam autoceļam A10 Rīga – Ventspils, dzelzceļa līnijai “Ventspils – Tukums II”, reģionālās nozīmes autoceļiem un vietējās nozīmes autoceļiem. Vairāk nekā puse autoceļu novadā ir ar šķembi vai grants segumu, kas rada gaisa piesārņojumu ar putekļiem, īpaši sausajā periodā palielinās putekļu daudzums lokālās teritorijās. Pēdējos gados nedaudz pieaudzis valsts un pašvaldības autoceļu garums ar melno segumu, kas samazina putekļu veidošanos un nokļūšanu gaisā.

Kopumā gaisa kvalitāte Ventspils novadā ir vērtējama kā laba, jo novadā ir salīdzinoši neliels ražošanas uzņēmumu skaits, kā arī katlu mājās galvenokārt kā kurināmais tiek izmantota koksne. Novada administratīvajā teritorijā dominē mežu teritorijas, kas absorbē radušos gaisa piesārņojumu. Periodiska gaisa kvalitātes pasliktināšanās varētu veidoties ciemos, kuros dominē individuālie apkures risinājumi un darbojas uzņēmumi, kuru darbība saistīta arī ar smaku veidošanos.

4.2.3. Troksnis

Būtiskākie trokšņa avoti ir ceļu, ielu, dzelzceļa satiksme un rūpniecības objekti. Trokšņa ietekmei visvairāk pakļauti ir iedzīvotāji, kuri dzīvo ražošanas uzņēmumu, intensīvas satiksmes ielu, autoceļu un dzelzceļa līniju ietekmes zonās (tiešā tuvumā).

Trokšņa emisiju modelēšana un mērījumi Ventspils novadā nav veikti, jo MK noteikumi Nr.16 „Troksņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība” (24.01.2014.) paredz, ka trokšņa stratēģisko karti un rīcības plānu izstrādā aglomerācijām, kurās iedzīvotāju skaits pārsniedz 100 000 un iedzīvotāju blīvums pārsniedz 500 iedzīvotāju uz kvadrātkilometru.

4.2.4. Virszemes un pazemes ūdeņi un peldvietas

Virszemes ūdeņi Ventspils novadā ietilpst Ventas upju baseinu apgabalā. Ūdeņi klāj 4% jeb 10 558 ha jeb 4 % novada teritorijas. Lielākās ūdensteces ir Venta, Abava, Užava, Rīva, Irbe un Engure, kā arī novada administratīvajā teritorijā atrodas vairāk nekā 50 dabiskas un mākslīgas izcelsmes ūdenstilpes.

Publisko upju statuss Ventspils novadā noteikts Abavai (no Viesata upes ietekas līdz ietekai Ventā), Irbei (visā tās garumā), Rindai (visā tās garumā), Užavai (no Kauliņas upes ietekas līdz ietekai Baltijas jūrā) un Ventai (visā tās garumā Latvijas teritorijā). Publisko ezeru statuss noteikts

Klāņezeram (Popes un Tārgales pagasts), Puzes ezeram (Puzes pagasts), Usmas ezeram (Usmas pagasts). Zvejas tiesības tikai valstij pieder Irbē (visā garumā), Užavā (no Kauliņas ietekas līdz ietekai jūrā), Rīvā un Ventā (no Latvijas-Lietuvas robežas līdz ietekai jūrā).

Augsta kvalitāte Ventspils novada ūdensobjektos pēc pieejamās informācijas 2016. un 2017. gadā tika konstatēta Irbē. Laba kvalitāte 2016. gadā novērtēta Ventā un Būšnieku ezerā, bet 2017. gadā – Klāņezērā. Vidēja kvalitāte 2016. gadā novērtēta Raķupē (V072) un Rīvā (V023), bet 2017. gadā – Engurē (V076), Rindā (V075), Stendē (V069), Tirukšupē (V078), Užavā (V025), Ventā (V027), Lonastē (V070) un Usmas ezerā (E023). 2016. gadā Užavas (V025) un Pāces (V071) kvalitāte tika novērtēta kā slikta pēc bioloģiskajiem rādītājiem. 2017. gadā par sliktu atzīta Lužupes (V067) kvalitāte pēc bioloģiskajiem rādītājiem. Kā ļoti slikta pēc bioloģiskajiem rādītājiem pēdējos gados novērtēta kvalitāte tikai 2016. gadā Pāžupītē (V022), kura ir arī riska ūdensobjekts.

Ventspils novadam piekļaujas Baltijas jūras dienvidaustrumu atklātais smilšainais krasts, Ventas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plānā piekrastes ūdensobjekts B, kurā ietilpst aizsargājamā jūras teritorija “Irbes šaurums” un dabas liegums “Užava”. Piekrastes ūdensobjektam B ekoloģiskā kvalitāte noteikta pēc diviem fitoplanktonu raksturojošajiem parametru (hlorofila a un kopējās fitoplanktona biomasas) vērtējumiem un kopumā noteikta kā vidēja.

Baltijas jūras piekraste, īpaši šaurā krasta josla, ir jutīga pret ārējiem faktoriem, antropogēnās ietekmes rezultātā palielinās jūras krasta erozija, tiek patvaļīgi izbraukāta krasta kāpu aizsargjosla, izveidotas dabiskas brauktuves, apgriešanās laukumi, stāvvietas, ugunskuru vietas, norakti priekškāpu vaļņi. Piekrastes teritorijā nav izvietotas informatīvās zīmes, kas informētu par Krasta kāpu aizsargjoslu un aizliegumiem šajā teritorijā. Apmeklētākās vietas Ventspils novadā un kritiskākās piekrastes teritorijas ir Užavas pagastā ārpus dabas lieguma “Užava”, Vārves pagastā un Tārgales pagastā piekrastes posmā no Ventspils pilsētas līdz Jaunupei. Piekrastes zonā svarīgi ir nodrošināt dabas vērtību saglabāšanu un ierobežot antropogēnās slodzes (t. sk. apmeklētāju) ietekmi līdz minimumam, uzsverot dabas vērtību aizsardzību un saglabāšanu.

Ventspils novadā pazemes ūdeņu dabiskā aizsargātība lielākoties ir ar zemu piesārņojuma risku, bet novada centrālajā daļā ar vidēju un augstu piesārņojuma risku. Pazemes ūdensobjekta (D2) kvantitatīvais stāvoklis un kvalitātes stāvoklis Ventspils novada robežās tiek vērtēts kā labs.

Ventspils novadā atrodas piecas pazemes ūdeņu atradnes:

- “Piltene” (Piltenes pagasts), izmanto SIA "DABA-V" minerālūdeņu un dzeramā ūdens ražošanai (hlorīda iesāļūdens);
- “Ugāle”, Ugāles lielciema centralizētajai ūdensapgādei, izmantošanas statuss nav zināms (saldūdens);
- “Piltene-Rožu”, tiek izmantota Piltenes centralizētajai ūdensapgādei (saldūdens);
- “Puzes ezers – Puzes ciems”, atrodas Ugāles un Popes pagastos, kā izmantošanas iespējas tika pētītas Ventspils pilsētas centralizētajai ūdensapgādei, bet netiek izmantota (saldūdens);
- “Ogsils”, atrodas Tārgales pagastā, tiek izmantots Ventspils pilsētas centralizētajai ūdensapgādei (saldūdens).

Ventspils novadā nav izveidotas oficiālas peldvietas ne Baltijas jūras piekrastē, ne iekšzemē, kas būtu iekļautas Veselības inspekcijas oficiāli novēroto peldvietu sarakstā pēc MK noteikumiem Nr. 692 “Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība” (28.11.2017).

Ventspils novadā netiek arī novērota neoficiālo peldvietu ūdens kvalitāte. Ņemot vērā novada administratīvajai teritorijai pieguļošo Baltijas jūras piekrastes daļu un ūdensobjektus iekšzemē, būtu ieteicams attīstot peldvietas novadā, tās atbilstoši apsaimniekot, labiekārtot un nodrošināt higiēnas prasības, kā arī peldsezonas laikā organizēt vairākkārt ūdens kvalitātes pārbaudes (piem. Usmas ciema pludmalē pie Usmas ezera, pludmalē Vārves ciemā pie Ventas upes u. c.).

Tūrisma sezonā, siltajā laika periodā, apmeklētāju skaits jūras piekrastē pieaug, līdz ar to Ventspils novada pašvaldība velta lielāku uzmanību piekrastes sakopšanas darbiem un iesaistās nacionālās nozīmes projektā “Piekrastes apsaimniekošanas praktisko aktivitāšu realizēšana”. Projekta mērķis ir jūras piekrastes joslas apsaimniekošana, nodrošinot tajā kvalitatīvu, tīru un drošu vidi iedzīvotājiem, atpūtniekiem un tūristiem, pludmales pieejamību, kā arī bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu. Ventspils novadā galvenais uzdevums ir nodrošināt jūras piekrastes joslas, galvenokārt pludmales atkritumu apsaimniekošanu Tārgales, Vārves, Užavas un Jūrkalnes pagastos. Ventspils novada pašvaldība noslēdza darba līgumus ar piecām personām par regulāru atkritumu savākšanu, sadarbībā ar Ventspils labiekārtošanas kombinātu tika nodrošināta atkritumu konteineru noma un apkalpošana, kā arī iegādātas 73 informācijas zīmes.

4.2.5. Ūdenssaimniecība un tās ietekme

Lai tiktu uzlabots Ventspils novadā esošo ūdensobjektu ekoloģiskais stāvoklis, svarīgi ir pēc iespējas samazināt ūdenssaimniecību ietekmi uz tiem un apkārtējo vidi. Sakārtojot esošos un attīstot jaunus ūdenssaimniecības infrastruktūras objektus, svarīgi ir vidē novadīt pēc iespējas tīrākus notekūdeņus.

Centralizētā ūdensapgāde Ventspils novadā ir pieejama:

- Piltenē (pilsēta);
- Ancē (Ances pagasts);
- Jūrkalnē (Jūrkalnes pagasts);
- Popē (Popes pagasts);
- Blāzmā un Stiklos (Puzes pagasts);
- Tārgalē un Dokupē (Tārgales pagasts);
- Ugālē (Ugāles pagasts);
- Usmā (Usmas pagasts);
- Užavā (Užavas pagasts);
- Vārvē, Ventavā un Zūrās (Vārves pagasts);
- Zirās (Ziru pagasts);
- Zlēkās un Zlēku PII (Zlēku pagasts).

Ventspils novadā centralizētās ūdensapgādes pakalpojumus nodrošina Ventspils novada pašvaldības pagastu pārvaldes un SIA “VNK serviss” (Ugālē, Usmā, Popē, Puzē (Stiklos un Blāzmā), Užavā, Zirās un Vārves pagastā (Vārves, Ventavas, Zūru ciemos)).

Ventspils novadā, pēc publiski pieejamajiem datiem, atrodas 483 urbumi. No tiem tikai 52 ir aktīvi un darbojas, trīs netiek izmantoti, aiztamponēti vai likvidēti 46 urbumi, jātamponē divi, piemesti 16 urbumi, bet 362 urbumiem nav zināms statuss. Neapsaimniekoti urbumi ir risks, kas var radīt pazemes

ūdeņu piesārņojumu, tāpēc būtu jāveic to apzināšana un jānosaka turpmākie apsaimniekošanas pasākumi, lai novērstu potenciālos piesārņojuma riskus.

Centralizētās ūdensapgādes patērētājiem galvenokārt tiek padots attīrīts ūdens. Atdzelžošanas iekārtas uzstādītas Piltenē, Blāzmā, Dokupē, Jūrkalnē, Stiklos, Tārgalē, Ugālē, Usmā, Užavā, Vārvē, Ventavā, Ziru ciemā, Zlēku ciemā un Zlēku PII. Ancē ūdeni attīra caur mīkstināšanas (atkaļķošanas) iekārtām.

Uzskaitītā izmantotā pazemes ūdens apjoms Ventspils novadā pēdējos gados ir bijis svārstīgs, no 2014. gada līdz 2017. gadam tam samazinoties, bet 2018. gadā pieaugot. Piecu gadu griezumā samazinājies vietu skaits, kurās tiek iegūts pazemes ūdens. 2018. gadā iegūtā pazemes ūdens apjoma salīdzinoši liela palielināšanās varētu būt saistīta ar ieilgušo sausuma periodu. Iegūtais ūdens daudzums galvenokārt tiek izmantots komunālajām un sadzīves vajadzībām, 2018. gadā šim mērķim tika izmantoti 80% no iegūtā ūdens apjoma, bet ražošanas vajadzībām 20%.

Ventspils novadā vietās, kur nav pieejama centralizētā ūdensapgāde vai iedzīvotāji nav pieslēgušies centralizētajiem ūdensapgādes tīkliem, izmanto individuālo ūdensapgādi (urbumus un akas), kuru statuss galvenokārt nav zināms.

Vidē novadīto notekūdeņu apjoms kopumā Ventspils novadā pēdējo piecu gadu laikā samazinājies, tikai 2017. gadā palielinājies, salīdzinot ar 2016. un 2018. gadu. 2014. gadā no 23 novadīšanas vietām vidē tika novadīti 450 tūkst.m³, bet 2018. gadā no 21 novadīšanas vietām - 396,02 tūkst.m³.

Visvairāk notekūdeņu Ventspils novadā 2018. gadā tika novadīts Ugāles pagastā (142,38 tūkst.m³), Ances pagastā (92,07 tūkst.m³) un Piltenē (40,25 tūkst.m³).

Notekūdeņu novadīšana vidē ir viena no būtiskākajām ietekmēm, kas veidojas Ventspils novadā. Vidē ne vienmēr tiek novadīti pietiekami attīrīti notekūdeņi: atsevišķos gadījumos to attīrīšana ir nepietiekama, līdz ar ko tie neatbilst normatīvo aktu prasībām un izvirzītajiem mērķiem ūdensobjektos Ventas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plānā.

Notekūdeņu attīrīšanas iekārtu ekspluatācija jāveic saskaņā ar notekūdeņu attīrīšanas iekārtu ekspluatācijas noteikumiem un plānu notekūdeņu attīrīšanas iekārtu darbības uzlabošanai, lai tiktu nodrošināta maksimālā iespējamā attīrīšanas efektivitāte.

Teritorijās, kurās nav nodrošināta centralizētā notekūdeņu savākšana, tie tiek iesūcināti gruntī vai izmantoti individuāli notekūdeņu savākšanas un novadīšanas risinājumi. Individuālās notekūdeņu savākšanas sistēmas ne vienmēr ir kvalitatīvas, līdz ar to piesārņojums nonāk vidē. Lai nepasliktinātos un uzlabotos Ventspils novada teritorijā ietilpstošo ūdensobjektu ekoloģiskais stāvoklis, svarīgi novada teritorijā ievērot prasības, ko nosaka MK noteikumi Nr. 384 "Noteikumi par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanu un reģistrēšanu" (27.06.2017.) un veicināt vietās, kur pieejama centralizētā notekūdeņu savākšana, pēc iespējas vairāk mājāsaimniecību pieslēgt pie kopējās notekūdeņu savākšanas sistēmas, jo, izbūvējot jaunus centralizētās ūdenssaimniecības tīklus teritorijās, kur līdz šim nav bijis pieejams šis pakalpojums, ne vienmēr iedzīvotāji aktīvi pieslēdzas kopējai sistēmai.

Lai novadā sakārtotu un attīstītu ūdenssaimniecības infrastruktūru, līdzīgi kā visā Latvijas teritorijā, draudus rada uzturēšanai patstāvīgi nepieciešamie lielie ilgtermiņa ieguldījumi un esošās infrastruktūras tehniskā stāvokļa novecošanās, kā arī iedzīvotāju skaita samazināšanās.

4.2.6. Saimnieciskās darbības riska objekti

Lielākās rūpnieciskās apbūves teritorijas Ventspils novadā ir noteiktas Ugāles pagastā (bijušās drenu cauruļu rūpnīcas "Usma" teritorija), Piltenē (bijušo mehānisko darbnīcu un pārstrādes ražošanas

teritorijas), Zlēku pagastā kokapstrādes ražotnes teritorija, Tārgales pagastā kokapstrādes uzņēmumu teritorijas un Vārves pagasta Zūrās un Vārvē ceļu būves uzņēmumu teritorijas.

Novadā darbojas viens A kategorijas piesārņojošās darbības uzņēmums: pašvaldības SIA “Ventspils labiekārtošanas kombināts” Vārves pagasta “Pentuļos”, kas apsaimnieko atkritumu apsaimniekošanas poligonu. B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai novadā izsniegtas 34 atļaujas. Piesārņojošās darbības atļaujas organizācijām tiek izsniegtas ar nosacījumu, ka iekārta vai tās daļa darbojas atbilstoši vides aizsardzību regulējošos normatīvu aktos un administratīvajā aktā noteiktajām prasībām.

Pēdējo gadu laikā emisiju limiti pārsniegti tikai dažiem piesārņojošo darbību veicējiem: SIA “Kurekss” (2016.g. PM, CO un NO pārsniegumi) un SIA “VIA” Ugāles ABR (2017.g. PM, CO un NO pārsniegumi).

No transporta un kravu transportēšanas objektiem Ventspils novadā ir dzelzceļa līnija, autoceļi un maģistrālais naftas un naftas produktu cauruļvads. Pa transportēšanas objektiem pārvadā ne tikai pasažierus, bet arī bīstamas kravas. Transporta avāriju rezultātā vidē var nokļūt ķīmiskas vielas un radīti cilvēku upuri.

Stratēģiskā (valsts) nozīmes dzelzceļa līnija “Zilupe – Rēzekne-2 – Krustpils – Jelgava – Tukums 2 – Ventspils” (kravu pārvadājumi), kas šķērso Usmas, Ugāles un Tārgales pagastus.

Nacionālās nozīmes paaugstinātas bīstamības transporta riska teritorija novadā ir valsts galvenais autoceļš A10 Rīga – Ventspils, kas šķērso Usmas, Ugāles, Puzes, Popes un Tārgales pagastus. Bīstamo kravu transportēšana notiek arī pa reģionālo autoceļu P108 Ventspils-Kuldīga-Saldus.

Ventspils novada Usmas, Ugāles un Tārgales pagastus šķērso naftas un naftas produktu vads “Polocka – Ventspils”.

Ventspilī atrodas Ventspils lidosta, kurā patlaban netiek veikti regulāri pasažieru pārvadājumi, bet nākotnē lidostai ir potenciāls attīstīties, un varētu tikt izmantota blakus esošā Vārves pagasta teritorija, kurā iestiepsies skrejceļš. Līdz ar to veidosies paaugstinātas bīstamības teritorija, kurā avārijas situācijās var rasties bīstamu vielu noplūde, ugunsgrēks u.c., kā arī vides trokšņa līmeņa pieaugums.

4.2.7. Kapsētas

Ventspils novadā kopā atrodas 75 kapsētas, t.sk. bijusī dzīvnieku kapsēta, trīs ģimenes kapsētas un piecas kapsētas, kurās apbedījumi vairs netiek veikti. Pašvaldības kapsētu apsaimniekošanu veic pašvaldības pagastu pārvaldes. Nākamajā plānošanas periodā būtu nepieciešams veikt kapsētu labiekārtošanas pasākumus.

4.2.8. Piesārņotās un potenciāli piesārņotās teritorijas

Ventspils novadā atrodas trīs piesārņotas teritorijas, 79 potenciāli piesārņotas teritorijas un 17 vietas, kas nav piesārņotas vietas (apzinātas vai pilnībā attīrītas vietas). Visvairāk potenciālo piesārņoto vietu reģistrēts Vārves, Tārgales un Popes pagastos, bet neviena potenciāli piesārņota vieta nav reģistrēta Piltenē.

Piesārņotās vietas veido bijušās PSRS armijas teritorijas, kolhozu darbnīcas, pesticīdu un minerālmēslu noliktavas, sadzīves atkritumu izgāztuves, degvielas uzpildes stacijas u.c.

Viena no trīs piesārņotajām teritorijām ir bijusī PSRS armijas teritorija: raķešu bāze “Bangas”, kas atrodas Užavas pagastā un ir privātpašums. Vēdes karjers ir bijusī naftas sārņu apglabāšanas vieta,

kas atrodas Popes pagastā: naftas sārņi tika izvietoti izstrādātā grants karjerā bez grunts aizsardzības un apbērti. Bijusī Ventspils un Tārgales pagasta sadzīves atkritumu izgāztuve "Platene" atrodas Tārgales pagastā: izgāztuve darbojās 31 gadu, bet 2004. gadā tā tika slēgta un rekultivēta.

4.2.9. Degradētās teritorijas un objekti

Ventspils novada pašvaldības būvvalde 2016. gadā izveidoja sarakstu, kurā iekļautas vairāk nekā 140 vidi degradējošas būves, kas galvenokārt koncentrējušas novada blīvāk apdzīvotajās vietās. 2016. gadā vidi degradējošu graustu statuss tika noteikts 18 būvēm, 2017. gadā – 16 būvēm un 2018. gadā vienai būvei.

2018. gadā tika sakārtoti trīs vidi degradējoši objekti. 2019. gadā veikta degradētas daudzdzīvokļu dzīvojamās ēkas Rūpnīcas ielā 7, Ugālē, demontāža.

2016. gadā VVD Ventspils reģionālā vides pārvalde saņēma sūdzību par Vārves pagasta Packules ciemā pamestās fermas Sprīdīši teritorijas apaugumu ar latvāņiem un piegružošanu ar atkritumiem, bet 2018. gadā – sūdzības par būvgružu bērsanu no Ugāles tirgus laukuma demontāžas, grants karjerā Ugāles pagastā, netālu no mājām "Zemozoli".

4.2.10. Applūstošās teritorijas

Ventspils novadā atrodas Ventas upju baseinu apgabala nacionālas nozīmes plūdu riska teritorijas: Užavas polderi. Pēdējo 10 gadu laikā teritorija applūda 8 reizes, bet 2012. gadā palu maksimālie ūdens līmeņi sasniedza 10% varbūtības plūdu atzīmi: 8,23 m. Plūdos ar 10% varbūtību tiek appludināta Užavas polderu teritorija 4,66 km². Atkarībā no plūdu varbūtībām daļēji vai pilnībā applūst īpaši aizsargājamās dabas teritorijas: Užavas dabas liegums, Sārnates purvs un Užavas lejteces dabas parks. Strauja pavasara palu ūdens līmeņa celšanās ietekmē Ventas lejteci, applūst apdzīvotās vietas: Zlēkas, Piltene, Zūras un Vārve.

Kā plūdu riska teritorijas Ventspils novada spēkā esošajā teritorijas plānojumā tiek attēlotas applūstošās teritorijas pagastos pie Ventas, Dzirnāpupes, Engures, Stendes, Rindas, Lonastes, Spāres, Tīrukšupītes, Ilziņa ezera, Pelcenes ezera, Aburgas ezera, Lakšezera un Usmas ezera.

4.2.11. Erozijas riska teritorijas

Nepastāvība un teritorijas pārveidošanās ir raksturīga piekrastei un šaurajai krasta zonai, kura ir īpaši viegli ietekmējama dažādu ārējo faktoru ietekmē. Ventspils novadā teritorijas izmantošanu ierobežo piekrastes erozija un ar to saistītie procesi, kas ir svarīgi, plānojot turpmāko teritorijas apsaimniekošanu.

Piekrastes erozijas procesi pēdējās desmitgadēs pastiprinās, kas saistīts gan ar klimata pārmaiņām, pieaugot vētru skaitam, spēcīgām un ilgstošām lietusgāzēm, gan antropogēno ietekmi, pieaugot apmeklētāju skaitam.

Ventspils novadā Baltijas jūras piekrastē erozijas risks ir Jūrkalnes, Užavas, Vārves un Tārgales pagastos, kuros kopā līdz 2025. gadam erozijas riskam pakļautā posma garums sasnies 52,5 km.

4.2.12. Derīgo izrakteņu un karjeru izstrādes teritorijas

Ventspils novada teritorijā atrodas (pilnībā vai daļēji):

- 117 būvmateriālu izejvielu derīgo izrakteņu atradnes (smilts, smilts-grants, māls, smilšmāls);
- seši prognozēto resursu laukumi;
- 137 kūdras atradnes;
- 28 sapropeļa atradnes.

No būvmateriālu izejvielu atradnēm tiek izmantotas 24 atradnes, kuras atrodas Ances, Piltenes, Popes, Puzes, Tārgales, Ugāles, Užavas, Vārves un Ziru pagastos. Atradnes galvenokārt izmanto smilts un smilts-grants ieguvei.

No kūdras atradnēm tikai viena tiek izmantota: "Vārve" Vārves pagastā, kur kūdru iegūst SIA "ZIBU Ventspils". 2019. gadā SIA "Vides un Ģeoloģijas Serviss" izsniegta zemes dzīļu izmantošanas licence ģeoloģiskajai papildizpētei kūdras atradnei "Vārves purvs". Plašāku derīgo izrakteņu ieguvu Ventspils novadā ierobežo to atrašanās, pārklāšanās vai robežošanās ar īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, jo novadā ir ievērojams skaits dabas liegumu, kuros tiek aizsargāti īpaši aizsargājami biotopi, t.sk. purva biotopi, kuros veidojusies kūdra.

Pēdējos gados Ventspils novadā nav vērojams būtisks derīgo izrakteņu ieguves platību pieaugums: no 2017. gada sākuma samazinās gan derīgo izrakteņu ieguves zemes vienību skaits, gan platības.

Derīgo izrakteņu ieguve ir saistīta ar potenciālu negatīvu ietekmi uz apkārtējo vidi (gaisa piesārņojums, troksnis, hidroloģiskās un bioloģiskās izmaiņas, kultūrvēsturiskiem objekti, ainava u.c.).

4.2.13. Vēja elektrostacijas

Vēja elektrostacijas izmanto bezmaksas resursu: vēju, kas ražo elektroenerģiju bez kaitīgiem izmešiem, kā arī elektrostacija aizņem salīdzinoši nelielu teritoriju.

Ventspils novads ir piemērots šādu vēja elektrostaciju būvniecībai (VES), un novadā jau darbojas vairākas elektrostacijas: Tārgales pagastā (SIA "Winergy"), Popes pagastā (SIA "Enercom Plus"), Vārves pagastā (SIA "NBT5 Energy") un Užavas pagastā (SIA "Impakt"). 2021.gadā tika uzsākta vēja parka "Tārgale" būvniecība Tārgales pagastā, kur plānotas 14 VES ar kopējo jaudu 58,8MW, izstrādes procesā ir pieci lokālplānojumi vēl 10 VES izvietošanai Tārgales pagastā, un izstrādes procesā ir viens detālplānojums 4 VES izvietošanai Popes pagastā. Investoriem un attīstītājiem ir liela interese par VES izvietošanas iespējām Piltenes un Užavas pagastā, kur ir uzsāktas sākotnējā IVN procedūras.

Vēju elektrostaciju izbūve saistās ar būtiskām ainavas izmaiņām, īpaši teritorijās, kurās līdz šim nav attīstījusies tehniska apbūve. To darbības rezultātā rodas aerodinamiskais troksnis, vibrācijas, mirgošanas efekts, atstarošanās, rotora lāpstiņu apledošana, putnu pārvietošanās traucējumi u. c. negatīvi aspekti, kas negatīvi ietekmē vietējo iedzīvotāju attieksmi pret turpmāku vēja elektrostaciju izbūvi novada teritorijā. Tomēr Ventspils novada attīstības programmas un vides pārskata projekta publiskās apspriešanas laikā vairāki iedzīvotāji pauda arī viedokli, ka novadā būtu tieši vairāk jākoncentrējas uz atjaunojamo energoresursu ieguvu, akcentējot to pozitīvās puses. Vēja parki ir viens no dabai draudzīgākajiem enerģijas ieguves veidiem, tādēļ vēja parku izbūvei ilgtermiņā var būt pozitīva ietekme uz vidi, kā arī zeme, uz kuras tiek uzstādīta vēja turbīna, ir derīga izmantošanai dažādiem mērķiem (augšnes apstrādei un sēšanai, ražas gūšanai u.tt.), jo turbīna aizņem pavisam nelielu zemes platību.

4.2.14. Hidroelektrostacijas

Ventspils novadā atrodas divas mazās hidroelektrostacijas (HES) uz Engures upes: Gravās HES (Usmas pagasts) un Vecdzirnavu HES (Ugāles pagasts).

Uzstādot mākslīgas konstrukcijas uz upēm, tiek mainīta dabiskā gan ūdens, gan tajā esošo organismu un sanešu plūsma. Krasas ūdens līmeņa svārstības ietekmē upē mītošos dzīvos organismus. Būtiskākās ietekmes un riskus Engures kvalitātei mazās HES rada ar saviem hidromorfoloģiskajiem pārveidojumiem.

4.2.15. Atkritumu apsaimniekošana

Ventspils atkritumu apsaimniekošanas reģionā atkritumus (tostarp bīstamos) apsaimnieko PSIA “Ventspils labiekārtošanas kombināts” atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānam 2021.-2028. gadam un pašvaldības saistošajiem noteikumiem Nr.9 un Nr.14 “Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Ventspils novadā” (25.04.2013. un 11.07.2013).

Atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objekti Ventspils novadā ir:

- atkritumu šķirošanas laukums CSA poligons “Pentuļi”, Vārves pagasts – tiek pieņemtas elektropreces, stikls, plastmasa, papīrs, kartons, metāls, mobilie telefoni, auto akumulatori, auto eļļas un eļļas filtri, plēve, koks, skārdenes - alumīnija un konservu bundžas, baterijas, riepās;
- šķirošanas punkts Ances pagastā Ances ciemā “Ausmas”: uzstādīti konteineri stiklam un plastmasai;
- šķirošanas punkts Jūrkalnes pagastā Jūrkalnes ciemā “Šalkas”: uzstādīti konteineri stiklam un plastmasai;
- trīs šķirošanas punkti Piltenes pilsētā (Lauku iela 2, Maija iela 2, Maija iela 14 a) – uzstādīti konteineri stiklam un plastmasai;
- šķirošanas punkts Popes pagasta Popes ciemā Skolas iela 6: uzstādīti konteineri stiklam un plastmasai;
- šķirošanas punkts Puze pagasta Puzes ciemā “Atvari”: uzstādīti konteineri stiklam un plastmasai;
- divi šķirošanas punkti Tārgales pagastā, Tārgales ciemā “Zelmeņi” un Tārgales pamatskolā: uzstādīti konteineri stiklam un plastmasai;
- trīs šķirošanas punkti Ugāles pagastā Ugāles ciemā (“Tirgus”, Rūpnīcas iela 7, Skolas iela 7): uzstādīti konteineri stiklam un plastmasai;
- divi šķirošanas punkti Usmas pagastā Usmas ciemā “Morici” un atpūtas kompleksā “Lakši”: uzstādīti konteineri stiklam un plastmasai;
- šķirošanas punkts Užavas pagasta Užavas ciemā “Krustmalas”: uzstādīti konteineri stiklam un plastmasai;
- trīs šķirošanas punkti Vārves pagastā: Vārvē “Centrs 3”, Zūrās “Zūras 12” un Ventavā Skolas ielā 8 uzstādīti konteineri stiklam un plastmasai;

- šķirošanas punkti Ziru pagastā – Ziras ciemā “Tērces” plastmasas šķirošanai, Ziras ciemā
- “Arāji” stikla šķirošanai;
- šķirošanas punkts Zlēku pagasta Zlēku ciemā “Dzintari”: uzstādīti konteineri stiklam un plastmasai.

Savāktais nešķiroto sadzīves atkritumu daudzums no Ventspils novada 2020. gadā bija 2164 tonnas. Ventspils administratīvajā teritorijā savāktos atkritumus nodod cieto sadzīves atkritumu poligonā “Pentuļi” Ventspils novada Vārves pagastā, kur ne vien apglabā nepārstrādājamus atkritumus, bet galvenokārt nodrošina atkritumu pārstrādi un reģenerāciju. Kopumā poligonā pieņemto atkritumu daudzums 2020. gadā bija 28 943 tonnas, no kā apglabāto atkritumu īpatsvars bija 12,8 %. Poligonā ir uzstādītas iekārtas no atkritumiem iegūtā kurināmā (NAIK) ražošanai, atdalot bioloģiski noārdāmo atkritumu (BNA) frakciju, no kuras var iegūt biogāzi.

4.2.16. Dabas objekti

Ventspils novadā atrodas ievērojams skaits īpaši aizsargājamo dabas teritoriju, kuras pārvalda Dabas aizsardzības pārvaldes Kurzemes reģionālā administrācija.

ĪADT un mikroliegumi aizņem 13,7% novada teritorijas. Visas ĪADT Ventspils novadā (izņemot dabas liegumu “Puzes smilšu krupja atradne” un dabas pieminekļus) ir Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamās teritorijas Natura 2000. Šajās teritorijās tiek piemēroti pasākumi, kas saglabā vai atjauno labvēlīgus aizsardzības apstākļus un statusu biotopiem un sugām, kuru dēļ aizsargājamā teritorija izveidota.

Ventspils novada dabas objektu karte dota 4. attēlā.

Moricsalas dabas rezervāts dibināts 1912. gadā, aizņem 818 ha Usmas pagastā. Dabas vērtības ir Usmas ezera divas salas – Moricsala un Lielalksnītes sala –, un Usmas ezera daļa – Luziķerti. Salās ir vairāk nekā 100 sugu, kuras tiek uzskatītas par retām un aizsargājamām Latvijas un Eiropas mērogā. Teritorijā ir unikāli bagātīga augu un dzīvnieku valsts, 409 vaskulāro augu sugu, 157 sūnu sugu, 338 sēņu sugas, 82 ķērpju sugas, vairāk nekā 40 putnu un 320 tauriņu sugu. Ezera piekrastes joslā ierīko peldvietas, laivu piestātnes un laipas, kas ezera seklūdens daļā var ietekmēt īpaši aizsargājamo ūdensaugu un bezmugurkaulnieku izplatību. Negatīvu ietekmi uz dabas rezervātu var atstāt tūristu skaita pieaugums pieguļošajās teritorijās, attīstot tūrisma objektus, kā arī notece no lauksaimniecības zemēm un no centralizētajām kanalizācijas sistēmām un individuālajiem risinājumiem.

Dabas parks “Užavas lejtece” 1434 ha platībā ir būtiska vieta migrējošajiem putniem. Pavasaros, polderu laukos un uzplūdumos lielā skaitā pulcējas caurceļojošie ūdensputni: zosis, ziemeļu un mazie gulbji, pīles un bridējputni, rudenos pulcējas dzērves un bridējputni. Antropogēni ietekmēt dabas parku var ķimikālijas no lauksaimniecības teritorijām un polderu piespiedu nosusināšana pavasaru palu laikā.

4. attēls. Dabas objekti Ventspils novadā

Dabas parks “Abavas senleja” 14 933 ha platībā stiepjas caur Ventspils novada Zlēku, Usmas un Uģāles pagastu, bet arī Kuldīgas, Talsu un Tukuma novadu. Aizsardzībā kopš 1957. gada, izstrādāti MK noteikumi Nr.133 “Dabas parka "Abavas senleja" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (03.03.2008.). Liela biotopu daudzveidība: reti kaļķainie purvi ar devela grīslī, kadiķu

audzes kaļķainās pļavās, kā arī nozīmīga ainaviskā vērtība – upes ieleja, pļavas un nogāzes. Nozīmīgākie ietekmējošie faktori ir mežsaimnieciskā darbība un ekstensīvas zālāju apsaimniekošanas pārtraukšana, kas ievērojami samazina teritorijā augošo mežu biotopu teritorijas un palielina mežu fragmentāciju, bet zālāju aizaugšanu ar krūmiem, līdz ar to samazinot bioloģiski vērtīgo zālāju platības.

Dabas liegumi

“Ances purvi un meži” Ances un Tārgales pagastā 9822 ha: antropogēno ietekmi atstāj makšķernieki, ogotāji, sēņotāji un laivotāji, kuru skaits siltajā sezonā pieaug, tiek atstāti atkritumu un izmīdīta zemsedze īpaši jūtīgākās vietās. Aizsargājamus biotopus ietekmē nesaskaņota motobraucēju, automašīnu un kvadriciklu braukāšana gan pa meža ceļiem, gan īpaši pa smiltājiem.

“Druviņu tīrelis” Usmas pagastā 293 ha: nav paredzama antropogēnās slodzes pieaugšana, jo dabas lieguma teritorija un tuvākā apkārtnē nav apdzīvota.

“Klāņu purvs” Popes un Tārgales pagastā 1615 ha.

“Krojas meži” Ugāles pagastā 19 ha.

“Nagļu un Ansiņu purvs” Zlēku pagastā 284 ha.

“Ovīši” Tārgales un Ances pagastā 5078 ha: jūrmalas biotopi, retas un aizsargājamās bezmugurkaulnieku un augu sugas, lībiešu ciemiem raksturīgas ēkas un apbūves struktūra. Nozīmīgāko antropogēno ietekmi uz dabas lieguma teritoriju un dabas vērtībām atstāj atpūtnieki un tūristi. Ietekmi rada nesankcionēts autotransports, kas gan pēdējos gados dabas lieguma teritorijā samazinās. Iestaigājot takas, nereti tiek veicināta vēja erozijas veidošanās un nevar izveidoties pastāvīgas augu sabiedrības. Aizaugot pļavām vai sekmējot mauriņu izveidošanu, samazinās dabiskie bioloģiski vērtīgie zālāji.

“Pelcīšu purvs” Usmas pagastā 56 ha platībā.

“Piešdanga” Zlēku pagastā 10 ha platībā: lielās kosas atradne, nogāžu un gravu meži, minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi.

“Platenes purvs” Tārgales pagastā 455 ha platībā.

“Pluču tīrelis” Usmas un Ugāles pagastā 740 ha platībā”: antropogēnās slodzes pieaugums nav gaidāms, jo teritorija ir neapdzīvota.

“Popes zāļu purvs” Popes pagastā 78 ha.

“Raķupes ieleja” Ances un Puzes pagastā (un Dundagas novadā) 2204 ha platībā: traucējumu putnu ligzdošanas periodā rada ogotāji un motorizētais transports, kā arī hidroloģiskā režīma izmaiņas un pļavu kultivācija vai pamešana.

“Sārnates purvs” Užavas un Jūrkalnes pagastā 1423 ha.

“Stiklu purvi” Usmas un Puzes pagastā (un Talsu novadā) 6636 ha: antropogēno slodzi rada ogotāji, ieminot taciņas un atstājot atkritumus; arī nesankcionēta makšķerēšana.

“Tīšezers” Zlēku pagastā 39 ha.

“Užava” Užavas pagastā 3012 ha: dabas vērtības ir Baltijas jūras krasts ar daudzveidīgiem jūrmalas biotopiem, Pelēkā kāpa, ES Biotopu direktīvas vaskulāro augu sugas Lēzeļa vīrcēle un smiltāja neļķe, kā arī viena no Latvijā retajām zilpodzes atradnēm. Būtiskākā antropogēnā slodze dabas liegumā ir saistīta ar zvejniecību un rekreāciju. Notiek nesankcionēta krastu izbraukāšana ar motorizētu transportu un ugunsgrābu kurināšana.

“Viskūžu sala” Usmas pagastā 304 ha: boreālais mežs, sala ar vecām dabiski izretinātām priežu audzēm, retas sūnu sugas, nozīmīga putnu ligzdošanas vieta. Būtiskākie ietekmējošie faktori – pieaugoša nekontrolētā rekreācijas ietekme, mežsaimniecība, mototransporta izraisītie trokšņi, invazīvās sugas un lauksaimniecības zemju aizaugšana.

Un “Puzes smilšu krupja atradne” (nav Natura 2000) Puzes pagastā 8 ha: antropogēnās ietekmes pieaugums nav sagaidāms, jo liegums atrodas tālu no apdzīvotām vietām un iedzīvotāji rekreācijai šo teritoriju tikpat kā neizmanto, ko ietekmē arī dabas liegumā augošā blīvā priežu jaunaudze.

Dabas piemineklis

“Grīžu velna beņķis”: dižakmens Tārgales pagastā, tilpums ir 35 m³, 17 m apkārtmērs.

Aizsargājami dendroloģiskie stādījumi:

- Lagzdenes parks Lagzdenē Piltenes pagastā (2,6 ha);
- Leču parks Lečos Vārves pagastā (1,8 ha);
- Tārgales parks Tārgales pagastā (3,2 ha);
- Zlēku parks Zlēku pagastā (7,1 ha);
- Popes muižas alejas Popes pagastā (2,8 ha);
- Zūru muižas aleja Vārves pagastā (2,2 ha).

Aizsargājamā jūras teritorija “Irbes šaurums” Ventspils novada ziemeļrietumu daļā robežojas ar Latvijas Republikas Baltijas jūras ziemeļrietumu teritoriālajos ūdeņos aizsargājamu jūras teritoriju “Irbes šaurums”. Migrējošiem putniem nozīmīga vieta ziemošanai, caurceļojošo putnu atpūtas vieta un migrācijas “pudeles kakla vieta”. Aizsardzībā jūras teritorijā ir brūnkakla un melnkakla gārgale, tumšā pīle, melnā pīle, kākulis, mazais ķirsis un melnais alks. Irbes šauruma sēkļi ir potenciāls rifu biotops, kas piemērots sārtaļģu audzēm.

Aizsargājami koki

2019. gadā Ventspils novadā uzskaitīti 207 aizsargājami koki: Usmas pagastā 100, Ances pagastā 37, Zlēku pagastā 31 u.c.. Informācija par dižkokiem pastāvīgi tiek reģistrēta Dabas aizsardzības pārvaldes dabas datu pārvaldības sistēmā “Ozols”. Aizsargājamo koku aizsardzībai un saglabāšanai būtiski ir veikt to pieguļošajās teritorijās sakopšanas darbus (apkārtnes sakopšana, atēnošana), piesaistīt arboristus un neveikt tuvu kokiem saimnieciskās darbības, piemēram, apstrādāt mehāniski zemi.

Mikroliegumi

Saskaņā ar Sugu un biotopu aizsardzības likuma 8. panta otro daļu MK noteikumu Nr.396 “Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” (14.11.2000.) 1. un 2. pielikumā iekļautajām īpaši aizsargājamām sugām, tiek izveidoti mikroliegumi. Ventspils novadā atrodas 107 mikroliegumi īpaši aizsargājamo sugu un biotopu aizsardzībai, kas kopā aizņem 3842,21 ha.

4.2.17. Bioloģiskā daudzveidība

Ances pagastā pēc Dabas aizsardzības pārvaldes dabas datu pārvaldības sistēmā “Ozols” pieejamās informācijas (2019. gada oktobra dati) konstatēts liels skaits dažādu sugu atradņu – kalnu dedestiņa,

trejvārpu plakanstaipēknis, ziemeļu sikspārnis, brūnais garausainis, lapkoku praulgrauzis, marmora rožvabole, dūkstu vijolīte, purva dievkrēsliņš u. c.

Īpaši aizsargājami biotopi sastopami nelielā teritorijā pie Rindas upes, pagasta DR daļā - sugām bagātas ganības un pļavas, sausi zālāji kaļķainās augsnēs, palieņu zālāji, mitri zālāji periodiski izzūstošās augsnēs, eitrofas augsto lakstaugu audzes. Pagasta DA daļā, teritorijā pie robežas, sastopami veci vai dabiski boreāli meži un purvaini meži. Lielākas platības īpaši aizsargājami biotopi sastopami pagasta DA, kura satiekas vairākas upes – Raķupes, Pāces un Lonastes upes. Šajā teritorijā sastopami tādi īpaši aizsargājami biotopi kā palieņu zālāji, mitri zālāji periodiski izzūstošās augsnēs, sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, kā arī botāniski bioloģiski vērtīgi zālāji. Plašas teritorijas ar īpaši aizsargājamiem biotopiem atrodas arī pagasta Z daļā, dabas liegumā “Ances purvi un meži” – mežainas piejūras kāpas, purvaini meži, aluviāli meži, veci vai dabiski boreāli meži, aktīvi augstie purvi, eitrofi ezeri ar iegrimušu ūdensaugu un peldaugu augāju, sugām bagātas ganības un ganītas pļavas u. c. Īpaši aizsargājami biotopi pagasta teritorijā atrodas arī dabas lieguma “Oviši” teritorijā – mitras starpkāpu ieplakas, staignāju meži, mežainas piejūras kāpas, veci vai dabiski boreāli meži u. c.

Jūrkalnes pagastā konstatētas tādas sugas kā Eirāzijas ūdrs, lielais tritons, čemurziežu dižtauriņš, nātru lācītis, sarkanā dzeguzene, zaļā varde, bezdelīgactiņa, parastā kreimule u. c. Īpaši aizsargājami biotopi konstatēti vairāk pagasta ziemeļu daļā un Baltijas jūras piekrastē. Ziemeļos pagasta teritorijā atrodas dabas liegums “Sārnotes purvs”, kurā atrodas tādi īpaši aizsargājami biotopi kā aktīvi augstie purvi, purvaini meži, degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās, staignāju meži, veci vai dabiski boreālie meži. Gar pagasta jūras robežu, piekrastē, dominē mežainas piejūras kāpas, atsevišķi veci jaukti platlapju meži un dienvidu daļā nogāžu un gravu meži (Darvdedžgrāvis, Muižupīte, Ēnava, Rīva).

Piltenes pilsētā pēc Dabas aizsardzības pārvaldes dabas datu pārvaldības sistēmā “Ozols” pieejamās informācijas (2019. gada oktobra dati), novērota tāda aizsargājama suga kā Eirāzijas ūdrs, bet Piltenes pagastā sastopamas tādas īpaši aizsargājamas sugas kā pļavas silpurene, dūkstu vijolīte, dižā jāņegļīte, Sibīrijas skalbe, ciņu mazmeldrs, lielā brūnkāte, linu starenīte, tūruma sīkaudzīte u. c. Pagasta teritorijā izklaidus sastopami botāniski bioloģiski vērtīgi zālāji, putnu bioloģiski vērtīgie zālāji un īpaši aizsargājami biotopi – ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži), veci vai dabiski boreālie meži, sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, staignāju meži, mitri zālāji periodiski izzūstošās augsnēs, sausi zālāji kaļķainās augsnēs, palieņu zālāji, eitrofas augsto lakstaugu audzes, upju straujtecēs un dabiski upju posmi (Ventas upes posms, pagasta ziemeļrietumu daļā), eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju (Vecventas ezers).

Popes pagastā sastopamas tādas sugas kā Eirāzijas ūdrs, parastā kreimula, naudiņu saulrozīte, devela grīslis, dūkstu vijolīte, ciņu mazmeldrs, meža silpurene, baltmugurdzenis u. c. Rindas upes ielejā pagasta teritorijā atrodas īpaši aizsargājami biotopi - palieņu zālāji, upju straujtecēs un dabiski upju posmi, vilkakūlas zālāji, eitrofas augsto lakstaugu audzes un mēreni mitras pļavas. Dabas liegumā “Klāņu purvs” un tam tuvākajā apkaimē pagasta teritorijā arī atrodas vairāki īpaši aizsargājami biotopi - pārejas purvi un slīkšņas, purvaini meži, staignāju meži, aktīvi augstie purvi. Dabas liegumā “Popes zāļu purvs” sastopami īpaši aizsargājami biotopi – kaļķaini zāļu purvi, mitri zālāji periodiski izzūstošās augsnēs, purvaini meži, minerālavotiem bagāti avoti un avotu purvi. Uz dienvidiem no Popes ciema, otrpus autoceļam A10, sastopamas parkveida pļavas un ganības, smiltāju zālāji, mitri zālāji periodiski izzūstošās augsnēs, sausi zālāji kaļķainās augsnēs.

Puzes pagasta teritorijā sastopamas vairākas sugas – Skandināvijas grīslis, dūkstu vijolīte, parastais krupis, ciņu mazmeldrs, kailā apaļlape, gludā nekera, pļavas ķirzaka, bikšainais apogs u. c. Īpaši aizsargājami biotopi vairāk koncentrēti pagasta DA un ZA daļā, kurā atrodas dabas liegumi. Dabas liegums “Stiklu purvi” atrodas pagasta DA daļā, šajā teritorijā atrodas tādi īpaši aizsargājami biotopi

kā aktīvi augstie purvi, purvaini meži, degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās, veci vai dabiski boreāli meži. Pagasta ZA daļā atrodas dabas liegums “Raķupes ieleja”, šajā teritorijā saglabājušies botāniski vērtīgi zālāji un tādi biotopi kā sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, mitri zālāji periodiski izzūstošās augsnēs, palieņu zālāji, veci vai dabiski boreāli meži. Stendes upes krastos sastopami palieņu zālāji, vilkakūlas zālāji, sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, kā arī botāniski bioloģiski vērtīgi zālāji.

Tārgales pagastā konstatētas tādas sugas kā Eirāzijas ūdrs, parastā odze, bālā sklerofora, palu staipēknītis, kalnu dedestiņa u. c. Visvairāk dažādu sugu atradnes pagasta teritorijā konstatētas dabas liegumos un jūras piekrastē, kā arī šajās teritorijās ir vairāk saglabājušies īpaši aizsargājami biotopi. Ventas upē, gandrīz visā tās garumā, pagasta teritorijā ir īpaši aizsargājams biotops upju straujtecēs un dabiski upju posmi. Dabas liegumā “Platenes purvs” konstatēti tādi biotopi kā kaļķaini zāļu purvi, purvaini meži, staignāju meži, veci vai dabiski boreāli meži. Dabas liegumā “Klāņu purvs” un tā apkārtnē saglabāti īpaši aizsargājami biotopi – purvaini meži, staignāju meži, kaļķaini zāļu purvi, veci vai dabiski boreāli meži, aktīvi augstie purvi. Jūras piekrastē dominē mežainās piejūras kāpas un vietām sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, botāniski vērtīgie zālāji, kā arī ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas. Dabas liegumā “Ovīši” saglabātas priekškāpas, mežainās piejūras kāpas, ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas, veci un dabiski boreālie meži, staignāju meži, mitras starpkāpu ieplakas. Pagasta teritorijā iekļaujas arī dabas liegums “Ances purvi un meži” un tajā esošie īpaši aizsargājami biotopi - mežainās piejūras kāpas, purvaini meži, aluviāli meži, veci vai dabiski boreāli meži, aktīvi augstie purvi, eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju, sugām bagātas ganības un ganītas pļavas u. c.

Ugāles pagastā konstatētas tādas sugas kā Eirāzijas ūdrs, parastā īve, mazais tritons, naudiņu saulrozīte u. c. Īpaši aizsargājami biotopi pagastā sastopami gan izklaidus pa visu pagasta teritoriju (mēreni mitras pļavas, sugām bagātas pļavas un ganītas pļavas, staignāju meži u. c.) gan koncentrējušies upju ielejās un pagasta D daļā dabas parka “Abavas ieleja” teritorijā. Engures upes ielejā atrodas tādi īpaši aizsargājami biotopi kā palieņu zālāji, upju straujtecēs un dabiski upju posmi. Dabas parkā “Abavas ieleja” saglabājušies tādi īpaši aizsargājami biotopi kā veci un dabiski boreālie meži, upju straujtecēs un dabiski upju posmi, purvaini meži.

Usmas pagastā konstatētas vairākas sugas – kūdrāja grīslis, dobais cīrulītis, gludsporu ezerene, pamīšziedu daudzlape, dižā aslape, sirdsveida divlape u. c. Pagasta ziemeļu daļā sastopami tādi īpaši aizsargājami biotopi Stendes upes ielejā kā palieņu zālāji un mitri zālāji periodiski izzūstošās augsnēs, veci vai dabiski boreālie meži, bet mikroliegumu teritorijās purvaini meži. Dabas liegumā “Stiklu purvi” saglabāti tādi īpaši aizsargājami biotopi kā purvaini meži, veci vai dabiski boreālie meži un aktīvi augstie purvi. Zaļā ciema apkaimē noteikti plaši putnu bioloģiski vērtīgie zālāji. Usmas ezera rietumu daļā, Moricsalas dabas rezervātā atrodas īpaši aizsargājams biotops eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju un Viskūžu salā veci vai dabiski boreālie meži. Pagasta dienvidu daļā plašākas teritorijas aizņem tādi īpaši aizsargājami biotopi kā purvaini meži, degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās, aktīvi augstie purvi (dabas liegumi “Pluču tīrelis” un “Druviņu tīrelis”). Gar pagasta dienvidu robežu tek Abava, kura novērtēta kā īpaši aizsargājams biotops – upju straujtecēs un dabiski upju posmi.

Užavas pagastā īpaši aizsargājami biotopi un sugu atradnes vairāk koncentrētas rietumu daļā, jūras piekrastē. No sugām pagastā konstatētas – jūrmalas dedestiņa, sarkanā dzeguzene, Lezēla vīrcele, Zviedrijas pīlādzis, zalkšu dzegužpuķe, smiltāja neļķe u. c. Piekrastē sastopami tādi īpaši aizsargājami biotopi kā mežainās piejūras kāpas, ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas, pelēkās kāpas ar sīkkrūmu audzēm, pelēkās kāpas ar ložņu kārklu, embrionālās kāpas, sausi zālāji kaļķainās augsnēs, jūras stāvkrasti, veci vai dabiski boreālie meži, priekškāpas. Daļu pagasta teritorijas piekrastē aizņem dabas liegums “Užava”, kurā tiek veicināta īpaši aizsargājamo jūras piekrastes

biotopu aizsardzība. Pagasta D un DA daļā iestiepjas dabas liegums “Sārnavas purvs”, kurā sastopami īpaši aizsargājami biotopi – aktīvi augstie purvi, purvaini meži, degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās. DA daļā iestiepjas arī dabas parka “Užavas lejtece” teritorija, kurā atrodas putnu bioloģiski vērtīgie zālāji. Izklaidus pagasta teritorijā lielākās un mazākās platībās sastopami botāniski bioloģiski vērtīgi zālāji un īpaši aizsargājami biotopi – sausi zālāji kaļķainās augsnēs, mitri zālāji periodiski izzūstošās augsnēs, sugām bagātas ganības un ganītas pļavas.

Vārves pagastā no sugām konstatētas – dūkstu vijolīte, Pallasa sausserdis, jūrmalas augstiņš, sīkziedu plaukšķene, Eirāzijas ūdrs, parka vīngliemezis, lapkoku praulgrauzis, marmora rožvabole, kausveida pleurostika u. c. Īpaši aizsargājami biotopi pagasta teritorijā vairāk sastopami jūras piekrastē – priekškāpas, ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas, pelēkās kāpas ar ložņu kārklu, pelēkās kāpas ar sīkkrūmu audzēm, mežainas piejūras kāpas, priekškāpas, viengadīgo augu sabiedrības uz sanesumu joslām, veci vai dabiski boreālie meži. Pagasta DR daļā atrodas īpaši aizsargājams biotops - degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās un nelielās platībās veci vai dabiski boreālie meži. Ventas upē, kura robežojas ar pagasta A robežu noteikts īpaši aizsargājams biotops – upju straujteses un dabiski upju posmi.

Ziru pagastā atrastas tāda sugas kā Eirāzijas ūdrs, strauta nēģis, pļavas ķirzaka u. c. Īpaši aizsargājami biotopi sastopami pagasta R daļā, t. sk. dabas parka “Užavas lejtece” teritorijā, sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, mēreni mitras pļavas, upju straujteses un dabiski upju posmi. Sastopami putnu bioloģiski vērtīgi zālāji un botāniski bioloģiski vērtīgi zālāji. Pagasta vidusdaļā, mikrolieguma teritorijā saglabāti īpaši aizsargājami biotopi – veci vai dabiski boreālie meži.

Zlēku pagastā pieejama informācija par konstatētām sugām – Eirāzijas ūdrs, kalnu briezšakne, lasis, plankumainā dzegužpirkstīte, naktsvijole u. c. No īpaši aizsargājamiem biotopiem pagastā sastopami purvaini meži, t. sk. dabas liegumā “Tīšezers”, kurā atrodas arī tādi biotopi kā pārejas purvi un slīkšņas, distrofi ezeri, aktīvi augstie purvi. Pagasta DA daļā, dabas liegumā “Nagļu un Ansiņu purvs” saglabāti īpaši aizsargājami biotopi – veci vai dabiski boreālie meži, purvaini meži, degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās, aktīvi augstie purvi. Pagasta D daļā pie Ventas upes atrodas putnu bioloģiski vērtīgie zālāji un īpaši aizsargājami biotopi – sausi zālāji kaļķainās augsnēs. Šajā pagasta daļā, uz D robežas, atrodas dabas parks “Abavas ieleja”, kurā atrodas tādi īpaši aizsargājami biotopi kā sausi zālāji kaļķainās augsnēs, upju straujteses un dabiski upju posmi, veci vai dabiski boreālie meži, purvaini meži, parkveida pļavas un ganības.

Ventspils novadā esošā dabas daudzveidība (jūras piekrastes zona, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, bioloģiskā daudzveidība) nosaka to, ka teritorijas attīstības izaicinājums šobrīd un nākotnē ir efektīvi sabalansēt dabas aizsardzību un ekonomisko attīstību, apzinot novada konkrēto vietu unikalitāti un ekonomiskos ieguvumus. Kā viena no konfliktsituācijām novadā veidojas pretnostatot piekrastes resursu izmantošanu un to aizsardzība un ilgtspēja.

4.2.18. Mežsaimniecības un lauksaimniecības teritorijas

Pēc valsts meža dienesta datiem 2019. gadā meža zemes Ventspils novadā aizņēma 72,4 % teritorijas jeb 178 102,9 ha: valsts meži – 75,2 %, pārējie – 24,8 %. No koku sugām novada mežos dominē priedes, egles un bērzi, pēc meža augšanas tipa dominē damaksnis, šaurlapju ārenis un slapjais damaksnis.

Ventspils novadā 2018. gadā, sakārtojot aktīvos uzņēmumus pēc nozares, vienas no populārākajām nozarēm ir mežkopība un citas mežsaimniecības darbības (17 uzņēmumi), mežizstrāde (15 uzņēmumi), zāģēšana, ēvelēšana un impregnēšana (8 uzņēmumi). Uzņēmums ar lielāko apgrozījumu novadā ir SIA “Kurekss” (58 milj. EUR), Tārgales pagastā, kas nodarbojas ar zāģēšanu,

ēvelēšanu un impregnēšanu. Otrs lielākais uzņēmums novadā pēc apgrozījuma (18 milj.) ir SIA “Niedrāji MR” Ugāles pagastā, kas nodarbojas ar mežsaimniecību. Abos uzņēmumos ir lielākais nodarbināto skaits novadā. Zlēku pagastā darbojas kokapstrādes uzņēmums SIA “Bērzi plus”.

2019. gadā lauksaimniecības zemes aizņēma 19,7% Ventspils novada teritorijas jeb 48 436 ha: 62,7% aramzeme, 19,02 % ganības, 17,5 % pļavas un 0,8% augļu dārzi.

Ventspils novadā 2018. gadā bija deklarētas 33 654,23 ha lielas kultūraugu platības. Lielākās kultūraugu platības deklarētas Vārves, Tārgales un Ances pagastā. Dominējošie kultūraugi: ilggadīgie zālāji, vasaras kvieši, aramzemē sētu stiebrzāļu vai lopbarības zālaugu maisījums, ziemas kvieši un vasaras mieži.

Pēc lauksaimniecības dzīvnieku skaita 2019. gadā dominē liellopi un cūkas: 244 liellopu novietnes ar 9428 dzīvniekiem un 30 cūku novietnes ar 7171 dzīvniekiem. Visvairāk liellopus audzē Ances un Vārves pagastā, bet lielākais cūku skaits ir Vārves, Užavas un Popes pagastā.

Bioloģiskajā lauksaimniecībā Ventspils novadā darbojas 42 uzņēmēji, kas nodarbojas ar graudaugu, dārzeņu, mājlopu, ogu un augļu audzēšanu, medus ievākšanu un siena sagatavošanu. Lielākais bioloģisko lauksaimniecību skaits ir Ances pagastā, bet neviena bioloģiskā saimniecība nav reģistrēta Jūrkalnes pagastā.

Lauksaimniecības radītais piesārņojums ir viens no cēloņiem un riskiem virszemes ūdensobjektu kvalitātes uzlabošanai Ventspils novadā. Nesaimnieciska, nepārdomāta un intensīva lauksaimniecība atstāj nozīmīgu negatīvu ietekmi uz vidi kopumā, ne tikai uz virszemes un pazemes ūdeņiem, bet arī gaisa kvalitāti un bioloģisko daudzveidību. Lai gan novadā dominē meža zemes, tomēr arī lauksaimniecība ieņem nozīmīgu vietu novada ekonomiskajā darbībā. Ņemot vērā salīdzinoši augsto bioloģisko daudzveidību novadā, attīstot novadā lauksaimniecību, pēc iespējas būtu nepieciešams vairāk aktivizēt tādu saimniekošanu, kas atstātu pēc iespējas mazāku ietekmi uz vidi, t. sk. virszemes un pazemes ūdeņiem un veicinātu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu novadā. Svarīga ir esošo pļavu un ganību apsaimniekošana, kā arī atbilstoša bioloģiski vērtīgo zālāju izmantošana, lai tās neaizaugtu ar krūmiem un tajās saglabātos vērtīgās un aizsargājamās sugas un to daudzveidība. Zemju īpašnieki, kuru īpašumos ir konstatēti bioloģiski vērtīgi zālāji, var pieteikties atbalsta maksājumu saņemšanai par pareizu zālāju apsaimniekošanu.

4.2.19. Kultūrvēsturiskais mantojums un tūrisms

Kultūrvēsturiskais mantojums ir nozīmīgs novada resurss, kas ne tikai saglabā novada kultūrvidi, bet sekmē tūrisma attīstību un novada atpazīstamību.

Ventspils novadā atrodas valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā iekļautie 41 mākslas piemineklis un 159 nekustami kultūras pieminekļi.

Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā iekļautie nekustami kultūras pieminekļi:

- 86 arheoloģijas pieminekļi,
- 30 arhitektūras pieminekļi;
- 2 industriālie pieminekļi;
- 5 pašvaldības nozīmes kultūrvēsturiskie objekti.

Visvairāk nekustamie valsts aizsargājami kultūras pieminekļi atrodas Zlēku, Ugāles, Puzes un Popes pagastā.

Novadā atrodas ievērojams skaits baznīcu, bet ne visas ir iekļautas valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā. Atsevišķas no tām ir novada tūrisma objekti: Ugāles luterāņu baznīca, Zlēku luterāņu baznīca, Usmas luterāņu baznīca, Jūrkalnes Romas katoļu draudzes baznīca, Landzes baznīca u.c.

Pilis, muižas, bākas, dzirnavas un zemnieku sētas arī veido būtisku kultūrvēsturiskā mantojuma daļu, bet vairākas no tām arī nav iekļautas valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā. Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā arī nav iekļautas vairākas muižas, kas veido būtisku novada kultūrvēsturisko mantojumu un ir tūrisma objekti (Zlēku muiža, Ances muiža, Sārnates muiža u. c.).

Lai saglabātu novada kultūrvēsturisko mantojumu, kā galvenais apdraudējums tā saglabāšanai iezīmējas finansējums, jo, lai atjaunotu vēsturiskus objektus, galvenokārt nepieciešami lieli finansiālie līdzekļi. Objekti, kuriem nav noteikts kultūras pieminekļu statuss, var tik neatbilstoši pārveidoti un zaudēt savu kultūrvēsturisko vērtību. Ventspils novada pašvaldība rod iespēju piesaistīt līdzekļus un īstenot projektus kultūras pieminekļos, ja tie realizē ne tikai kultūrvēsturiska objekta funkcijas, bet arī citas, piemēram, Popes muižas ēkā atrodas Popes pamatskola, kurā veikta energoefektivitātes uzlabošana, bet Ances muižas ēkā izveidots sabiedriskais centrs.

Ieguldījumu kultūrvēsturisko objektu saglabāšanā novadā sniedz nevalstiskās organizācijas, kuru viens no mērķiem ir saglabāt kultūrvēsturisko mantojumu (biedrība “Rānda”, biedrība “Ugāles attīstība”, biedrība “Zlēku attīstības fonds” Zlēku pagastā).

Ventspils novadā pēdējos piecos gados ka pieaug gan tūristu mītņu, gan apmeklētāju skaits.

Tūrisma ietekme uz kultūrvēsturisko mantojumu un dabas vērtībām ir duāla. Bagātīgais kultūrvēsturiskais mantojums un dabas daudzveidība ir priekšnosacījumi arī turpmākai tūrisma nozares attīstībai novadā. Tūristu skaita pieplūdums novadā var sekmēt objektu un teritoriju sakopšanu un attīstību, bet palielinoties tūristu plūsmai, svarīgi ir uzturēt esošo infrastruktūru un attīstīt to arī turpmāk tā, lai apmeklētāji atstātu pēc iespējas mazāku negatīvo slodzi uz vidi. Vietās, kur tūristu skaita būtisks pieaugums var ietekmēt kultūrvēsturiskos objektus vai dabas vērtības, novirzīt tūristu plūsmas ar atbilstošas infrastruktūras izveidi.

Kā potenciāli ietekmējamākās un jutīgākās teritorijas novadā ir jūras piekraste, kurā atrodas gan kultūrvēsturiski objekti (bākas, vēsturiskie zvejnieku ciemi), gan dabas vērtības (dabas liegumi, Jūrkalnes stāvkrasts, jūras piekraste, pludmales u. c.). Lai saudzētu jau dabiski jutīgo jūras piekrasti, svarīgi ir veidot atbilstošu, saudzīgu infrastruktūru un novirzīt apmeklētāju plūsmas uz mazāk jutīgām teritorijām.

5. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANAS BŪTISKĀS IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMS

Stratēģija 2030 kā jau stratēģisks dokuments konkrētus pasākumus neietver, tikai nosprauž sasniedzamos stratēģiskos mērķus un ilgtermiņa prioritātes to sasniegšanas virzienā (skat. iepriekš 1. attēlu 1.1. nodaļā).

Stratēģija 2030 ir attīstības plānošanas dokuments, un tajā ir deklarēti stratēģiskie mērķi un prioritātes, kas nesatur nelabvēlīgus pasākumus videi: pareizas īstenošanas gadījumā Stratēģijai 2030 jābūt vai nu ar tiešu pozitīvu fizisku ietekmi uz vidi (ilgtermiņa mērķim “Pievilcīga un droša vide dzīvei, darbam un atpūtai” atbilstošās P3 un P4 prioritātes un daļēji – P6), vai bez tiešas ietekmes uz vidi, radot priekšnoteikumus turpmākām pozitīvām ietekmēm uz vidi nākotnē.

Apkopojot Stratēģijā 2030 ietvertās vadlīnijas Ventspils valstspilsētai un Ventspils novadam virzībā uz prioritātēm, tajās nav atrasti norādījumi ar nelabvēlīgu ietekmi uz vidi:

Vadlīnijas Ventspils valstspilsētas attīstības centru attīstīšanai

— Vadlīnijas pilsētas centra attīstībai: panākt izteiksmīgas pilsētvides veidolu, iekļaujot atjaunotās kultūrvēsturiskās vērtības. Pilsētas centrā, lai saglabātu apdzīvojuma struktūru vienlaicīgi veicinot komercdarbību, pieļaut jaukta dzīvojamā un komerciāla rakstura apbūvi, kas paredz dzīvojamo māju pirmajos stāvos izvietot komerciāla rakstura un darījumu iestāžu objektus.

— Vadlīnijas Pārventas centrā attīstībai: darījumu iestāžu un komerciāla rakstura apbūvju veidošana, vienlaicīgi saglabājot dzīvojamās apbūves funkciju. Pārventas centra teritorija paredzēta jauktam zemes lietošanas mērķim – jauktas dzīvojamās un darījumu iestāžu, komerciāla rakstura apbūves un sabiedriskas nozīmes objektu apbūves vajadzībām.

Vadlīnijas Ventspils valstspilsētas apdzīvojuma struktūras attīstībai un plānošanai

— Intensificēt apdzīvojuma apbūvi Vecpilsētā un pilsētas galvenajā centrā, paredzēt jaunas individuālās apbūves dzīvojamās teritorijas Ventas labajā krastā – Staldzenē un Krievlaukos, savukārt Ventas kreisajā krastā – uz Dienvidiem un Dienvidrietumiem no esošās apbūves, saskaņā ar Teritorijas plānojumu. Tuvākajos gados prioritāri būtu intensificējama, attīstāma apdzīvojuma apbūve valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa teritorijā – Vecpilsētā, kā arī veicināma apdzīvojuma apbūves attīstība Ostgalā.

— Nodrošināt bērnu rotaļu, fizisko aktivitāšu un āra atpūtas iespējas un ērtu pārvietošanos Ventspils daudzdzīvokļu dzīvojamo māju rajonos.

— Viens no svarīgākajiem virzieniem jaunā apdzīvojuma attīstībā līdzās drošībai ir apbūves cilvēcīgā mēroga un ainavisko principu ievērošana. Zaļā struktūra, apstādījumi un citi objekti ir būtisks ārtelpu elements dzīvojamās teritorijās.

— Attīstot un labiekārtojot vecpilsētas un ostgala teritorijas, saglabāt vēsturiskajai pilsētainavai raksturīgās iezīmes.

— Pilsētas galvenajā centrā un Jaunpilsētā jaukta dzīvojamā apbūve mijas ar darījumu un sabiedrisko apbūvi. Šajā rajonā izvietoti ne tikai ikdienā izmantojamie publiskie un citi pakalpojumi, bet darbojas institūcijas, kas apkalpo plašāku reģionu.

- Abās Ventas pusēs nodrošināt pirmsskolas un vispārējās izglītības iestāžu pakalpojumu, primārās veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību, iespēju vērsties pie pašvaldības.
- Nodrošināt jauna apdzīvojuma attīstību un plānošanu atbilstoši būvniecības un vides aizsardzības reglamentējošo normatīvo aktu, t.sk. Aizsargjoslu likuma, likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” prasībām.

Vadlīnijas Ventspils novada apdzīvojuma struktūras attīstībai un plānošanai

- Novada teritorijā veicināt tradicionālās apdzīvojuma struktūras saglabāšanu un attīstību, ievērojot pēctecības principu, papildinot un dažādojot esošās apdzīvotās vietas un izvairoties no jaunu apdzīvoto vietu veidošanās un nekontrolētas izplešanās.
- Novada teritorijas plānojumā, lokālplānojumos, tematiskajos plānojumos veicināt novada līdzsvarotu, policentrisku un hierarhiski strukturētu apdzīvojuma sistēmu.
- Lai veicinātu novada teritorijas policentrisku attīstību, perspektīvā stiprināt novada attīstības centru funkcijas, turpinot attīstīt daudzveidīgu pakalpojumu klāstu, transporta saites, inženierkomunikācijas, dzīvojamo fondu, kā arī rezervējot teritorijas ražošanas objektu izvietošana un publiskajai ārtelpai. Izvērtēt Ugāles ciema atbilstību reģionālās nozīmes attīstības centra statusam, kas varētu veicināt novada pastāvību.
- Katra līmeņa apdzīvotajai vietai stiprināt tās saimniecisko virzienu, sabiedrisko lomu un unikālās iezīmes.
- Apdzīvojuma sistēmā veidot līdzsvaru starp teritorijā izvietoto mājokļu, darbavietu un pieejamo pakalpojumu skaitu un daudzveidību.
- Uzlabot un pilnveidot saites starp dažādu līmeņu attīstības centriem.
- Katras apdzīvotas vietas plānojumam veicināt dzīves vides kvalitātes paaugstināšanos, sabalansējot dažādas intereses, ekonomikas izaugsmes, dabas un kultūrvides aizsardzības un saglabāšanas prasības.
- Dabas un kultūras objektus izvērtēt un noteikt kā apdzīvoto vietu attīstības resursus, kuros ieguldot līdzekļus un sakārtojot tos, tiek veicināta novada un reģiona atpazīstamība.
- Piekrastes ciemu plānojumos īpaši izvērtēt dabas pamatresursus: pludmali, kāpu joslu, mežus to ilgtspējīgas pastāvēšanas un publiskas pieejamības nodrošināšanu. Šie resursi uzskatāmi par nacionālu vērtību.
- Izvairīties no apdzīvoto vietu nepamatotas izplešanās uz dabas teritoriju rēķina, panākot optimālu iedzīvotāju skaita un apbūves blīvuma paaugstināšanu ciemos.
- Pilsētu un ciemu teritorijās plānot ūdensobjektu piekrastes izmantošanu iedzīvotāju atpūtas vajadzībām, paredzot atbilstošas infrastruktūras izveidi.
- Attīstīt sabiedriskā transporta sistēma, lai nodrošinātu apdzīvoto vietu sasniedzamību un sabalansētu attīstību.
- Pēc iespējas izmantot esošo infrastruktūru un nepilnvērtīgi izmantotas vai pamestas apbūves teritorijas, ierobežojot neapbūvēto, sevišķi „zaļo” teritoriju apgūšanu.
- Apdzīvoto vietu attīstībā priekšroku dot iedzīvotāju skaita un apbūves blīvuma paaugstināšanai esošajos ciemos.

- Ierobežot jaunu, vienlaidus lineāru, dzīvojamās apbūves zonu izveidi gar ceļiem, ūdenstilpju un ūdensteču krastiem.
- Jaunas dzīvojamās apbūves teritorijas plānot vietās, kur nav tieša rūpnieciskās zonas vai maģistrālo autoceļu piesārņojuma ietekme.
- Sekmēt kvalitatīvas tehniskās un sociālās infrastruktūras izveidi.
- Sekmēt labvēlīgas uzņēmējdarbības vides izveidi.
- Jauna apdzīvotuma attīstība un plānošana atbilstoši būvniecību un vides aizsardzību reglamentējošo normatīvo aktu, t.sk. Aizsargjoslu likuma, likuma “*Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām*” u.c. prasībām.

Vadlīnijas Ventspils valstspilsētas transporta un inženierinfrastruktūras plānošanai

- Nodrošināt satiksmes infrastruktūras telpas ar intensīvu kravu plūsmu nodalīšanu no dzīvojamām teritorijām. Sadarbībā ar valsti risināt jautājumu par drošu Valsts galvenā autoceļa A-10 un dzelzceļu sliežu ceļu šķērsojumu, paredzot divlīmeņu risinājumu.
- Veicināt Ventspils valstspilsētas sasniedzamības attīstību, t.sk. jaunu jūras (kravu un pasažieru pārvadājumu) līniju atvēršanu, dzelzceļa līniju (savienojums ar Rīgu) modernizāciju, izvērtēt ātrgaitas dzelzceļa pasažieru satiksmes attīstības iespējas;
- Veicināt transporta sistēmas attīstību, t.sk. integrēt dažādus mobilitātes veidus transporta sistēmā, piemēram, integrējot veloinfrastruktūru kopējā maršrutu tīklā, ieviest viedās tehnoloģijas mobilitātes plānošanā un organizēšanā, attīstot esošos galvenos transporta mezglus;
- Gudro risinājumu ieviešana pilsētas infrastruktūras pārvaldē (apgaismojums, luksofori);
- Ilgtspējīgas attīstības principu piemērošana infrastruktūras attīstībā, veidojot iedzīvotāju vajadzībām piemērotu un veselībai draudzīgu un noturīgu vidi;
- Optiskā un bezvadu datu pārraides tīkla pārklājuma paplašināšana;
- Energoefektīvu un ilgtspējīgu risinājumu ieviešana sabiedrisko pakalpojumu nodrošināšanai, t.sk., centrālās siltumapgādes tīkla paplašināšana un modernizācija;
- Ilgtspējīgas ūdenssaimniecības attīstība un pieejamība, tai skaitā attīstot infrastruktūru, veicinot energoefektivitāti, ieviešot AER tehnoloģijas un nodrošinot notekūdeņu dūņu efektīvu apsaimniekošanu.
- Transporta un inženierinfrastruktūras attīstība un plānošana atbilstoši būvniecību un vides aizsardzību reglamentējošo normatīvo aktu prasībām.

Vadlīnijas Ventspils novada transporta un inženierinfrastruktūras plānošanai

- Veikt reģionālo un vietējas nozīmes autoceļu tīkla pārbūvi un atjaunošanu, lai nodrošinātu visu apdzīvoto vietu sasniedzamību, labu satiksmi ar tuvākajiem apdzīvotuma centriem, kaimiņu novadiem un apdzīvotajām vietām.
- Pilnveidot sabiedriskā transporta sistēmas efektivitāti, integrējot to ar mikromobilitāti, attīstot kopēju mobilitātes tīklu
- Apbūvi plānot tādā attālumā no ceļiem, kas neprasa papildus pasākumus aizsardzībai pret autotransporta radīto troksni un citu negatīvo ietekmi.

- Teritorijas attīstības plānošanas dokumentos paredzēt visu ciemu apbūves teritoriju inženiertehniskas apgādes nodrošinājums.
- Veicināt ūdensapgādes un notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas inženierkomunikāciju rekonstrukciju un attīstību.
- Lai racionāli izmantotu teritoriju, paredzēt pēc iespējas kompaktu visu maģistrālo inženiertīklu koncentrēšanu koridoros gar valsts autoceļiem un pašvaldības ceļiem.
- Veicināt elektroenerģijas pārvades un sadales tīklu attīstību, pielietojot modernus tehniskos risinājumus un veidojot drošas elektroapgādes shēmas.
- Atbalstīt alternatīvo enerģijas avotu (vēja, ūdens, saules enerģija) un vietējo atjaunojamo energoresursu – koksnes atkritumu, salmu, biogāzes u.c. – pielietošanu.
- Veicināt energoefektivitātes paaugstināšanu siltumapgādes uzņēmumu sistēmās, dzīvojamās mājās, veicinot enerģijas ražošanu no atjaunojamajiem enerģijas resursiem.
- Attīstības plānošanas dokumentos noteikt noteikumus vēja elektrostaciju izvietojumam, ievērojot dažādu sabiedrības grupu intereses.
- Veicināt ražošanas teritoriju un transporta apkalpes infrastruktūras teritoriju izveidošanu, kā arī esošo teritoriju attīstīšanu ap valsts un reģionālajiem autoceļiem.
- Attīstīt kvalitatīvu informācijas un telekomunikāciju pakalpojumu pieejamību.
- Nodrošināt piekļuvi ievērojamākajiem vietējiem objektiem, piemēram, uzņēmējdarbības centriem, publiskajām iestādēm un tūristu apskates objektiem.
- Transporta un inženierinfrastruktūras attīstība un plānošana atbilstoši būvniecību un vides aizsardzību reglamentējošo normatīvo aktu prasībām.

Vadlīnijas Ventspils valstspilsētas pašvaldības dabas teritoriju izmantošanai

- Nākotnē veidojot jaunu apbūvi ārpus industriālajām teritorijām, svarīgi to sabalansēt ar zaļo struktūru, saglabājot zaļas pilsētas tēlu;
- Industriālajās teritorijās iespēju robežās saglabāt vai ieviest zaļās struktūras telpas un elementi;
- Attīstīt zaļās un zilās infrastruktūras risinājumus klimata pārmaiņu novēršanai, piemēram, risinājumus plūdu risku mazināšanai, virszemes noteces sistēmas pilnveidi.

Vadlīnijas Ventspils novada pašvaldības dabas teritoriju izmantošanai

- Teritoriju izmantošanā ievērot ĪADT vispārējos un individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus.
- Ievērot ĪADT dabas aizsardzības plānos noteiktos apsaimniekošanas pasākumus dabas vērtību saglabāšanai;
- Īstenot ar tūrismu un rekreāciju saistītas aktivitātes, ievērojot ĪADT izveidošanas mērķus un izmantošanas ierobežojumus;
- Atbalstīt alternatīvo saimniekošanas veidu attīstību ĪADT daļās, kur dabas aizsardzības mērķu noteiktie ierobežojumi ir minimāli un teritorijās, kas robežojas ar īpaši aizsargājamām dabas teritorijām.

Vadlīnijas Ventspils valstspilsētas pašvaldības tūrisma, rekreācijas un ainaviski nozīmīgu teritoriju plānošanai un izmantošanai

- Veidot jaunus reģionālā tūrisma objektus, lai mazinātu tūrisma sezonālītāti;
- Pilnveidot tūrisma pakalpojuma klāstu, kā arī veidot starptautisku sadarbību kultūras jomā;
- Ventspils valstspilsētas attīstībai saglabāt nacionālās un reģionālās nozīmes kultūras un dabas mantojumu;
- Attīstīt kultūras telpu un palielināt tās lomu pilsētas ekonomiskajā attīstībā;
- Saglabāt piekrastes dabas vērtības, labiekārtojot atpūtas vietas, un veidot aktīvās atpūtas objektus pašvaldības zaļajā zonā, t.sk. izmantojot digitālas tehnoloģijas;
- Plānot tūrisma attīstību saskaņā ar vides aizsardzību, saglabājot skaistās ainavas, tīro vidi un unikālos dabas objektus.

Vadlīnijas Ventspils novada pašvaldības tūrisma, rekreācijas un ainaviski nozīmīgu teritoriju plānošanai un izmantošanai

- Saglabāt un attīstīt tūrismam nozīmīgas teritorijas, sabalansējot tās ar citu tautsaimniecības nozaru interesēm;
- Veicināt tūrisma objektu infrastruktūras pilnveidošanu un pieejamību;
- Saglabāt kultūrvēsturisko mantojumu un sekmēt tradīciju izkopšanu un pārmantojamību;
- Tūrisma attīstību veikt saskaņā ar vides aizsardzību, saglabājot skaistās ainavas, tīro vidi un unikālos dabas objektus;
- Īstenot saskaņotu zemes izmantošanas politiku, lai ainaviskās vērtības netiktu degradētas tuvredzīgu un nepārdomātu aktivitāšu dēļ;
- Popularizēt novada tūrisma iespēju daudzveidība, stiprinot esošo tūrisma piedāvājumu un piedāvājot jaunas iespējas;
- Izveidot attīstītu tūrisma pakalpojumu tīklu saistībā ar blakus esošajām pašvaldībām;
- Saglabāt un attīstīt Kurzemes piekrastes (suitu, lībiešu un vētiņu) tradicionālās apbūves raksturs, viensētas un to grupas, raksturīgās formas, estētiskās vērtības un būvniecības tradīcijas;
- Atbalstīt ainavas uzturēšana un kopšana, saglabājot reljefu, attīstot tā atsevišķos elementus, jaunu ainavu veidošana nesakoptās, pamestās un degradētās teritorijās.
- Veicināt upju ieteku jūrā sakopšanu un dabas vērtību saglabāšanu. Tūrisma sezonas laikā tajās ir liels apmeklētāju skaits, kas rada slodzi uz dabas resursiem un bojā kāpu zonu.
- Izstrādāt mārketinga un komunikācijas plānu, kas paredzētu kompleksu mārketinga pasākumu plānošanu, sabiedrībai izmantojamo informatīvo materiālu izstrādi par tūrisma piedāvājumu (ceļveži, kartes u.c.).

Vadlīnijas Ventspils ostu, rūpniecības teritoriju un maģistrālo inženierkomunikāciju telpiskās struktūras attīstībai

- Attīstot industriālās teritorijas uzmanība tiks pievērsta arī degradēto, t.sk. piesārņoto un potenciāli piesārņoto teritoriju revitalizācijai.
- Pilsētas satiksmes infrastruktūra savieno vai saskaņā ar Teritorijas plānojumu ar to tiek paredzēts savienot ostas un rūpniecības teritorijas ar galvenajiem transporta koridoriem. Teritorijas ir nodrošinātas vai saskaņā ar Teritorijas plānojumu tās tiek paredzēts nodrošināt ar nepieciešamo inženiertehnisko infrastruktūru.
- Tā kā vietām ostas un rūpniecības teritorijas mijas ar dzīvojamām teritorijām, starp tām ir saglabājamās dabiskās buferzonas.
- Stratēģiskā investora piesaistes gadījumā, attīstīt Ziemeļu ostu.

Vadlīnijas Ventspils novada pašvaldības prioritāri attīstāmo teritoriju attīstīšanai

- Jaunas rūpnieciskās zonas galvenokārt plānot tuvu esošām ražošanas teritorijām ar pieeju infrastruktūras tīkliem un to paplašināšanas iespējām.
- Racionāli izmantot, iesaistīt aprītē un attīstīt esošo tehnisko infrastruktūru.
- Ražošanas teritorijām nodrošināt laba sasniedzamība un nepieciešamā inženierinfrastruktūra.
- Veicināt labvēlīgas uzņēmējdarbības vides veidošanās, īpaši atbalstot uz zināšanām, pētniecību un videi draudzīgām tehnoloģijām balstītu inovatīvo ražošanu;
- Ieviest rekomendācijas tālākai Baltijas jūras piekrastes ainavu veidošanai, veicot augstvērtīgo ainavu detaļu izpēti un inventarizāciju, plānojot tās kā novada vizuāli augstvērtīgas ainavas, veicinot vēsturiskās ainavas telpiskās struktūras saglabāšanos u.c. pētījuma “Ventspils novada ainavas un to vērtības” ieteikumus.

Vadlīnijas Ventspils novada pašvaldības mežsaimniecības teritoriju attīstībai un plānošanai

- Veicināt mežu teritoriju ilgtspējīgu apsaimniekošanu, saglabājot meža ekoloģiskās, ekonomiskās un sociālās funkcijas, veicinot videi draudzīgu mežsaimniecības praksi.
- Stratēģija atbalsta mežsaimniecības zemju prioritāro izmantošanu mežsaimniecības attīstībai – mežsaimniecībai, kokmateriālu sagatavošanai –, un ar tām saistītiem pakalpojumiem, kā derīgo izraktnu ieguve, rekreācija un tūrisms, teritoriju labiekārtošana, medību tūrisms.
- Izmantojot kultūrvēsturiskās un izcilās dabas vērtības un resursus, piejūras mežu teritorijas attīstīt kā rekreācijas un tūrisma teritorijas ar nelieliem, ainavas mērogam atbilstošiem objektiem un infrastruktūru, ievērojot vides aizsardzības prasības un ņemot vērā riskus (krasta erozija, applūšanas risks u.c.), kā arī nodrošinot kvalitatīvus dzīves apstākļus vietējiem iedzīvotājiem un atpūtas iespējas novada viesiem.

Vadlīnijas Ventspils novada pašvaldības lauksaimniecības teritoriju attīstībai

- Galvenā attīstības prioritāte ir visa veida lauksaimnieciskā darbība, īpaši atbalstot mazo un vidējo ražošanu, lauksaimniecības produkcijas pārstrādi un netradicionālo lauksaimniecību.
- Veicināt esošo un jaunu lauksaimniecības uzņēmumu izveidošana un darbība, attīstot produktīvas un tehnoloģiski modernas saimniecības.

— Tiek atbalstīta teritoriju izmantošanas dažādošana – tūrisms, ražošana, derīgo izraktnu ieguve, dažādu pakalpojumu sniegšana.

— Jānodrošina meliorācija sistēmu pilnvērtīga funkcionēšana un to apsaimniekošana. Nav pieļaujama vērtīgu lauksaimniecības zemju degradēšana, apmežošana, aizaugšana un meliorācijas sistēmu sagraušana.

— Stratēģija atbalsta neizmantoto un mazvērtīgo lauksaimniecības zemju apmežošanu, bet nepieļaujot ainavas daudzveidības un estētiskās kvalitātes samazināšanos ainaviski nozīmīgās teritorijās, nepieļaujot izcilu skatu vērtību zaudēšanu un kultūrvēsturiski nozīmīgu objektu aizsegšanu.

Līdz ar to izšķirošā Stratēģijas 2030 īstenošanai ietekmei uz vidi (neizslēdzot arī negatīvu ietekmju iespējamību) ir tam, kā stratēģija tiks īstenota. Kā jau iepriekš norādīts 1.1. nodaļā, Stratēģija 2030 ir hierarhiski augstākais pašvaldību ilgtermiņa attīstības plānošanas dokuments, uz kura pamata paralēli tiek izstrādāta attīstības Programma 2027 ar atbilstošo Rīcības programmu un Investīciju plānu atbilstoši Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma prasībai Ventspils valstspilsētas pašvaldībai ar Ventspils novada pašvaldību sadarboties ilgtspējīgas attīstības stratēģijas un attīstības programmas izstrādē, tomēr Stratēģija 2030 un Programma 2027 neatceļ “Ventspils pilsētas attīstības programmā 2021.-2027.gadam” ietverto Rīcības programmu un Investīciju plānu un “Ventspils novada attīstības programmā 2020.-2026.gadam” ietverto Rīcības programmu un Investīciju plānu, bet gan tie ir iekļauti Programmā 2027 kā neatņemami pielikumi, vēl papildinot Programmu 2027 ar Ventspils valstspilsētas un Ventspils novada Kopīgo investīciju plānu līdz 2027. gadam. Līdz ar to faktiski Stratēģija 2030 top nevis kā plānošanas dokuments, uz kura pamata pēc tam izstrādāt tam hierarhiski pakārtotus plānošanas dokumentus, bet gan apkopo jau izstrādātos zemākas hierarhijas plānošanas dokumentos faktiski ietilpstošos mērķus un prioritātes, kas izriet no šo programmu vidēja termiņa prioritātēm un atbilstošajiem rīcības virzieniem un pasākumiem to īstenošanai. Piedevām vēl Stratēģijas 2030 darbības termiņš ir tikai 8 gadi, tātad tikai par 3 gadiem ilgāk, nekā tai pakārtotajiem jau izstrādātajiem un izstrādē esošajiem vidēja termiņa plānošanas dokumentiem, tātad šie dokumenti sevī jau ietver Stratēģijas 2030 izpildi lielākajā daļā tās darbības termiņa – līdz 2027.gadam. Līdz ar to, stratēģiski vērtējot Stratēģijas 2030 ietekmi uz vidi, ir loģiski apkopot un izvērtēt tai pakārtotajos trīs investīciju plānos ietverto konkrēto pasākumu sagaidāmo ietekmi uz vidi.

Ventspils pilsētas Attīstības programmā 2021.-2027.gadam ir definētas **trīs vidēja termiņa prioritātes:**

- Prasmes
- Līdzdarbība
- Vide

Balstoties uz vidēja termiņa prioritātēm, programmā ir definēti rīcības virzieni, un atbilstošā tabula no programmas ir papildināta ar šo rīcības virzienu atbilstību Stratēģijas 2030 ilgtermiņa sadarbības prioritātēm, treknā drukā ar pasvītrojumu izceļot tās, kurām ir tieša ietekme uz vidi (skat. 5. attēlu).

Šā SIVN vajadzībām par Stratēģijas 2030 prioritātēm, kuras simtprocentīgi vērstas uz vides fizisku uzlabošanu, uzskatītas ilgtermiņa mērķim “Pievilcīga un droša vide dzīvei, darbam un atpūtai” atbilstošās P3 un P4. Savukārt no ieguldījumiem prioritātē P6 viena trešdaļa (energoefektivitāte) uzskatīta par vērstu pret klimata pārmaiņām (5. attēlā šī prioritāte izdalīta slīpā drukā). Pārējām prioritātēm ietekmes uz vidi nav. Rīcības virzienos, kas atbilst vienlaikus divām prioritātēm, ieguldījumi dalīti uz pusēm katrai prioritātei.

Iegūtie rezultāti atspoguļoti 1. pielikumā. Pēc šiem kritērijiem secināms, ka no Ventspils valstspilsētas plānotajiem ieguldījumiem līdz 2027. gadam kopumā puse būs ar pozitīvu fizisku ietekmi uz vidi (pārējiem pārskata periodā nav sagaidāmas izpausmes vidē). No tiem 63 % būs ieguldījumi cilvēkvides kvalitātes uzlabošanā, 9 % – dabasvides saglabāšanā, 28 % – pret darbībā klimata pārmaiņām.

Analoģiski novērtējot Ventspils novada pašvaldības Attīstības programmai 2020.-2026.gadam pakārtoto Investīciju plānu atbilstoši uzdevumu definīcijām Rīcības plānā, gandrīz visi plānotie ieguldījumi ir vērsti uz vides fizisku uzlabošanu (skat. 2. pielikumu) (un ieguldījumi ir plānoti mazā spektrā uzdevumu, lielākajā daļā nav vispār, bet tas nav šā SIVN jautājums). No tiem 81 % būs ieguldījumi cilvēkvides kvalitātes uzlabošanā, 17,5 % – dabasvides saglabāšanā, 1,5 % – pret darbībā klimata pārmaiņām, bet piedevām vēl ir pašvaldības ceļu būvniecības (pārbūves) programma ar 61 pasākumu ar nenorādītu finansējumu, bet tie visi ir cilvēkvides kvalitātes uzlabošanai un vēl palielina šīs jomas finansējuma īpatsvaru, attiecīgi pārējo jomu procentuālo īpatsvaru vēl samazinot.

Analoģiski novērtējot šai Stratēģijai 2030 paralēli izstrādājamās Programmas 2027 Kopīgo investīciju plānu (skat. 3. pielikumu), kopumā 76 % ieguldījumu būs ar pozitīvu fizisku ietekmi uz vidi, no tiem 89 % būs ieguldījumi cilvēkvides kvalitātes uzlabošanā, 11 % – dabasvides saglabāšanā, bet pret darbībā klimata pārmaiņām pasākumu nav.

Summāri abu pašvaldību kopīgajā investīciju plānā (apkopojot 1.-3. pielikumu) ir būtiskas finansējuma apmēra atšķirības: kopējos ieguldījumos Ventspils valstspilsēta atsevišķi veido 83,2 %, Ventspils novads atsevišķi – tikai 4,9 %, un abu pašvaldību kopīgā daļa – 11,9 %. Finansējuma sadalījums pa jomām ir šāds:

- kopumā finansējums ar tiešu ietekmi uz vidi: 51 %
- finansējums ar pozitīvu ieguvumu cilvēkvidei: 34 %
- finansējums ar pozitīvu ieguvumu dabasvidei: 6 %
- finansējums klimata pārmaiņu mazināšanai: 11 %

Vidēja termiņa prioritātes					
Prasmes: iedzīvotāji sasniedz savus mērķus un iegūst labklājību	Atbilstība Stratēģijas 2030 Ilgtermiņa prioritātēm	Līdzdarbība: iedzīvotāji darbojas kopā cits ar citu un ar pašvaldību, un jūtas piederīgi	Atbilstība Stratēģijas 2030 Ilgtermiņa prioritātēm	Vide: iedzīvotāji jūtas fiziski un emocionāli droši un pārliecināti par savu nākotni	Atbilstība Stratēģijas 2030 Ilgtermiņa prioritātēm
Rīcības virzieni					
P-1 Tirdzniecības pieprasījumam atbilstošs profesionālās, augstākās un mūžizglītības piedāvājums, zinātnes un pētniecības attīstība	P1, <u>P6</u>	L-1 Sabiedrībai tuva un moderna pilsētas pārvalde L-2 Iedzīvotāju grupu, īpaši jaunatnes pašiniciatīvas atbalsts	P2 P2	V-1 Kvalitatīvu un komfortablu mājokļu attīstība V-2 Kvalitatīva veselības aprūpe V-3 Progresīvi sociālie pakalpojumi un sociālā palīdzība	<u>P3</u> P1 P1
P-2 Mūsdienīga un pietiekama pirmsskolas, vispārējā un interešu izglītība	P1	L-3 Iedzīvotāju emigrācijas mazināšana un reemigrantu/ārvalstnieku integrācija	P2, P5	V-4 Ilgtspējīgas pilsētas transporta infrastruktūras, tās vietējās un reģionālās sasniedzamības, kā arī sabiedriskā transporta pakalpojumu attīstība	<u>P3, P6</u>
P-3 Izglītības, zinātnes, pētniecības un biznesa sadarbība, zinātņu ietilpīgu uzņēmumu attīstība	<u>P6</u>	L-4 Jaunu risinājumu ieviešana jauniešu noturēšanai un piesaistei	P5	V-5 Ērts, pievilcīgs, inovatīvs pilsētas labiekārtojums	<u>P3</u>
P-4 Ventspils brīvostas stiprināšana un ar ostas darbību saistītu uzņēmumu attīstība	P5	L-5 Daudzveidīga, intensīva, iedzīvotājus un apmeklētājus saistoša kultūras dzīve	P1, P7	V-6 Atkritumu saimniecība ar augstu pārstrādes īpatsvaru	<u>P4</u>
P-5 IKT nozares attīstība	P2	L-6 Daudzveidīgas sportošanas, aktīvas atpūtas un augstas klases sporta iespējas	P1	V-7 Augsta vides kvalitāte	<u>P4</u>
P-6 Uzņēmējdarbības attīstība pilsētā	P5			V-8 Augstas kvalitātes komunālie pakalpojumi	<u>P3, P4</u>
P-7 Tūrisma attīstība	P7			V-9 Pašvaldības un valsts sadarbība drošības un kārtības nodrošināšanā	P2
P-8 Ātri, moderni sakari, IKT un viedo tehnoloģiju darbībai nepieciešama infrastruktūra	P2, <u>P3</u>				

5. attēls. Ventspils valstspilsētas pašvaldības Attīstības programmas 2021.-2027.gadam vidēja termiņa prioritāšu un rīcības virzienu atbilstība Stratēģijas 2030 ilgtermiņa prioritātēm

Rezultātu analīze.

1. Kopumā Stratēģijā 2030 plānotā attīstība pēc finansējuma sadalījuma paredz ļoti nozīmīgus ieguldījumus (gandrīz pusi) stratēģiskās jomās bez tiešas ietekmes uz vidi pārskata periodā: izglītība, veselība, sociālie un citi, tostarp tieši pašvaldības pakalpojumi, atbalsts kultūrai un sportam, uzņēmēju konkurētspējas celšana, sabiedrības drošība u.c.. Šie pasākumi ir neizbēgami nepieciešami sabiedrības dzīves kvalitātei un atbilst pašvaldības funkcijām un labas pārvaldības prasībām, un, cita starpā, var netieši radīt fiziskus uzlabojumus vidē vai kavēt vides kvalitāti pasliktinošas darbības sakarā ar efektīvāku to fizisko darbību pārraudzību, kas nav pašas pašvaldības darbība (t.i., uzņēmējdarbība).
2. Stratēģijā 2030 plānotā attīstība pēc finansējuma sadalījuma paredz ļoti nozīmīgus ieguldījumus cilvēkvides uzlabošanai (divas piektdaļas).
3. Uz SEG izmešu mazināšanu ir vērsts vairāk par desmito daļu finansējuma, kas uzskatāms par būtisku pašvaldības ieguldījumu šajā jomā. Te jāatzīst, ka šiem ieguldījumiem no pašvaldības viedokļa primārais varētu būt ekonomiskais ieguvums – tie pārsvarā ir energoefektivitātes un taupības pasākumi –, tomēr tas nemazina šā rezultāta vērtīgumu virzībā uz klimatneitralitāti.
4. Vismazākie ieguldījumi (6 %) ir paredzēti dabasvides uzlabošanai (bioloģiskās daudzveidības vairošanai u.tml.). Šāds rezultāts pašvaldības attīstības stratēģijai ir pieļaujams, jo bioloģiskās daudzveidības vairošana nav pašvaldības funkcija, tā ir citu institūciju kompetencē, un no pašvaldības ir pietiekami, ja tā gādā par bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu (tostarp sargājot savas Natura 2000 teritorijas, ko paredz Stratēģija 2030).

6. AR PLĀNOŠANAS DOKUMENTU SAISTĪTĀS VIDES PROBLĒMAS UN RISINĀJUMI

Stratēģijā 2030 ir izvirzīti ilgtermiņa sadarbības mērķi un ilgtermiņa sadarbības prioritātes. Stratēģija 2030 ir pakārtota abu pašvaldību kopīgajai vīzijai, savukārt tai pakārtota ir Ventspils valstspilsētas pašvaldības un Ventspils novada pašvaldības Attīstības programma 2021.-2027.gadam (turpmāk – Programma 2027), un tās ietvaros tiek izstrādāts kopīgais Rīcību plāns un kopīgais Investīciju plāns, kurā tiek uzskaitīti jau konkrēti investīciju projekti. Investīciju plāns ir pašvaldības instruments finansējuma piesaistei infrastruktūras attīstībai un vides sakārtošanai, kas skaitliski apstiprina programmā deklarēto pasākumu izpildi un samēros starp ieguldījumiem tajos un to sasniegšana tiks veikta gan katrai pašvaldībai patstāvīgi, gan sadarbības formā, kur tas ir iespējams. Te jānorāda, ka Stratēģijas 2030 darbības termiņš ir tikai 8 gadi (tikai par 3 gadiem ilgāk, nekā programmai un investīciju plānam līdz 2027. gadam), tātad pašreizējais investīciju plāns labi raksturo Stratēģijas 2030 plānoto izpildi jau lielākajā daļā no tās darbības termiņa (5 no 8 gadiem).

Ventspils valstspilsētā un Ventspils novadā vides problēmas galvenokārt ir saistītas ar saimniecisko infrastruktūru, dabas aizsardzību, t.sk. jūras piekrastes zonu un ražošanas objektiem. Atsevišķu prioritāšu īstenotie pasākumi Programmas 2027 ietvaros var netieši veicināt gaisa piesārņojuma un trokšņa līmeņa palielināšanos, radīt ainavas izmaiņas un potenciālus vides riskus.

Pārskatot Programmu 2027 un tās ietvaros plānotās rīcības, veidojas priekšstats par jomām, kurām turpmākajā kopīgās Stratēģijas 2030 īstenošanā būtu jāpievērš uzmanība:

- nodrošinot atbilstošu infrastruktūru uzņēmējdarbības veicināšanai Ventspils ostā, t.sk. rūpniecības ēku būvniecību un jaunu piesārņojošu darbību uzsākšanu un jaunus pievedceļus industriālām zonām un publiskai lietošanai, ietekmes mazināšanai jānodrošina atbilstošu vides novērtējuma procedūru piemērošana;
- attīstot tūrisma un aktīvās atpūtas infrastruktūru dabas teritorijās, nepieciešams izmantot aktuālu informāciju, kā arī plānošanas procesā piesaistīt sertificētus sugu un biotopu jomas ekspertus;
- attīstot Ventspils lidostu, palielināsies troksnis, turklāt liela daļa gaisa kuģu veiks pacelšanās vai nolaišanās manevrus pār Ventspils pilsētas centrālo daļu;
- attīstot blīvi apdzīvotās vietas, veidojot estētisku un kvalitatīvu dzīves vidi, novērst potenciālās konfliktsituācijas starp dzīvojamo zonu un transporta, tehniskajām un ražošanas zonām;
- izbūvējot jaunus ražošanas uzņēmumus, pirms darbības veida attīstības, veikt vietas un nozares atbilstības izvērtējumu konkrētai teritorijai, novērtējot potenciālo slodzi uz vidi, kā arī ražošanā veicināt videi draudzīgu tehnoloģiju ieviešanu;
- apsekojot degradētās, piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas, veicināt šo teritoriju rekultivāciju un izmantošanu ražošanas vai tehnisko objektu izvietojumam;
- novadā izbūvējot jaunus, ievērojamus transporta, tehniskos vai ražošanas objektus, var tikt ietekmēta novada ainava (aktualitāte ir vēja parki);
- turpinot sakārtot un attīstot centralizēto ūdenssaimniecību infrastruktūru, tiks nodrošināti gan kvalitatīvāki pakalpojumi, gan vairāk iedzīvotājiem būs iespēja izmantot šos pakalpojumus, bet iespējams arī vidē novadīto notekūdeņu apjoma pieaugums, līdz ar to svarīgi ievērot notekūdeņu attīrīšanas iekārtu ekspluatācijas nosacījumus;
- norisinoties būvdarbiem, var veidoties īslaicīga negatīva ietekme uz apkārtējo vidi, tāpēc ir svarīgi pirms projekta, paredzēt izbūves kritērijus vides aspektu ievērošanai, negatīvo seku savlaicīgai novēršanai un kontrolei, lai neradītu neatgriezeniskas sekas, kā bioloģiski vērtīgu

koku bojāšanu, augsnes un ūdensojektu piesārņošanu ar būvatkritumiem un naftas produktiem;

- atkritumu apsaimniekošanas sistēmas uzlabošana (šķiroto atkritumu veidu, dalītās atkritumu vākšanas punktu, pārstrādāto atkritumu apjoma palielināšana u. c.);
- sabiedrības informēšanas un iesaistes palielināšana par videi draudzīgu rīcību un ilgtspējīgu resursu apsaimniekošanu.

Stratēģijas 2030 un tai pakārtoto attīstības programmu īstenošanai sagaidāmas sekojošas pozitīvas un duālas ietekmes (izmantoti arī Ventspils pilsētas attīstības programmas 2021.-2027.gadam Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata (SIA “*Estonian, Latvian & Lithuanian Environment*”, 2021) un Ventspils novada attīstības programmas 2020.-2026. gadam stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata (SIA “*Reģionālie projekti*”, 2020) secinājumi).

Pozitīvās ietekmes

- Uz jaunākajām zinātniskajām atziņām un politikas mērķiem balstīta vides izglītība ir būtisks instruments sabiedrības uzvedības maiņā, kas var atstāt netiešu pozitīvu ietekmi uz visiem skartajiem vides aspektiem.
- Pašvaldību objektu un infrastruktūras sakārtošana, kā arī teritoriju labiekārtošana veicinās vides sakoptības uzlabošanu.
- Augsne un piesārņojums: Ventspils brīvostas hidrotehnisko būvju pārbūve un atjaunošana, lai arī nav tieši vērsta uz piesārņojuma samazināšanu, potenciāli var labvēlīgi ietekmēt stāvokli, ja plānotie būvdarbi aptvers piesārņotas vai potenciāli piesārņotas teritorijas.
- Klimata pārmaiņas: alternatīvo degvielu pieejamībai un elektrotīklu pieslēgumi pie piestātnēm kopumā var radīt pozitīvu ietekmi, samazinot SEG emisijas.
- Klimata pārmaiņas, gaisa kvalitāte, troksnis: IKT risinājumi pašvaldības un sabiedrisko pakalpojumu sniegšanā samazina iedzīvotājiem nepieciešamību pārvietoties un izmantot sabiedrisko vai privāto transportu, kas labvēlīgi ietekmē visus trīs norādītos vides aspektus. Arī digitālās transformācijas projekti, t.sk. uzlabojot tehnoloģijas un digitālās prasmes, samazina iedzīvotājiem nepieciešamību pārvietoties un izmantot sabiedrisko vai privāto transportu, kas labvēlīgi ietekmē visus trīs norādītos vides aspektus. Publiskās infrastruktūras, t.sk. veloceļu, izbūve var potenciāli labvēlīgi ietekmēt iedzīvotāju mobilitātes paradumus un samazināt SEG, gaisa piesārņojošo vielu un trokšņa emisijas, ko rada autotransporta izmantošana. Jaunu mājokļu būvniecība un esošo pārbūve ar SEG izmešu samazinājumu vērtējama pozitīvi. Ārstniecības iestāžu infrastruktūras energoefektivitātes paaugstināšana samazinās SEG un gaisu piesārņojošo vielu emisijas. Tāpat arī jauna pansionāta izbūve un esošo sociālo aprūpes namu infrastruktūras uzlabošana, ja tiks ievērotas energoefektivitātes prasības un nodrošināts pieslēgums centralizētai siltumapgādei. Tāpat arī sabiedriskā transporta, velotransporta un elektromobiļu izmantošanas veicināšanu, pilnveidojot esošo infrastruktūru, un ielu apgaismojuma modernizācijas pasākumi, kas var veicināt energoefektīvāka ielu apgaismojuma uzstādīšanu.
- Bioloģiskā daudzveidība: dabas vides izmantošanas infrastruktūras paplašināšana un uzlabošana, no vienas puses var palielināt slodzi uz dabas vērtībām un bioloģisko daudzveidību, bet no otras puses, pārdomāta un ilgtspējīga infrastruktūras attīstība samazina rekreācijas negatīvo slodzi uz ekosistēmām, piemēram, ūdenstilpju eitrofikāciju un ekoloģiskās kvalitātes pasliktināšanos. Jūras piekrastes un citu teritoriju dabas mantojuma ilgtspējīgas izmantošanas attīstībai, vienlaikus nodrošinot dabas vērtību saglabāšanu un aizsardzību, samazinās slodzi uz jutīgām piekrastes ekosistēmām un dos pozitīvu ieguldījumu šo ekosistēmu saglabāšanā. Tāpat arī sugu aizsardzības pasākumi saldūdeņu ekosistēmās. Izstrādājot dabas aizsardzības plānus un īstenojot tajos plānotos aizsardzības un

apsaimniekošanas pasākumus, tiks samazināta antropogēnā ietekme uz bioloģisko daudzveidību novadā, t. sk. vērtīgām sugām un biotopiem.

- Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomika: e-pakalpojumu ieviešana un plašāka izmantošana veicinās papīra atkritumu apjoma samazināšanu. Īstenojot pasākumus, kas saistīti ar nepieciešamo infrastruktūru un aprīkojumu IKT risinājumu ieviešanai, ieteicams izmantot zaļo publisko iepirkumu ar aprites ekonomikas principu ievērošanu. Bioloģiski noārdāmo atkritumu un tekstila atkritumu dalītas vākšanas sistēmas izveide samazinās apglabājamo atkritumu apjomu.
- Kultūrvēsturiskās vērtības: kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana, izpēte un popularizēšana pozitīvi ietekmēs kultūrvēsturiskās vērtības. Degradēto teritoriju un īpašuma sakārtošana pilsētā var radīt pozitīvu ietekmi arī uz kultūrvēsturisko ainavu un pilsētas kultūrvidi un kopteļu.
- Ūdens kvalitāte: paredzēts turpināt veicināt ilgtspējīgu ūdenssaimniecību, attīstot infrastruktūru (t.sk. nodrošinot notekūdeņu dūņu efektīvu apsaimniekošanu, ūdens zudumu īpatsvara samazināšanu centralizētajā sistēmā, pārbūvējot ūdensapgādes tīklus un izbūvējot jaunus tīklus; esošo novecojušo tehnoloģisko iekārtu un tīklu apkalpošanas transporta atjaunošana, mācības ūdensapgādes uzturētājiem), kas atstās netiešu pozitīvu ietekmi uz ūdens kvalitāti.

Neviennozīmīgās jeb duālās ietekmes

- Sakārtojot un attīstot transporta infrastruktūras objektus, tiek uzlabota satiksmes drošība, samazinās neattīrītu lietus ūdeņu un putekļu daļiņu nonākšanu vidē, bet paralēli var veidoties arī negatīva ietekme. Palielinoties satiksmei uz ielām un ceļiem, kas līdz šim netika intensīvi izmantoti to kvalitātes dēļ, var pieaugt to pieguļošajās teritorijās troksnis un atmosfēras gaisa piesārņojums, bet izbūvējot jaunus objektus, iespējama koku izciršana, biotopu vai sugu dzīvotņu šķērsošana u. c. Izbūvējot jaunus veloceliņus, tīktu sniegta iespēja iedzīvotājiem mainīti pārvietošanās paradumus un aktīvāk izmantot vidi saudzējošu pārvietošanās veidu. Bet, izbūvējot jaunus, nesaistītus un nepārdomātus veloinfrastruktūras objektus, var veidoties avārijas situācijas, kad tiek traucēta gan gājēju, gan transporta kustība.
- Iedzīvotāju drošību būtiski uzlabotu gājēju ietvju un ielu apgaismojuma sakārtošana un izbūve, bet mākslīgais apgaismojums rada gaismas piesārņojumu, tāpēc izveidojot publisko apgaismojumu, jāņem vērā tā izkliede.
- Ekonomiskā izaugsme tiks uzlabota attīstot uzņēmējdarbības vidi, īpaši piesaistot investīcijas sakārtojot degradētās teritorijas, inženiertehnisko infrastruktūru, radot jaunas darbavietas, attīstot tūrisma jomu. Bet līdz ar uzņēmējdarbības izaugsmi var pieaugt piesārņojošo vielu emisiju apjoms vidē, samazināties dabas pamatnes teritorijas un izmainīties ainava.
- Sakārtojot un attīstot inženiertehniskos objektus, tiek atstāta pozitīva ietekme, uzlabojot dzeramā ūdens kvalitāti un pieejamību iedzīvotājiem, kā arī samazinātu neattīrītu notekūdeņu nonākšanu vidē. Bet, pieaugot centralizēti savākto notekūdeņu apjomam, kurus novada uz centralizētajām notekūdeņu attīrīšanas ietaisēm, svarīgi ir vidē novadīti normatīvi tīrus notekūdeņus un nepieļaut atļauto piesārņojošo vielu daudzumu pārsniegšanu.
- Plānoto darbību īstenošana var tieši negatīvi ietekmēt dabas pamatnes samazināšanos, veicot kapsētu teritoriju paplašināšanu. Ūdensobjektu ūdens stāvokli, bioloģisko daudzveidību un piekrastes zonu var ietekmēt piekļuves iespēju un atpūtas vietu attīstība šajās teritorijās, kas neizveidojot pārdomātu un atbilstošu infrastruktūru, kā arī šajās teritorijās neveicot regulāri apsaimniekošanu un kontroli, var radīt būtisku antropogēno ietekmi, pieaugot būtiski apmeklētāju koncentrācijai konkrētās vietās. Lauksaimniecības produkcijas pārstrādes veicināšana, neizmantojot videi draudzīgas tehnoloģijas, var atstāt negatīvu ietekmi uz ekosistēmām. Negatīva ietekme var veidoties, attīstot tūrisma piedāvājumu, piesaistot lielāku

apmeklētāju skaitu, bet neizveidojot atbilstošu infrastruktūru, kas samazina ietekmi uz dabas un kultūrvēsturiskajiem objektiem, tāpēc ir svarīgi ar kopīgā Investīciju plāna projektu “Baltijas jūras piekrastes infrastruktūras pilnveidošana, t.sk. vides pieejamības uzlabošana” apsteigt tūrisma piedāvājumu.

7. ALTERNATĪVU IZVĒLES PAMATOJUMS, IZVĒRTĒJUMS UN REKOMENDĀCIJAS

Stratēģija 2030 ir stratēģisks attīstības plānošanas dokuments, kurā ir definēta vīzija, ilgtermiņa sadarbības stratēģiskie mērķi un ilgtermiņa sadarbības prioritātes, kas faktiski aptver visu, kas atbilst mūsdienīgiem priekšstatiem par attīstītu sabiedrību un kvalitatīvu vidi, un šie vispārīgie attīstības virzieni un mērķi nezaudēs aktualitāti arī pēc 2030. gada. Alternatīvas varētu būt iespējamās tikai attiecībā uz mērķu un prioritāšu detalizāciju. Piemēram, ilgtermiņa mērķis *“Pievilcīga un droša vide (..)”* ietver prioritāti *“Klimatneitralitāte”*, kurš netieši ir ietverts prioritātē P6 kā *“energoefektivitāte”*. Savukārt, gaisa un ūdens kvalitātes, atkritumu apsaimniekošanas, bioloģiskās daudzveidības un klimata stratēģiskie mērķi patlaban iekļauti ilgtermiņa mērķa: *“Pievilcīga un droša vide dzīvei, darbam un atpūtai prioritātēs”* un detalizēti no Stratēģijas izrietošajos dokumentos.

Stratēģijas 2030 izstrādes gaitā tika izvērtētas trīs attīstības alternatīvas (*“Variants 1”*, *“Variants 2”* un *“Variants 3”*, skat. 6., 7. un 8.attēlu), no kuriem divas Konsultatīvās padomes darba gaitā netika atbalstītas un Stratēģijas 2030 izstrādes pamatam ņemta vērā alternatīva *“Variants 2”* (skat. 7.attēlu).

- Variants 1: uzsvars uz darba grupās akcentēto, kā arī Stratēģijas 2030 izstrādātājas KPMG ekspertu ieteiktajiem kritērijiem.
- Variants 2: Ventspils valstspilsētas un Ventspils novada attīstības stratēģiju apvienošana, papildinot ar darba grupās akcentēto.
- Variants 3: Ventspils valstspilsētas un Ventspils novada attīstības stratēģiju apvienošana.

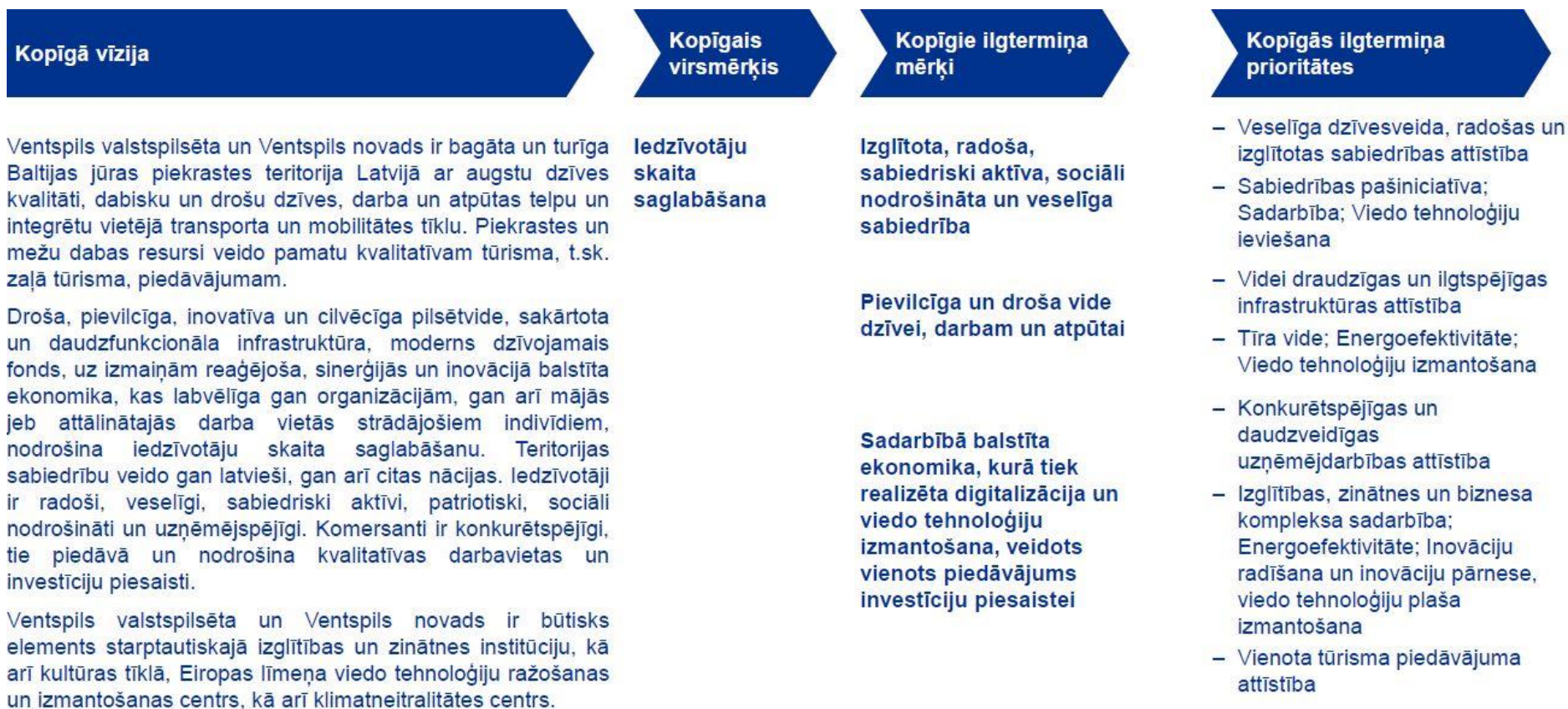
Salīdzinot alternatīvas, par kopīgo virsmērķi abās pašvaldībās no paša sākuma nemainīgi izvirzīta iedzīvotāju skaita saglabāšana, kas padara abas pašvaldības par pievilcīgu dzīves vidi. Salīdzinot ilgtermiņa mērķus un prioritātes virsmērķa sasniegšanai, visās alternatīvās atšķirīgais ir pieeja izstrādes procesā, izvēlētie mērķi un prioritātes ir līdzīgas un vienādi svarīgas. No Stratēģijas 2030 izrietošie investīciju plāni ir kvantitatīvi vērtēti šajā Vides pārskatā (skat. 1.-3.pielikumu) un tie vienlīdz atbilstu visiem trim šiem sākotnēji vērtētajiem variantiem.

Ja apskatītu *“nulle”* alternatīvu, tā būtu scenārijs, kad Stratēģija 2030 netiek izstrādāta un saglabājas esošais stāvoklis. Tomēr, šāds scenārijs nav iespējams, jo Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma pārejas noteikumi nosaka, ka Ventspils valstspilsētas un novada pašvaldībām ir jāsadarbības ilgtspējīgas attīstības stratēģijas un attīstības programmas izstrādē. Bez minētajiem attīstības plānošanas dokumentiem pašvaldības nevar īstenot savus investīciju projektus.

Salīdzinot Stratēģijas 2030 īstenošanas scenāriju ar *“nulle”* alternatīvu, tiek rekomendēta Stratēģijas 2030 īstenošana, kā rezultātā sagaidāmas vairāk pozitīvas ietekmes uz vides aspektiem. Tomēr, lai samazinātu potenciālo negatīvo ietekmi no konkrētu projektu / rīcību īstenošanas, kā arī maksimizētu potenciālās pozitīvās ietekmes, ir rekomendēts ņemt vērā ierosinājumus ietekmes uz vidi mazināšanai, kas pieejami šī dokumenta 5. un 6. sadaļā.

6. attēls. Stratēģijas 2030 izstrādes gaitā izvērtētais attīstības Variants 1: Stratēģijā 2030 neiekļauts.

7. attēls. Stratēģijas 2030 izstrādes gaitā izvērtētais attīstības Variants 2: atbilst Stratēģijas 2030 apstiprināmajam variantam, skat. 1.attēlu.

Kopīgā vīzija

Ventspils valstspilsēta un Ventspils novads ir eiropeiska, bagāta un turīga Baltijas jūras piekrastes teritorija Latvijā ar augstu dzīves kvalitāti, dabisku un drošu dzīves, darba un atpūtas telpu.

Droša, pievilcīga, inovatīva un cilvēcīga pilsētvide, sakārtota infrastruktūra, ērtie pakalpojumi, uz izmaiņām reaģējoša, rosīga ekonomiskā vide, kas labvēlīga gan organizācijām, gan arī mājās jeb attālinātajās darba vietās strādājošiem indivīdiem, nodrošina iedzīvotāju skaita pieaugumu. Teritorijas sabiedrību veido gan latvieši, gan arī citas nācijas, iedzīvotāji ir radoši, veselīgi, sabiedriski aktīvi, patriotiski un sociāli nodrošināti. Komersanti ir konkurētspējīgi, tie piedāvā un nodrošina kvalitatīvas darbavietas un investīciju piesaisti.

Teritorija ir svarīgs globālā transporta TEN-T tīkla mezgls ar modernu industriju.

Ventspils valstspilsēta un Ventspils novads ir būtisks elements starptautiskajā izglītības un zinātnes institūciju, kā arī kultūras tīklā, Eiropas līmeņa viedo tehnoloģiju centrs.

Kopīgais virsmērķis

Iedzīvotāju skaita saglabāšana

Kopīgie ilgtermiņa mērķi

Izglītota, radoša, aktīva, veselīga, ģimeniska, pārtikusi, sociāli nodrošināta un patriotiska sabiedrība

Ērta, droša, pievilcīga, vidi saudzējoša, dabiska, sakārtota un pieejama vide dzīvei, darbam un atpūtai

Augoša daudznozaru sabalansēta un konkurētspējīga ekonomika daudzveidīgu pakalpojumu un ražošanas attīstībai ar attīstītu globālā transporta sistēmā integrētu brīvostu

Kopīgās ilgtermiņa prioritātes

- Veselīga dzīvesveida, radošas un izglītotas sabiedrības attīstība
- Ģimene ar bērniem; Sabiedrības pašiniciatīva; Sadarbība; Viedo tehnoloģiju ieviešana

- Videi draudzīgas un ilgtspējīgas infrastruktūras attīstība
- Ģimene ar bērniem; Tīra vide; Energoefektivitāte; Viedo tehnoloģiju izmantošana

- Konkurētspējīgas un daudzveidīgas uzņēmējdarbības attīstība

- Izglītības, zinātnes un biznesa kompleksa sadarbība; Energoefektivitāte; Inovāciju radīšana un inovāciju pārnese, viedo tehnoloģiju plaša izmantošana

8. attēls. Stratēģijas 2030 izstrādes gaitā izvērtētais attīstības Variants 3: Stratēģijā 2030 neiekļauts.

8. IESPĒJAMIE KOMPENSĒŠANAS MEHĀNISMI UN RISINĀJUMI IETEKMJU UZ VIDI NOVĒRŠANAI UN SAMAZINĀŠANAI

Saskaņā ar likumu „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”, paredzēto darbību atļauj veikt vai plānošanas dokumentu īstenot, ja tas negatīvi neietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (Natura 2000) ekoloģiskās funkcijas, integritāti un nav pretrunā ar tās izveidošanas un aizsardzības mērķiem. Šajā plānošanas stadijā nav identificētas darbības, kurām varētu būt ietekme uz Natura 2000, tomēr Stratēģijas 2030 detalizācija ir nepietiekama, lai garantētu, ka tā izslēdz situācijas ar šādu ietekmi un nepieciešamiem kompensācijas pasākumiem.

Ja plānošanas dokumentu īstenošana negatīvi ietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000), dokumentu atļauj īstenot tikai tādos gadījumos, kad tas ir vienīgais risinājums nozīmīgu sabiedrības sociālo vai ekonomisko interešu apmierināšanai un tajā ir ietverti kompensējoši pasākumi Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) tīklam.

Ja paredzētā darbība vai plānošanas dokumentu īstenošana negatīvi ietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju, tad kompensējošie pasākumi var būt šādi:

- biotopa izveidošana no jauna kādā jaunā vai paplašinātā teritorijā, ko paredzēts iekļaut Natura 2000 tīklā;
- biotopa stāvokļa uzlabošana attiecīgās teritorijas daļā vai citā Natura 2000 teritorijā, proporcionāli projekta radītajiem zaudējumiem;
- jaunas teritorijas ierosināšana saskaņā ar Sugu un biotopu direktīvu (92/43/EEK).

Attiecīgi, atbilstoši Stratēģijai 2030 veicot tādas darbības, kam likums prasa sākotnējo ietekmes uz vidi izvērtējumu un/vai ietekmes uz vidi novērtējumu, ir jāveic šīs procedūras un jāīsteno visi nepieciešamie un iespējamie kompensācijas pasākumi un risinājumi ietekmju uz vidi novēršanai un mazināšanai.

9. IESPĒJAMĀS BŪTISKĀS PĀRROBEŽU IETEKMES NOVĒRTĒJUMS

Ventspils valstspilsēta un novads nerobežojas ne ar vienu citu valsti. Pašvaldības ietilpst Ventas upju baseinu apgabalā. Latvijas virszemes ūdeņu ietekme uz citām valstīm ir ļoti maza: tikai valsts ziemeļaustrumos vairāku upju baseini savus ūdeņus aizvada uz Veļikajas upes baseinu Krievijā. Vairāk nekā 50% Latvijas noteces veidojas ārpus Latvijas teritorijas, bet ne otrādi, tāpēc uz Latviju atnestais pārrobežu piesārņojums pārsniedz Latvijas teritorijā emitētā punktveida piesārņojuma apjomu. Daļa Ventas noteces veidojas ārpus Latvijas (Lietuvā), bet ne otrādi: Ventas upju baseinu apgabals ir starp tiem, no kura Latvijā radies piesārņojums vispār nenonāk citās valstīs un nekādi nevar radīt pārrobežu ietekmes.

Virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzības un apsaimniekošanas jomā eksistē divi starptautiski instrumenti. ANO formātā galvenais starpvalstu sadarbības instruments ir Konvencija par pārrobežu ūdensteču un starptautisko ezeru izmantošanu un aizsardzību. Tās dalībvalstis ir pilnīgi visas Baltijas jūras baseina valstis. Šī konvencija nosaka pamatprincipus starptautisku līgumu slēgšanai par pārrobežu ūdeņu apsaimniekošanas un aizsardzības jautājumiem. Otrs mehānisms ir Ūdeņu direktīva, kas prasa sadarboties un izstrādāt vienotus upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plānus visām valstīm, kam ir kopīgu upju sateces baseini. Starp Latvijas un Lietuvas institūcijām, kas atbild par vides aizsardzību un upju baseinu apsaimniekošanu, ir noslēgtas vienošanās par sadarbību. 2016.gadā ir sagatavots dokuments, kas raksturo ūdeņu stāvokli abu valstu pierobežā. Ventas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas un plūdu riska pārvaldības plānā 2022.-2027. gadam (pagaidām – projekts) ir paredzēti pasākumi šādas informācijas apmaiņas izvērsšanai (skat. minētā plāna 1. pielikumu), bet tiem var būt nozīme Ventspils valstspilsētas un Ventspils novada pasargāšanā no pārrobežu piesārņojuma, nevis otrādi.

10. PAREDZĒTIE PASĀKUMI MONITORINGA NODROŠINĀŠANAI

Lai nodrošinātu teritorijas turpmāku attīstību saskaņā ar plānošanas dokumentiem, jāveic regulāri monitoringa pasākumi. Atbildīgajām institūcijām jāseko, vai tiek veikti visi Stratēģijā 2030 ar tai pakārtotajām attīstības programmām paredzētie pasākumi un vai nepasliktinās vides un dabas stāvoklis Ventspils valstspilsētā un Ventspils novadā.

Balstoties uz monitoringa rezultātiem, jāizstrādā turpmākie teritorijas attīstības priekšlikumi un jāsniedz rekomendācijas teritorijas apsaimniekotājiem. Lai sekmīgi nodrošinātu plānošanas dokumentu izpildi un varētu izstrādāt nākamos plānošanas dokumentus, nepieciešama to regulāra īstenošanas uzraudzība, novērtējot, vai tajos izvirzītie nosacījumi tiek īstenoti (1 x 3 gados).

Likums “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” nosaka, ka kompetentā institūcija (šajā gadījumā – Vides pārraudzības valsts birojs) Ministru kabineta noteiktajā termiņā sniedz atzinumu par vides pārskatu, kā arī nosaka termiņus, kādos izstrādātājs pēc plānošanas dokumenta apstiprināšanas iesniedz kompetentajai institūcijai ziņojumu par plānošanas dokumenta īstenošanas tiešu vai netiešu ietekmi uz vidi, arī vides pārskatā neparedzētu ietekmi (monitoringa ziņojums).

Ministru kabineta noteikumos Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” noteikts, ka plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringam izmanto valsts statistikas datus, informāciju, kas iegūta, veicot vides monitoringu, kā arī citu informāciju, kas ir pieejama izstrādātājam. Izstrādātājs sastāda monitoringa ziņojumu un atzinumā par vides pārskatu noteiktajā termiņā iesniedz to Vides pārraudzības valsts birojā. Monitoringa ziņojumā apkopo pieejamo informāciju un ietver vismaz ar plānošanas dokumenta īstenošanu saistīto vides stāvokļa izmaiņu un to tendenču raksturojumu.

Saskaņā ar likumu “Par vides aizsardzību” vides monitoringu organizē un veic valsts un pašvaldību iestādes un komersanti saskaņā ar vides normatīvo aktu prasībām.

Ministru kabineta 2009. gada 17. februāra noteikumos Nr.158 “Noteikumi par prasībām attiecībā uz vides monitoringu un tā veikšanas kārtību, piesārņojošo vielu reģistra izveidi un informācijas pieejamību sabiedrībai” attiecībā uz pašvaldībām noteikts, ka pašvaldību institūcijas vides monitoringu organizē vai veic par pašvaldību budžeta līdzekļiem, ja nepieciešams novērtēt vides kvalitātes izmaiņas, lai īstenotu pašvaldības saistošos noteikumus, kā arī atsevišķos normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos.

Lai izvērtētu pieejamos valsts vides monitoringa datus un izvērtētu vai un kādi novērojumi nepieciešami, kā arī, lai izvērtētu monitoringa rezultātus, ieteicams turpināt sadarboties ar VVD Kurzemes reģionālo vides pārvaldi un Dabas aizsardzības pārvaldi, jo tā saskaņā ar likumu “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” organizē un koordinē aizsargājamo teritoriju monitoringu.

Stratēģijas 2030 un Programmas 2027 īstenošanas monitoringam ir izvirzīti rezultatīvie rādītāji, kuru rezultāti un izaugsmes tempi katru gadu tiks analizēti, turklāt integrētās attīstības programmas īstenošanas galvenais instruments būs investīciju plāns, un īstenojot projektus tiks veikts nepārtraukts situācijas un paveikto darbu monitorings, meklētas sakarības, lai nodrošinātu definēto mērķu un uzdevumu sasniegšanu gan īsā, gan arī vidējā laika termiņā, lai nodrošinātu ilgtspējīgu un integrētu pilsētas attīstību.

Balstoties uz īstenoto projektu sasniegtajiem rezultātiem un stratēģiskā mērķa sasniegšanas progresu, tiks veikti sasniegtās situācijas novērtējums un analīze kontekstā ar stratēģisko daļu. Šīs analīzes rezultāti būs pamats pilsētas attīstības programmas izstrādei nākamajam periodam.

Stratēģijas 2030 nav noteikts tās īstenošanas uzraudzības process, tomēr tāds būtu vajadzīgs, tai skaitā:

- identificēt pārmaiņas situācijā kopumā un pa jomām;
- identificēt, vai attīstības plānošanas dokumenta rādītāju sasniegšana norit tā, kā plānots;
- parādīt Ventspils valstspilsētas un Ventspils novada pašvaldību darbības progresu un sasniegumus;
- nodrošināt ar informāciju par attīstības plānošanas dokumenta īstenošanas sasniegumiem sabiedrību, politiķus, nevalstisko sektoru un citas ieinteresētās puses;
- identificēt jaunas problēmas un iespējas, kas saistītas ar pilsētas un novada attīstību, kurām nepieciešams veltīt tālāku izpēti un attiecīgu lēmumu pieņemšanu to risināšanai;
- pamatot attīstības programmas rīcību un investīciju plāna aktualizācijas nepieciešamību;
- sekmēt pašvaldības struktūrvienību, valsts institūciju, uzņēmēju un sabiedrības koordinētu darbību attīstības jautājumos.

Lai izvērtētu, kā Stratēģijas 2030 darbības periodā tiek sasniegti mērķi, ir jānosaka salīdzināmie rādītāji. Pats svarīgākais ir cilvēks: demogrāfiskās izmaiņas, bērnu un jauniešu skaits, migrācijas rādītāji. Tie norāda, cik pievilcīga vide pilsētā un novadā ir dzīvošanai un darbam, iespējas nodrošināt labklājību un saņemt nepieciešamus un kvalitatīvus pakalpojumus. Pasaules valstīm ir būtiski rādītāji klimata radīto pārmaiņu virzienā, tāpēc arī šis rādītājs ir jāvērtē ilgtermiņā.

Ventspils valstspilsētā un Ventspils novadā ir par uzraudzības sistēmu atbildīgās struktūrvienības, kuru uzdevums ir vadīt un koordinēt uzraudzības procesu, bet Stratēģijas 2030 īstenošanas uzraudzības procesā iesaistās visas attīstības programmās un rīcības plānos norādītās par darbību/projektu izpildi, īstenošanu atbildīgās Ventspils valstspilsētas un Ventspils novada pašvaldības struktūrvienības un iestādes. Uzraudzības procesā iegūtā informācija ir pamats Stratēģijas 2030 īstenošanas novērtējuma veikšanai. Lai nodrošinātu nepārtrauktu attīstības plānošanas dokumentu īstenošanas uzraudzību, Ventspils domes administrācijas Ekonomikas un iepirkumu nodaļai un Ventspils novada pašvaldības Attīstības nodaļai ieteicams izveidot mērķu un rīcību uzraudzības rādītāju datu bāzi.

Lai nodrošinātu sabiedrības iesaisti attīstības programmā noteikto rādītāju izpildē, Ventspils valstspilsētas pašvaldībai un Ventspils novada pašvaldībai būtu katru gadu jāizstrādā ikgadējais uzraudzības ziņojums (skat. 14. tabulu). Katra pašvaldība, kamēr darbojas kā atsevišķas pašvaldības, šo pārskatu izstrādā kā atsevišķu dokumentu.

Stratēģijas 2030 uzraudzības ziņojums struktūras ziņā neatšķiras no ikgadējā uzraudzības pārskata, bet saturiski tajā jāiekļauj informācija, analīze un secinājumi par trim gadiem.

14. tabula. Uzraudzības ziņojumā iekļaujamā informācija.

Pārskata nodaļa	Informācija
Ievads	Jāiekļauj neliela informācija par Stratēģijas 2030 nozīmi un sasaisti ar citiem plānošanas dokumentiem, informācija par attīstības programmas ieviešanas uzraudzību, kontaktinformācija komentāru un ieteikumu sniegšanai.
1. Ventspils valstspilsētas un Ventspils novada attīstības vispārējs raksturojums	Jāsniedz vispārīgs Ventspils valstspilsētas un Ventspils novada attīstības raksturojums, iekļaujot attīstības pamatrādītāju izvērtējumu saskaņā ar attīstības programmā iekļautajiem izvērtējuma rādītājiem
2. Stratēģijas 2030 īstenošanas progress: 2.1. Attīstības programmu un Rīcības plānu līdz 2027. gadam īstenošanas progress 2.2. Vidēja un ilgtermiņa prioritāšu sasniegšanas rādītāju izvērtējums	2.1. nodaļā jāietver informācija par katras vidēja un ilgtermiņa prioritātes ietvaros veiktajiem pasākumiem un aktivitātēm, jāanalizē to izpilde vai novirze no plānotā. 2.2. nodaļā jāietver vidēja un ilgtermiņa prioritāšu sasniegšanas rādītāju izvērtējums.
3. Secinājumi	Jāietver apkopotās informācijas analīzes rezultāti par konstatētām atšķirībām no pašvaldības plānotās attīstības tendencēm. Secinājumiem jāietver arī ārējo vides faktoru analīze (piemēram, izmaiņas normatīvajos aktos, pieejamie finanšu avoti, administratīvi teritoriālā reforma), kas, iespējams, ir būtiski ietekmējusi attīstības programmas īstenošanu. Jāietver secinājumi un ieteikumi darbības uzlabošanai, lai pilnībā sasniegtu izvirzītos rādītājus.
4. Rekomendācijas	Jāietver informācija par ieteicamajiem uzlabojumiem, grozījumiem un precizējumiem, kas veicami rīcību un investīciju plānā, pamatojoties uz iepriekšējās nodaļās veikto analīzi un izdarītajiem secinājumiem.
5. Izmantotie informācijas avoti	Jāietver visi informācijas avoti, kas izmantoti, sagatavojot attīstības programmas īstenošanas uzraudzības pārskatu.
Pielikumi	Jāiekļauj informācija, kas pēc apjoma vai pārskatāmības nevar tikt iekļauta pamatdokumentā, vai arī tā nav būtiska pamatdokumenta sastāvdaļa, bet kalpo kā informatīvs materiāls.